Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tina Celarc

Mladostnikovo doživljanje prehoda iz osnovne v srednjo šolo

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Tina Celarc

Naslov magistrske naloge: Mladostnikovo doživljanje prehoda iz osnovne v srednjo šolo

Kraj: Vrhnika

Leto: 2019

Število strani: 171

Število prilog: 30

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Ključne besede: osnovna šola, srednja šola, prehod, izkušnja prehoda, podpora, potrebe, svetovalni delavci, odnosi, starši, spremembe, izzivi, doživljanje prehoda

Povzetek: V magistrskem delu sem se osredotočila na raziskovanje prehoda iz osnovne v srednjo šolo. Zanimal me je tako vidik mladostnikov kot tudi vidik svetovalnih delavcev. Najprej sem v teoretičnem delu predstavila pojem mladostništva in z njim povezan pojem adolescence in odraščanja. V nadaljevanju sem opisala pomembna področja mladostnikovega življenja in izzive, med katere vsekakor spada tudi prehod iz osnovne v srednjo šolo. Vključila sem pomen vloge svetovalnih delavcev na šolah in opisala načine, ki omogočajo uspešno sodelovanje med mladostnikom, starši in strokovnimi delavci na šoli. V empiričnem delu pa sem predstavila ugotovitve, do katerih sem prišla s pomočjo intervjujev z mladostniki in svetovalnimi delavci. Raziskava, ki sem jo naredila v ta namen, je bila kvalitativna in empirična, v njej pa je v neslučajnostnem in priložnostnem vzorcu sodelovalo osem mladostnikov in štiri svetovalne delavke iz osnovnih in srednjih šol. Zanimalo me je, kako mladostniki doživljajo omenjen prehod in kaj bi potrebovali, da bi bil prehod v srednjo šolo manj stresen, pri svetovalnih delavkah na osnovnih in srednjih šolah pa sem želela pridobiti čim več uporabnih informacij o načinih podpore in pomoči, ki jih nudijo mladostnikom pri omenjenem prehodu. Prišla sem do spoznanja, da so mladostniki precej skromni in si ne želijo veliko – največ jim pomeni podpora družine in pa upoštevanje njihovega mnenja tako s strani staršev kot tudi s strani svetovalnih delavcev. Vsak posameznik je drugačen in z vsakim posebej bi morali svetovalni delavci raziskovati, kakšne so njegove želje in potrebe in kje jih je mogoče podpreti. Prehod iz osnovne v srednjo šolo je neizogiben, a tako starši kot strokovni delavci na šolah lahko mladostnikom z upoštevanjem njihovega mnenja, njihovih odločitev, podporo, spodbudnimi besedami in potrpežljivostjo, pomagajo, da le ta ni preveč naporen in se mladostnik z njim uspešno spopade. Zdi se mi zelo pomembno, da svetovalni delavci mladostnikov nikakor ne silijo v sprejemanje določenih odločitev, ampak z njimi raziskujejo, česa si resnično želijo in jih potem pri tem tudi podprejo. Mladostnikom je potrebno dati izkušnjo, da so slišani in jim zagotoviti varen prostor, kjer so lahko to, kar so. Vsa spoznanja, do katerih sem prišla s pomočjo raziskovanja, bom vsekakor uporabila pri svojem delu in upam, da bodo kaj doprinesla tudi svetovalnim delavcem, ki se že ukvarjajo z mladostniki pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo.

Title: Experiences of adolescents in the transition from primary to secondary school

Descriptors: primary school, high school, transition, transition experience, support, needs, social workers, relations, parents, changes, challenges

Abstract: In my dissertation, I focused on researching the transition from primary to secondary school. I was interested to research the adolescent's and the social worker's aspect as well. In the theoretical part, I defined the concept of adolescence and growing up. I also described some important youth aspects, among which we can certainly include the transition from primary to secondary school. At the end of theoretical part, I presented the role of social workers in schools and describe the successful ways of cooperation between adolescents, parents and social workers. Forward, in the empirical part I presented the findings I came up with through interviews with adolescents and social workers. My research was qualitative and empirical. I have made interviews with eight adolescents and four social workers from primary and high school. With this research, I especially wanted to find out, how do the adolescents experience the transition from primary to secondary school and what would they needed that this transition would be less stressful for them. I also wanted to receive as much information as possible how do the social workers help and support the adolescents at the transition to secondary school. I found out, that the adolescents do not want much, they just want family to support them at the transition and the adults to respect their decisions and wishes. It is important to know that every single person is different and unique and need different kind of help. Social workers should find out how to help every individual. The transition from primary to high school is inevitable, but with support it can be really great experience for adolescents. Adults – parents, teachers, social workers, should help adolescents through this transition with respecting their decisions, supporting and encouraging them, being patient and nice. I think it is very important that the social workers do not force adolescents in specific decisions, but help them to explore what they really want and which high school would be the best for them. Social workers should give the adolescents the experience of being heard and respected. Definitely I will use these findings in my work as social worker and I really hope that my findings will also help some other social workers or teachers of whoever, who work with young people.

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tina Celarc

Mladostnikovo doživljanje prehoda iz osnovne v srednjo šolo

Magistrsko delo

Mentor: doc. dr. Liljana Rihter

Ljubljana, 2019

Želela bi se zahvaliti vsem, ki ste mi pomagali pri pisanju magistrskega dela.

Največja zahvala gre mojim staršem za vse proste dni, ki sem jih lahko posvetila pisanju magistrskega dela. To zares globoko cenim!

Velika zahvala gre tudi moji mentorici doc. dr. Liljani Rihter, ki me je vodila skozi celoten proces pisanja in mi bila vedno na voljo za pomoč. Njena odzivnost in široka paleta znanja je naravnost neverjetna.

Najlepša hvala tudi vsem vam, ki ste bili pripravljeni z mano izvesti intervjuje.

In nazadnje, hvala Roman, za spodbudne besede in tehnično pomoč.

Hvala vam, da ste bili del moje zgodbe!

Kakovost našega življenja se bistveno izboljša, če imamo v bližini vsaj eno osebo, ki nam je pripravljena prisluhniti. Čeprav vsak sam kreira svoje življenje, smo skupaj močnejši!

Kazalo vsebine

1 TEORETSKI UVOD 1

1.1 MLADOSTNIKI 1

1.1.1 Mladostništvo 1

1.1.2 Odraščanje in adolescenca 2

1.1.3 Odnos med staršem in otrokom/ mladostnikom in samospoštovanje mladostnika 4

1.2 ŠOLA IN MLADOSTNIKI 7

1.2.1 Odnosi v šoli 7

1.2.2 Sodelovanje med šolo, otroki in starši 8

1.2.3 Samopodoba otroka v šoli 10

1.2.4 Odporen otrok in varovalni dejavniki v šoli 11

1.3 PREHOD IZ OSNOVNE V SREDNJO ŠOLO IN VLOGA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE 12

1.3.1 Prehod iz osnovne v srednjo šolo 12

1.3.2 Svetovalna služba v osnovni in srednji šoli 14

1.3.3 Vzpostavljanje odnosa v šolski svetovalni službi 15

1.3.4 Svetovalno delo s starši – svetovalno delo z družino 17

1.3.5 Raziskovanje življenjskega sveta uporabnika in terensko delo 18

2 FORMULACIJA PROBLEMA 20

3 METODOLGIJA 22

3.1 Vrsta raziskave 22

3.2 Merski instrument in viri podatkov 22

3.3 Populacija in vzorec 22

3.4 Zbiranje podatkov 23

3.5 Obdelava in analiza podatkov 23

4 REZULTATI 25

5 RAZPRAVA IN SKLEPI 33

6 PREDLOGI 42

7 ZAKLJUČEK 45

8 UPORABLJENA LITERATURA 46

9 PRILOGE 50

9.1 VPRAŠANJA ZA INTERVJUJE Z MLADOSTNIKI 50

9.2 VPRAŠANJA ZA INTERVJUJE S SVETOVALNIMI DELAVKAMI NA OŠ IN SŠ 51

9.3 INTERVJUJI Z MLADOSTNIKI....52
9.3.1 INTERVJU A....52
9.3.2 INTERVJU B....54
9.3.3 INTERVJU C....56
9.3.4 INTERVJU D....58
9.3.5 INTERVJU E....60
9.3.6 INTERVJU F....62
9.3.7 INTERVJU G....64
9.3.8 INTERVJU H....66
9.4 INTERVJUJI S SVETOVALNIMI DELAVKAMI....68
9.4.1 INTERVJU I....68
9.4.2 INTERVJU J....70
9.4.3 INTERVJU K....72
9.4.4 INTERVJU L....74
9.5 ODPRTO KODIRANJE....76
9.5.1 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUA A....76
9.5.2 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA B....81
9.5.3 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA C....85
9.5.4 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA D....92
9.5.5 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA E....98
9.5.6 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA F....103
9.5.7 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA G....107
9.5.8 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA H....111
9.5.9 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA I....116
9.5.10 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA J....121
9.5.11 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA K....127
9.5.12 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA L....133
9.6 OSNO KODIRANJE....139
9.6.1 OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV Z MLADOSTNIKI....139
9.6.2 OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV S SVETOVALNIMI DELAVKAMI V OŠ IN SŠ....148
9.7 ODNOSNO KODIRANJE INTERVJUJEV Z MLADOSTNIKI....153
9.8 ODNOSNO KODIRANJE INTERVJUJEV S SVETOVALNIMI DELAVKAMI157

Kazalo tabel

Tabela 1 76
Tabela 2 81
Tabela 3 85
Tabela 4 92
Tabela 5 98
Tabela 6 103
Tabela 7 107
Tabela 8 111
Tabela 9 116
Tabela 10 121
Tabela 11 127
Tabela 12 133

PREDGOVOR

Ljudje se od rojstva do smrti ves čas srečujemo z izzivi in nepričakovanimi situacijami – nekateri več drugi manj, odvisno od narave našega življenja. A čez določene izzive in preizkušnje gremo vsi, brez izjeme. Mednje lahko štejemo tudi prehod iz osnovne v srednjo šolo, s katerim se nekateri dobro soočajo, drugi malo manj. Dejstvo je, da prehod iz osnovne v srednjo šolo ni lahek, saj se posameznik v tem obdobju znajde pred mnogo izzivi, ki so mu tuji. Poleg novih profesorjev, nove učne snovi in novega okolja, je mladostnik obkrožen s povsem novimi ljudmi, kar mu lahko predstavlja stisko, v kolikor se ne uspe uspešno soočiti z vsemi novimi spremembami. Včasih pride tudi do tega, da mladostnik ni zadovoljen z izbiro šole, kar njegovo doživljanje izkušnje prehoda v srednjo šolo samo še oteži. Spomnim se, da je tudi meni prehod iz osnovne v srednjo šolo na začetku povzročil veliko preglavic, saj sem bila obkrožena s sošolkami s povsem drugačnim razmišljanjem, kot je bilo moje in nisem čutila pripadnosti razredu. Sčasoma se je to uredilo, saj sem spoznala tudi sošolke, s katerimi sem se ujela in so vplivale na to, da so mi srednješolski časi ostali v lepem spominu. Ampak verjamem in iz pogovorov z mladostniki tudi vem, da ni pri vseh ljudeh tako. Nekateri imajo srednjo šolo v slabem spominu, kar se mi zdi zelo žalostno, saj ne gre za tako kratko obdobje našega življenja. Iz tega razloga sem se odločila, da za magistrsko delo bolj podrobno raziščem omenjeni prehod in ugotovim, kaj bi lahko spremenili, da bi srednja šola vsakemu posamezniku ostala v čim lepšem spominu. Zavedam se, da je veliko odvisno tudi od samega posameznika, njegovega doživljanja sveta in samoiniciativnosti, a kljub temu mislim, da je svetovalna služba v šolah z namenom, da pomaga posamezniku do čim bolj prijetne izkušnje s šolanjem. Mladostnik je na prehodu iz osnovne v srednjo šolo tudi v fazi odraščanja, zaradi česar je ta prehod še posebej občutljiv in od mladostnika zahteva veliko prilagodljivosti. Menim, da je v tem obdobju še posebej pomembno, da je mladostnik deležen zadostne podpore s strani svojih bližnjih in strokovnih delavcev tako na osnovni kot na srednji šoli. Zdi se mi zanimivo, kako mladostniki pripovedujejo o tem, da jih svetovalni delavci na osnovnih šolah pogosto ne razumejo in ne spoštujejo njihovih izbir srednje šole, ampak jim vsiljujejo svoje in po njihovem mnenju boljše izbire. Spomnim se, da se je to dogajalo že takrat, ko sem se sama vpisovala v srednjo šolo, a nikakor ni nisem mislila, da je situacija še vedno takšna. Toliko let je minilo, toliko svetovalnih delavcev se je zamenjalo in družba naj bi iz dneva v dan bolj napredovala, da človek kar težko verjame, da se svetovalni delavci še vedno poslužujejo takih pristopov. Seveda svetovalni delavci tem

očitkom nasprotujejo. A komu verjeti? Sama izberem otroke, ker ne vidim razloga, zakaj bi se take stvari izmišljevali, predvsem pa zato, ker sem to doživela na lastne oči, ko sem se sama vpisovala v srednjo šolo. Mislim, da bi bilo potrebno na področju svetovalnega dela v osnovnih in srednjih šolah kar nekaj spremeniti. V prvi vrsti bi morali začeti poslušati mladostnike in izhajati iz njihovih potreb in želja in končno odstopiti iz pozicije tistega, ki najbolje ve, kaj je dobro za mladostnika. O tem je napisanega veliko, o tem se vsak dan učimo na fakultetah, a ko pridemo v prakso in na trg dela, se izkaže, da je to bolj ali manj neprisotno v svetovalnih službah. Seveda so izjeme, a menim, da jih je premalo in resnično upam, da bo to magistrsko delo vsaj kakšnemu svetovalnemu delavcu in delavki odprlo oči in jo spodbudilo k delu, ki je usmerjeno na želje in potrebe otrok. Saj zato tudi obstaja šolska svetovalna služba. Za otroke in za njihove potrebe.

1 TEORETSKI UVOD

1.1 MLADOSTNIKI

1.1.1 Mladostništvo

Ule (2008) mladost opredeljuje kot obdobje med otroštvom in odraslostjo, ko posameznik ni več otrok, ni pa tudi še odrasel. Mladostništvo je vmesno obdobje med dvema zelo dobro prepoznavnima življenjskima obdobjema in se ga že od samega začetka dojema kot izredno labilno obdobje, kjer je še posebej pomemben nadzor odraslih. Ob opredelitvi mladostništva kot posebnega obdobja se je začelo razvijati tudi delo z mladimi, pri čemer so združevali načrtno vzgojo in nadzor nad odraščajočimi mladimi. Mladostniki so res manj odvisni od avtoritete staršev in pedagogov, kot so bili v otroštvu, a kljub temu so do določene mere še vedno odvisni od ostalih odraslih ljudi. Kljub temu, da sta otroštvo in mladostništvo dve ločeni obdobji, pa vseeno imata nekaj skupnih značilnosti. Mednje vsekakor spadajo posameznikova nedoraslost, ekonomska odvisnost in nadzor ter odvisnost od staršev ali šolskih institucij. Medtem ko otrokom še ni toliko pomembna svoboda in avtonomija, pa se ta potreba vsekakor začne kazati v obdobju mladostništva, ko si posameznik želi biti čim bolj samostojen in avtonomen. Ta sprememba v družini pogosto pripelje do težav, saj se zmanjšuje bližina med mladostnikom in starši in povečuje konfliktnost. S pravim pristopom, pogovorom in veliko mero potrpežljivosti je mogoče vse spore urediti in se iz njih naučiti učinkovitega ravnanja za naprej. Čas mladostništva je tudi čas šolanja, kjer se zahtevnost in pritiski na posameznika vse bolj stopnjujejo, zato je še posebej pomembno, da imajo mladostniki tudi prostor za sprostitev in čustveno regeneracijo. Iz tega razloga je prosti čas pomembno področje mladostnikovega življenja, saj mu omogoča, da zdrži vse napetosti, s katerimi se sooča in ohranja socialne mreže, ki pa so za posameznika nujna opora v njegovem življenju.

1.1.2 Odraščanje in adolescenca

Kot navaja Zalokar Divjak (2008), je obdobje odraščanja pot k samostojnosti, ki za otroke predstavlja najtežjo nalogo. Zelo pomembno je, da otrok v tem obdobju zbira čim več informacij, različnih mnenj in je odprt za razumevanje dogajanja okoli njega. Pogosto se zgodi, da svojo energijo namenjajo samopomilovanju, pri čemer jih moramo odrasli, ki smo jim blizu, preusmeriti k drugačnemu pogledu na življenje in jim pomagati, da v vsakem trenutku iščejo pozitivne možnosti in rešitve. Kanoy (2014) poudarja, da se je potrebno zavedati, da je razvoj samostojnosti in neodvisnosti potreben del pri otrokovem razvoju. Dati jim moramo priložnosti, kjer lahko razvijajo samostojnost in se urijo v njej, čeprav se nam zdi včasih lažje in hitreje, če določene stvari opravimo namesto njih. Zavedati se moramo, da otrok ne more čudežno postati samostojen, ampak za to potrebuje vajo in čas ter potrpežljivost odraslih. Predvsem starši morajo sprejeti dejstvo, da morajo otroku dopustiti, da se začne sam odločati o odločenim stvareh, in da staršem ni vedno treba nadzirati čisto vsega. Problem nastane, kadar starši otrokom ne omogočajo in dovolijo samostojnosti, ker jih preveč skrbi, kako se bo otrok znašel, saj potem otrok zelo težko odraste v samostojnega in odgovornega odraslega. Lott in Nelsen (2000) sta zapisali, da se današnji najstniki srečujejo s povsem drugačnimi pritiski, kot so se včasih. Pogosto se zgodi, da starši najstnikov ne vidijo, da je prišlo do določenih razlik in izhajajo iz sprememb, s katerimi so se soočali, ko so bili sami najstniki. Merila in vrednote so se močno spremenila od takrat, ko so bili sami najstniki in če si starši ne vzamejo časa, da ugotovijo, kaj se v današnjem času dogaja in s čim se soočajo njihovi najstniki, ne bodo mogli stopiti na stran najstnikov, kar pa je izredno pomembno, če želijo pomagati svojim mladostnikom. Današnji najstniki se srečujejo predvsem s pritiski vrstnikov, želijo pripadati in biti priljubljeni, dosegati morajo pričakovanja učiteljev in dobre ocene, pogosto so deležni velike tekmovalnosti med vrstniki, razmišljanja, da imajo učitelji raje pridne učence, pogosto jih je strah, da ne bi razočarali svojih staršev, so deležni primerjanja z brati in sestrami s strani staršev in velikokrat so izpostavljeni tudi nespoštovanju staršev do njihovega mnenja. Pomembno je, da starši pri odnosu do svojih najstnikov upoštevajo vse omenjene vidike in jim nudijo resnično podporo in pomoč. Bitenc, Hvalič, Lokar, Ramovš in Strniša (2003) izpostavljajo tudi to, da je pozno otroštvo ali obdobje odraščanja specifično obdobje, pri katerem ne smemo pozabiti, da je to izredno pomembno obdobje, pa čeprav je le prehodno. Vse ustanove (šole, mladinski centri…) bi morale to imeti v mislih in oblikovati načrt delovanja z mladimi odraščajočimi, ki je še bolj učinkovit, v kolikor je oblikovan skupaj z mladostniki. Ne gre zgolj za to, da

mladostniki to obdobje preživijo, ampak da v njem oblikujejo temelje, na podlagi katerih se bodo lahko razvijali skozi življenje. Mladostnikom je potrebno nuditi čim več priložnosti za sodelovanje in udejanjanje lastne vrednosti. Avtorji opozarjajo, da odrasli temu obdobju posvečamo veliko premalo pozornosti in se ne zavedamo, da so ravno leta odraščanja tista, ki so ključna pri mladostnikovem zdravem razvoju v odraslo osebo. Prav tako je za mladostnika v obdobju odraščanja zelo pomembna skupina. Skupina je prostor, kjer se vzpostavljajo odnosi med mladostniki, ki jim dajejo občutek, da so sprejeti, priznani in varni. V skupino se lahko zatečejo, ko jim je težko, obenem pa je skupina tudi prostor, kjer lahko preizkušajo nove stvari. Odraščajoči mladostniki se počasi oddaljujejo iz objema družine, zato je še posebej pomembno, da so sprejeti v neko skupino, kjer se lahko izražajo in ocenjujejo samega sebe. Skupine se po navadi oblikujejo znotraj šole ali kakšnih drugih interesnih dejavnosti v prostem času. Pomembno je, da mladostnik nekam pripada, sicer se lahko počuti osamljenega in je njegov razvoj ogrožen. Tukaj ima pomembno vlogo tudi šola, ki mladostnikom lahko pomaga, da se vključijo v določeno skupino, organizira dejavnosti, ki to spodbujajo, če je to seveda v njenem interesu.

Forget (2002) adolescenco opredeljuje kot točko oziroma stičišče različnih nasprotujočih si logik – na primer nasprotja med adolescenti in starši. Spodnja meja adolescence je povezana z nastopom pubertete, zgornja pa z finančno, poklicno in čustveno samostojnostjo. Razmik med adolescenco in avtonomijo se stalno povečuje, saj se obdobje pubertete v sodobnem svetu začne prej kot se je včasih. Spremembo je možno opaziti tudi pri tem, kdaj otroci dosežejo neodvisnost, saj se je tudi ta meja zaradi gospodarskih sprememb precej zvišala. Fenwick in Smith (1997) pišeta o tem, da je od vsakega posameznika odvisno, kako prejadra kritična leta od otroštva do zrelosti. Nekateri otroci to obdobje preživijo brez posebnih pretresov, za druge pa to predstavlja precej viharno obdobje – in posledično tudi za njihove starše. Potrebe otroka se v tem času naglo spreminjajo in pomembno je, da se starši nanj ustrezno odzivajo. »Tipično« mladostniško vedenje vsekakor ne velja za vsakogar, čeprav kljub temu velja nekakšen splošen vzorec odraščanja, ki mu sledimo skozi različne faze adolescence. Kako težavno je obdobje adolescence oziroma odraščanja, je v veliki meri odvisno od osebnosti mladostnika, ne gre pa zanemariti dejstva, da je del odgovornosti tudi na starših, in sicer kako se odzivajo na dozorevajočega otroka in v kolikšni meri so se mu pripravljeni prilagajati. Forget (2002) navaja, da je adolescenca obdobje, ki postavlja starše pred povsem nove izzive, saj mladostniki v tem času začnejo preizkušati avtonomijo, delovati na podlagi svojih želja, razvijati lastne poklicne načrte in se čim bolj vključiti v družbo. Starši

so prisiljeni, da sprejmejo spremenjenega mladostnika in prilagodijo svoje načine vzgajanja. V današnjem svetu zaradi velike razširjenosti znanja in dostopnosti do le tega, obstaja past, da starši verjamejo v naprej ponujenim rešitvam za soočenje z določenimi situacijami mladostnika in pozabljajo na lasten občutek in spraševanje mladostnika, kaj potrebuje. Dobesedno sledenje navodilom vsega, kar preberemo, je kritično, saj je vsak posameznik unikaten in je treba z vsakim posebej raziskati, kaj resnično deluje in ne slepo slediti navodilom, ki jih preberemo. Poljšak Škraban (2004) opozarja, da problemov uporništva in zavračanja norm, ki veljajo za značilnosti adolescence, nikakor ne moremo pripisati vsem adolescentom, saj v praksi pogosto držijo le za manjše število mladostnikov. Tako vedenje adolescentov je lahko tudi posledica drugih dejavnikov, npr. težkih odnosov v družini. V vsakem obdobju je torej potrebno iskati vzrok za vedenje v posamezniku in izven njega in se ne sklicevati zgolj na to, da je to le posledica razvojnega obdobja. Pomembno je, da se zavedamo, da so včasih tudi slabe družbene in socialne razmere razlog, zaradi katerega posameznik razvije določeno neustrezno vedenje in to tudi raziskujemo. Jaffe (1998) v svoji knjigi veliko pozornosti nameni tudi spolnemu dozorevanju najstnikov in spremembam njihovega telesa. V adolescenci pride do najhitrejših in najbolj vidnih fizičnih sprememb telesa. Nekateri najstniki se z spremembami dobro soočajo, drugi pa imajo s tem kar nekaj težav. Problem nastane, kadar najstnikom ni všeč njihova nova podoba in se z njo nikakor ne morejo sprijazniti. Omenjeno nezadovoljstvo s svojim telesom je še posebej prisotno pri dekletih, ki so na vsakem koraku izpostavljene lepotnim idealom in vsakršno odstopanje od »zaželenega« telesa jim predstavlja stisko. Seveda se nekatere s tem obremenjujejo veliko bolj kot druge, ampak bistveno je, da je tudi to eden izmed izzivov, s katerim se soočajo tekom odraščanja. Avtor je nekaj besed namenil tudi povezanosti hormonskih sprememb z agresivnim vedenjem najstnikov. Pravi, da je izredno težko dokazati, da hormonske spremembe vplivajo na razvoj agresivnega vedenja. Gre bolj za to, da hormonske spremembe in stresne situacije, s katerimi se soočajo najstniki, vplivajo, da so najstniki bolj nagnjeni k čustveno močnejšim odzivom, a nikoli brez provokacije. Torej se najstniki ne bodo odzvali napadalno ali agresivno, če ne bo nekdo ali nekaj v njih spodbudil takšne reakcije. Pogosto slišimo, kako ljudje pravijo, da najstniki povsem ponorijo zaradi hormonov, kar v resnici sploh ne drži, ampak so zaradi vseh sprememb in stresa bolj nagnjeni k takim odzivom.

1.1.3 Odnos med staršem in otrokom/ mladostnikom in samospoštovanje mladostnika

Faber in Mazlish (2007) sta zapisali, kako naj starši ravnajo v odnosu z mladostniki, da se bo le ta razvil v odgovorno in samostojno osebo. Namesto ukazovanja, ki v mladostnikih spodbudi upor, je bolje, da mladostnika povabijo, da opiše svoje težave, saj se tako lahko začne tudi samo reševanje njegovih stisk. Kadar so starši jezni, se radi poslužujejo napadanja svojih otrok, s čimer izzovejo mladostnika, da se umakne ali pa jih napade nazaj. V kolikor namesto napada starši opišejo svoja čustva, jih otroci veliko lažje poslušajo in so pripravljeni na sodelovanje z njimi. Pomembno je tudi, da namesto očitkov otrokom ponudijo informacije na preprost način, saj se bodo mladostniki tako veliko raje lotili stvari, ki jih je potrebno storiti. Ena izmed pogostih napak staršev so tudi dolga predavanja o tem, kaj je prav in kaj ne, ter o tem, kako bi morali v določenih situacijah ravnati. Najstniki izredno težko sledijo dolgim napotkom, ki so velikokrat dopolnjeni še z grožnjami in ukazi. Namesto tega je bolje povedati kratko in jedrnato opozorilo in tako privabiti najstnike k sodelovanju, ter v pogovor vključevati čim več različnih izbir. Ogromno lahko starši naredijo tudi s tem, da namesto poudarjanja napak, ki jih najstniki naredijo, poudarjajo pričakovanja, ki jih imajo do svojih mladostnikov in za katera pričakujejo, da jih bodo izpolnili. Veliko bolj učinkovito bo tudi, če namesto graje naredijo nekaj, kar mladostniki ne pričakujejo (na primer uporabijo humor), in tako pritegnejo njihovo pozornost. Na ta način bo potem tudi nadaljnje sodelovanje z mladostniki laže in bodo staršem bolj naklonjeni. Zalokar Divjak (2008) ugotavlja, da kadar otroci začutijo, da starši niso kos vzgojnim nalogam, to zelo hitro izkoristijo. Problem se pojavlja tudi v družinah, kjer imajo starši težave v partnerstvu, saj potem hitro spregledajo obveznosti, ki jih ima otrok, še slabši pa je izid, če imajo starši otroke za svoje tolažnike. Potrebno je razumeti, da otroci tej nalogi niso kos in posledično iščejo trdnost zunaj doma. Starši, ki imajo življenje v svojih vajetih in znajo sprejemati vsakodnevne odločitve, po navadi z vzgojo svojih otrok nimajo težav. V nasprotnem primeru pa se starši, ki nimajo urejenih partnerskih, prijateljskih in delovnih odnosov in imajo težave tudi s samozavestjo ter neodločnostjo, preveč navežejo na svojega otroka in mu dovoljujejo, da je tisti, ki vodi njihovo življenje. To se dogaja predvsem materam, ki prevzamejo celotno vzgojno nalogo na svoja pleča. Ti starši so pogosto prepričani, da njihov odnos do otrok ljubezniv in skrben, iz česar lahko vidimo, da starši na podlagi ljubezni do otrok delajo napake. Potrebno je ločiti, kaj je ljubezen in kaj vzgoja. Samo ljubezen, ki pomeni, da sprejemamo otroka takega, kot je, ni dovolj. Pomembno je, da je prisotna tudi vzgoja, ki, v kolikor je uspešna, pripomore k temu, da se otrok razvije v odgovorno in samostojno osebo. Golant in Golant (1991) izpostavljata še eno pomembno področje, in sicer čustva mladostnikov. Najstniki se soočajo z veliko izzivi in kadar imajo slab dan, pogosto za to

krivijo svoje starše. Nekateri kričijo, drugi obtožujejo svoje starše in jim pripisujejo odgovornost za njihovo počutje. Še težje je, kadar se starši ne znajo odzvati na jezo svojih mladostnikov in v njih vzbudijo še več slabih občutkov. Starši se ne smejo čutiti krive za mladostnikovo doživljanje in se morajo osredotočiti na to, kako se odzvati na vedenje mladostnika. Najbolje je, če najstniku dovolijo čutiti, kar čuti in mu dati prostor, da lahko svojo jezo tudi izrazi – na sprejemljiv način seveda. Mladostniki, katerim je to dovoljeno in jih starši ne kaznujejo, ker so jezni, se potem, ko jeza mine, zaupajo svojim staršem in z njimi podelijo, kaj se jim dogaja. V nasprotnem primeru pa se mladostniki, ki jim ni dovoljeno izražati svojih občutkov in jeze, še bolj zaprejo vase in ne želijo komunicirati s svojimi starši. Prav tako bodo mladostniki, ki jih starši podpirajo pri izražanju čustev, kasneje veliko lažje iskali rešitve za izzive, s katerimi se soočajo in bodo pri tem bolj uspešni. Humphreys (2002) je zapisal, da sta dve glavni značilnosti samospoštovanja človekov občutek, da je vreden, in občutek sposobnosti. K razvijanju večjega občutka samospoštovanja lahko največ pripomorejo starši. Otrokom morajo sporočati, da jih sprejemajo takšne kot so, jih imajo radi in so ponosni na njih. Kadar ima otrok o sebi slabo mnenje, imajo skoraj vedno s samospoštovanjem težave tudi njegovi starši. Starši, ki cenijo sami sebe, bodo tudi svoje otroke spodbujali k temu in obratno – v kolikor se ne cenijo, bodo to nase prevzeli tudi otroci. Starši se včasih morda niti ne zavedajo, da prenašajo negativna sporočila o sebi otrokom, saj že izraz na obrazu, kretnja ali beseda sporoča otroku nekaj o odnosu starša do sebe. Otroci, ki imajo nizko samospoštovanje, se delijo v dve skupini. Nekateri so pogosto sramežljivi, zadržani, tihi, se pretirano oklepajo svojih staršev, se neradi lotijo novih izzivov, imajo težave pri druženju z vrstniki, so izredno plašni vsakič, ko se znajdejo v novih okoliščinah, se podcenjujejo, bojijo se neuspehov, se zlahka razburijo in pogosto tožijo zaradi slabosti in bolečin v trebuhu. Drugi otroci, ki se ne cenijo, pa so nasilni, domišljavi, doživljajo izbruhe jeze, ne ubogajo, nenehno iščejo potrditev, sprašujejo starše, če jih imajo radi, uničujejo svojo in tujo lastnino in ne opravljajo svojih zadolžitev. Zelo pomembno je, da se odrasli na take otroke odzivamo pozitivno in jim ponudimo pomoč pri razvijanju visokega samospoštovanja. Gillham, Jaycox, Reivich in Seligman (2011) izražajo kritičnost do sodobnega načina učenja samospoštovanja otrok v šoli. Starši in učitelji so usmerjeni zgolj v to, kako se otrok počuti in se odmikajo od tega, kaj otrok dela – na primer, da vztraja pri pisanju domače naloge in premaguje vsakodnevne izzive in težave. S takim pristopom vplivajo tudi na to, da postajajo otroci dovzetnejši za depresijo. Pomembno je, da otrokom ne zatiskamo oči pred negativnimi stvarmi, ampak jim pomagamo, da se naučijo ravnati z njimi in jih naučiti stvari pozitivno vrednotiti. Avtorji menijo, da bi morali starši svoje otroke naučiti optimizma, ki pa ne

pomeni, da sami sebi ponavljamo samo lepe in vesele misli, ampak pomeni, da otroke učimo spoznavati same sebe in biti radovedni glede teorije o sebi in svetu. Prav tako se jim zdi zaželeno, da jih učijo, da zavzemajo dejavno držo in si ne oblikujejo življenja zgolj na podlagi tega, kar jim pride na pot. Pomembno je, da se otrok nauči vztrajati ob nalogah, ki si jih zastavi in se uči, kako premagovati vsakdanje težave, s katerimi se srečuje.

1.2 ŠOLA IN MLADOSTNIKI

1.2.1 Odnosi v šoli

V današnjem času vemo veliko več o pomenu dialoga v medsebojnih odnosih, kot smo vedeli včasih. Vsak ima priložnost, da se nauči razreševati konflikte z ustrezno komunikacijo. Za uspešno razreševanje konfliktov v šoli je pomembno, da poskušamo razumeti sogovornika in iščemo skupne točke kljub nasprotovanju, na podlagi katerih lahko iščemo možne rešitve. Odpovedati se moramo potrebi po tem, da drugega nadvladamo in to preusmeriti k obvladovanju sebe, ter se pričeti učiti od drugega. Iz konfliktov se lahko vsekakor ogromno naučimo drug od drugega, v kolikor smo pripravljeni upoštevati omenjene korake reševanja konflikta (Novak, 1995). Košir (2013) piše o tem, da bi morali tako učitelji kot drugi zaposleni v šoli ustvarjati socialni kontekst, ki spodbuja avtonomijo učencev. Za ustvarjanje takega konteksta je potrebno mladostnikom dovoliti, da izbirajo med različnimi učnimi dejavnostmi, da je zagotovljena korelacija med učnimi dejavnostmi in interesi, ki jih imajo učenci, ter da je prisotnih čim manj zunanjih nagrad, kontrole in pritiskov. Učenci, ki jih poučujejo učitelji, ki podpirajo avtonomijo, dosegajo višjo stopnjo motivacije, kompetentnosti in samospoštovanja, kot pa tisti, ki jih poučujejo kontrolirajoči učitelji. Avtorica tudi navaja, da je šolsko okolje tisto, ki mladostnikom omogoča zadovoljevanje potrebe po pripadnosti, ki je pri mladostnikih ključno. Prednost šole je v tem, da mladostnikom omogoča pogostost stikov in s tem vsakodnevni občutek pripadnosti. Mladostniki razvijajo povezanost tako s svojimi vrstniki, kot tudi z učitelji. Potrebno je omeniti, da potreba po pripadnosti nikakor ni isto kot potreba po druženju. Družimo se lahko tudi z ljudmi, ki nas ne podpirajo in posledično naša potreba po pripadnosti ni zadovoljena. Za zadovoljevanje potrebe po pripadnosti je pomembna kvaliteta in kvantiteta odnosov. V kolikor je ta potreba pri posamezniku zadovoljena, doživlja pozitivne emocije. Problem nastane, kadar posameznik ne doživljati pripadnosti, saj lahko to vodi v emocionalno osamljenost, depresijo, ljubosumje ali tesnobnost. Nekaterim mladostnikom ravno težave pri

odnosih z vrstniki vzbujajo odpor do šole, saj ne doživljajo občutka varnosti in sprejetosti. Ti mladostniki predstavljajo tveganje za probleme v kasnejše življenju, ki se lahko kažejo pri neopravičenem izostajanju od pouka, antisocialnem vedenju, doživljanju hudih stisk ali čustvenih motenj.

1.2.2 Sodelovanje med šolo, otroki in starši

Vec (2009, str. 73-79) piše o tem, da je sodelovanje s starši pogosto usmerjeno samo v izobraževanje, čeprav bi moralo biti tudi v razvoj socialno – emocionalnih kompetenc njihovih otrok. Sodelovanje s starši mora biti skrbno zasnovano in potekati kontinuirano. Starše je potrebno vključevati v edukacijo, in sicer s podporno komunikacijo, podporo pri šolskih in domačih aktivnostih ter vseživljenjskem učenju. Pomembno je, da damo staršem možnost, da postanejo na primer prostovoljci, pomagajo pri šolskih izletih in dejavnostih, jim nudimo izobraževanja ali možnost, da sodelujejo pri nadzorovanju filmskih večerov ali šolskega plesa. Starše lahko vključujemo tudi preko deljenja vodenja, saj lahko starši, ki so člani šolskega sveta, posredujejo pri spremembah in predstavljajo interese vseh staršev. Problem sodelovanja je še bolj kot v osnovni, prisoten v srednji šoli, saj so starši le izjemoma k sodelovanju povabljeni sistematično. Največja napaka, ki verjetno vpliva tudi na to, da starši vse manj sodelujejo z šolami je, da šola k staršem pristopa z moralističnega in večvednostnega stališča. Takšen pristop samo še veča distanco med šolo in starši. Zanimivo je, da šolo sploh zanese k takemu odnosu, saj imajo toliko znanja in vedenja, kako poteka dobro sodelovanje med starši in šolo – komunikacija mora biti odprta, prisotno mora biti razumevanje in spoštovanje, pravila jasno oblikovana in meje fleksibilno zastavljene… Pametne šole delujejo na način, da šola sprejme, da so starši avtoritete na področju vzgoje, ki lahko šoli nudijo podporo in šola avtoritete na področju izobraževanja, ki pomagajo staršem pri njihovi vlogi na spoštljiv način. Tak odnos je usmerjen v največjo korist otroka in omogoča odnos zmagam – zmagaš. Komunikacija med šolo in starši mora torej biti usmerjena v demokratičnost, kjer so upoštevane tako lastne potrebe staršev kot tudi učiteljev. Pomembno je, da si šola prizadeva, da ves čas vzdržuje polje komunikacije s starši – ne samo takrat, ko pride do akutnih vsebin, saj je dobro sodelovanje pri manj prijetnih stvareh (najrazličnejših težavah) možno šele takrat, ko je med šolo in starši vzpostavljeno zaupanje, ki pa se gradi skozi stalno komunikacijo s starši in čim več različnimi možnostmi sodelovanja, preko katerih se starši lahko vključujejo v šolo. Kodele in Mešl (2013) sta

zapisali, da mora biti v današnjem času ključno v šoli sodelovanje med učiteljem, učencem – mladostnikom in starši. Ni prav, da dogovore sprejemajo samo starši in učitelji, ampak je potrebno v sodelovanje povabiti tudi mladostnika. Odrasli smo tisti, ki moramo poskrbeti, da je mladostnik slišan in se upošteva tudi njegovo mnenje – saj gre vendar za njegovo življenje. Gre torej za skupno soustvarjanje, pri katerem otrok ni izključen, ampak je pomemben sogovornik v sodelovanju. Brez mladostnikovih pogledov na določeno situacijo, lahko odrasli sami domnevamo, kaj bo mladostniku pomagalo. Po navadi rešitve oblikovane samo med učiteljem in starši ne delujejo, ker niso oblikovane na podlagi mladostnikovih potreb. O virih in ovirah, s katerimi mladostnik razpolaga, nam lahko največ pove on sam in potem bodo dogovori, ki bodo vključevali tudi mladostnikov vidik in njegove želje, imeli nek učinek. Pomembno je, da vsak otrok doživi pozitivne izkušnje s sodelovanjem med šolo, starši in njim samim, saj se bo tako veliko bolj trudil in z večjim veseljem hodil v šolo. Izogibati se je potrebno samogovorom mladostnikom s strani odraslih, češ, da oni vedo, kaj je najbolje za njih. Na ta način se mladostniku ne približamo, ampak prej vzbudimo odpor do sodelovanja. Ker ne čutijo lastne moči za soočanje s situacijami, pogosto tudi obupajo, kar jim odrasli ponovno očitajo. Naloga učiteljev in staršev je torej, da se mladostniku pridružijo, ga podprejo, z njim sodelujejo, mu dajo čim več priložnosti za smiselno udeležbo, mu omogočijo, da je slišan in upoštevan, ter skupaj z njim soustvarjajo. Potrebno je narediti premik od tega, da odrasli najbolje vedo, kaj je dobro za mladostnika, k temu, da se mladostnika vključuje v pogovore o njemu, se ga povpraša za mnenje in kaj lahko sam prispeva v sodelovanje, ter se potem na tem gradi. Grebenc, Kvaternik, Kodele in Rihter (2010) menijo, da lahko šolska svetovalna služba veliko pripomore k spreminjanju šolske klime v sodelovalno. Šolska svetovalna služba skrbi za uresničevanje razvojnih nalog, pomaga učencem pri vsakdanjih izzivih, poleg tega pa koordinira delo med učitelji, učenci, starši in vodstvom šole. Šolska svetovalna služba pomaga otrokom in mladostnikom, kadar se znajdejo v stiski, spremlja njihov razvoj in zagotavlja možnosti, da se mladostnik ne razvija samo na šolskem področju, ampak tudi drugih pomembnih področjih njegovega življenja. Šolska svetovalna služba se torej ukvarja tudi z reševanjem težav, ki se ne nanašajo samo na šolo, ampak tudi na druga pomembna področja življenja. Včasih se zgodi, da mladostniki, kljub temu, da jih odrasli nagovorijo k temu, ne želijo sodelovati v pogovorih. Nekateri se glede tega počutijo nelagodno ali pa jih odrasli v sodelovanje ne povabijo na način, ki bi mladostniku ustrezal. Naloga odraslih je, da sodelovanje organizirajo v okoljih, kjer se mladostnik počuti varnega in mu ne bo neprijetno izražati svojega mnenja. Christenson in Sheridan (1946) tudi pišeta o pomembnosti vključevanja staršev v šolo. O tem sta pisali pred

natanko 73 leti, torej se pomen sodelovanja med šolo in starši poudarja že res dolgo obdobje. Zapisali sta, da uspešno sodelovanje, ki je obarvano z medsebojnim dialogom in upoštevanjem mnenj staršev, vpliva tudi na šolsko klimo. V kolikor starši imajo priložnost sodelovati pri šolskih odločitvah, s šolo veliko raje sodelujejo in tudi njihovi otroci posledično raje hodijo v šolo, saj so spodbujani s strani staršev. Kljub vsem prizadevanjem, napisanim knjigam in predavanji, da bi bilo v šoli prisotnega čim več sodelovanja med starši, učenci in učitelji, pa Cvetko (2012, str. 18 – 20, 25) opozarja na povsem nasprotno dejansko stanje v šolah. Pravi, da današnji starši postajajo vse bolj nemočni do svojih otrok in kljub ogromni izbiri različnih šol in programov, ne obstaja taka, ki bi starše izobraževala o vzgoji in starševstvu. Prav tako se odnosi med otroci, starši in učitelji razvijajo v povsem zgrešeno smer. Pogosto se dogaja, da se učitelji bojijo staršev in otrok, kar vpliva tudi na manj učinkovito izobraževalno delo. Moderni starši želijo svojim otrokom omogočiti čim bolj brezskrbno in zadovoljno otroštvo, ampak delovanje po načelu minimalnega potrebnega napora, s katerim se že rodimo, žal ni najboljši način funkcioniranja. Posledica takega odnosa med starši in otroki je, da potem mladostniki v obdobju prehoda v odraslost, odpovedujejo. Ko se znajdejo v situaciji, ki od njih zahteva več truda, dela, energije in veliko vztrajnosti, nastopi nelagodje ali bolečina. V takih trenutkih mladostnikih spoznajo, da delovanje po liniji najmanjšega vloženega napora, ne deluje več, zaradi česar postanejo zamorjeni, jezni, obupani, nekateri pa se začno celo spraševati, če sploh še želijo živeti. S takim odnosom nikakor ne moremo pričakovati, da se bodo mladostniki razvili v samostojne, delavne in uspešne odrasle. Mladostniki se lahko razvijejo v odgovorne in samostojne odrasle zgolj ob stalnem iskanju ravnovesja med omogočanjem »brezskrbnega otroštva« in prevzemanjem odgovornosti za svoje življenje. S takim načinom vzgoje bomo mladostnikom zelo koristili, saj praksa dokazuje, da zastavljene meje in stabilnost na eni strani in pa postavljanje utemeljenih zahtev in nalog na drugi strani, vodijo v sproščeno odraščanje in doseganje zadovoljstva.

1.2.3 Samopodoba otroka v šoli

Juriševič (1999) opozarja, da je pri razvoju posameznikove samopodobe bistveno obdobje otroštva in pa vloga vzgojno – izobraževalnih institucij. Na podlagi otrokove samopodobe lahko veliko izvemo o njegovem duševnem zdravju. V šoli si torej morajo prizadevati za spodbujanje razvoja zdrave in pozitivno naravnane samopodobe, ki jim bo

pomagala pri učenju in pripravljanju na življenje. Za doseganje omenjenega cilja mora šola skrbno izbirati ustrezne pedagoške procese za delo z otroki. Pomembno je poudariti, da se z vstopom v šolo vpliv socialnih dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje samopodobe, znatno poveča. Bečaj, Bezić, Čačinovič – Vogrinčič, Musek in Resman (1999) pišejo, da je pri govoru o vlogi šole pri celotnem razvoju otroka najpomembnejše vprašanje, koliko šola otroku ponuja možnost za oblikovanje samopodobe. Samopodoba otroka, ki se sicer začne oblikovati že v predšolskem obdobju, je eno izmed izredno pomembnih področij dela šolske svetovalne službe. Pri oblikovanju otrokove samopodobe je ključno, da otrok doživlja občutek varnosti in emocionalne stabilnosti. Pomembno je tudi, da čuti pripadnost in ni osamljen, ter lahko osvaja socialne navade. Učencu je potrebno pomagati, da spoznava sebe, svoje sposobnosti in posebnosti. Šola si mora prizadevati, da učenca ne pušča ob strani, ga vključuje v skupinsko delo, kjer lahko otrok doživlja občutek pripadnosti. Ne smemo pa spregledati, da otroku nudimo izkušnjo, da šoli ni vseeno zanj, ga razume, ko je v težavah in jim je mar zanj. K oblikovanju otrokove samopodobe lahko največ pripomore učitelj, ki otroka poučuje, saj z njim preživi največ časa in ga lahko tekom pouka vključuje v različne aktivnosti. Vsekakor to ni samo naloga šolske svetovalne službe, čeprav pogosto tako mislimo. Šola se moramo ves čas spraševati, kako zagotoviti, da bodo otroci razvili pozitivno samopodobo, še posebej pri tistih, ki jim družina tega ne nudi. Kincher (2002) opozarja, kako pomembno je, da posameznik pozna svojo lastno osebnost, kar tudi vpliva na oblikovanje samopodobe. Veliko je posameznikov, ki ne poznajo sebe, ne vedo, kaj si želijo, čeprav bi pa to na primer znali povedati za svojega brata ali sestro. Šele, ko spoznamo samega sebe, lahko sprejemamo boljše odločitve in smo bolj zadovoljni sami s seboj. Preveč ljudi dovoljuje, da drugi izbirajo namesto njih in potem živijo življenje, ki jim ni všeč in se vsakodnevno soočajo s težavami. Mladostnike je potrebno spodbujati, da spoznavajo sebe in svoj osebni slog in v skladu z njim oblikujejo odločitve, ter izbirajo prihodnost, ki si jo želijo. Tako bodo v življenju veliko bolj zadovoljni in oblikovali pozitivno samopodobo.

1.2.4 Odporen otrok in varovalni dejavniki v šoli

Varovalni dejavniki v šoli podpirajo otroka in krepijo odpornost otroka oziroma mladostnika. Odpornost otroka je zelo pomembna, sploh če se otrok sooča s številnimi izzivi, saj mu pomaga, da se z njimi lažje spopada. Odporen otrok izkazuje socialno kompetentnost, ki vključuje skrb, sposobnost empatije, komunikacijske veščine, smisel za humor, je vešč

reševanja problemov, ima razvito avtonomijo in doživlja občutek usmerjenosti v prihodnost. Ampak pomembno je, da se zavedamo, da bo otrok razvil odpornost, v kolikor bo slišan in mu bo odgovorjeno na njegove potrebe. Odpornost otroku omogoča, da je kos življenju, še prej pa mora biti otrok deležen izkušenj soustvarjanja, ki pomagajo pri razvijanju njegove odpornosti. V šoli imamo več varovalnih dejavnikov, ki so zaposlenim v pomoč pri razvijanju otrokove odpornosti. Šola mora otroku ponuditi skrb, ki se kaže v odnosu med otrokom in učiteljem in v skrbi, da je vsak otrok vključen v socialne mreže. Drugi varovalni dejavnik predstavljajo visoka pričakovanja, torej, da verjamemo v otroka, da zmore in to z njim tudi podelimo. Pomembno je, da potem otroku nudimo pomoč in podporo pri doseganju pričakovanega. Nazadnje pa je pomembno, da šola otroku zagotovi priložnosti za smiselno udeležbo in mu omogoča, da sodeluje pri oblikovanju odločitev, ki se ga tičejo. Tudi v Konvenciji o otrokovih pravicah je jasno zapisano, da je potrebno otroku omogočiti soudeležbo, kar pomeni, da je potrebno spoštovati njihovo pravico do izražanja lastnega mnenja in participiranja pri stvareh, ki se jih tičejo, pri čemer moramo biti pozorni na starost in zrelost otroka in glede na to prilagoditi njihovo sodelovanje (Čačinovič – Vogrinčič, 2008a).

1.3 PREHOD IZ OSNOVNE V SREDNJO ŠOLO IN VLOGA ŠOLSKE SVETOVALNE SLUŽBE

1.3.1 Prehod iz osnovne v srednjo šolo

Vec (2009, str. 74) navaja, da je prehod iz osnovne v srednjo šolo najtežji prehod za otroka, saj je srednješolsko obdobje zaznamovano z največjimi biološkimi, socialnimi, družinskimi, osebnimi in kulturnimi spremembami. V tem obdobju se spreminja hormonsko ravnovesje, mladostnik začne spolno dozorevati, začne se spreminjati njegova samopodoba in odnosi tako z vrstniki kot z odraslimi, povečajo se tudi možnosti za tvegano vedenje (npr. na področju uživanja dovoljenih in prepovedanih drog) in v tem času se mladostniki pogosto srečujejo z neuspehom v šoli. Zaradi vseh teh številnih sprememb je mladostnik vsak dan izpostavljen novim prilagoditvam in mora razvijati nove strategije soočanja z vsemi spremembami. Pomembno je, da starši in šola upoštevajo posebnosti tega obdobja in so mladostniku v pomoč pri premagovanju vsakodnevnih izzivov, s katerimi se srečuje. Kuntarič Hribar, Željeznov Seničar in Zupančič (2006) so zapisali, da se starši ob uspešnem

vpisu njihovih otrok v srednjo šolo, sprostijo, saj mislijo, da je najtežji del za njimi. A v večini primerov temu ni tako, saj je prehod iz osnovne v srednjo šolo izjemno stresno obdobje, ne samo za mladostnike, ampak tudi za starše. Novo socialno okolje, novi profesorji, novi sošolci in nova učna snov so osrednji stresni dejavniki, s katerimi se mladostnik srečuje v novi šoli – srednji šoli. Vse te nove okoliščine od mladostnika zahtevajo veliko prilagoditev, poleg tega pa mora biti tudi učno uspešen. Zahteve po znanju se na prehodu iz osnovne v srednjo šolo zvišajo, kar pomeni, da se mora mladostnik prilagoditi tudi na to. Stiske, ki mladostnik doživlja zaradi vseh omenjenih sprememb, se seveda prenesejo tudi v družino. Lahko se zgodi, da se mladostnik ob soočanju z vsemi spremembami zapre vase, postane nemiren, pogosto odhaja ven, predvsem pa se želi izkazati pred vrstniki, da bi od njih dobil potrditev. V tem obdobju se mladostnik ne ozira prav dosti na mnenje staršev, ampak mu več pomeni, kaj si o določeni stvari mislijo njegovi vrstniki, s katerimi preživlja čas. Pomembno je, da se starši zavedajo, da so v tem obdobju za mladostnike drugotnega pomena, s čimer ni nič narobe, saj gre le za stvar mladostnikovega razvoja v odraslo osebo. Avtorji svetujejo, naj bodo starši do otrok topli, uporabljajo pozitivno komunikacijo, ki pa jo je potrebno prilagoditi glede na mladostnikovo potrebo po neodvisnosti. Starševstvo je v tem obdobju postavljeno pred veliko izzivov in je pogosto precej zahtevno. V tem obdobju je izredno pomembna komunikacija z mladostniki, ki mora vključevati pravila in omejitve, jasna in razumljiva sporočila, realna pojasnila in dodeljevanje odgovornosti mladostniku na področjih, kjer se staršem zdi, da je mladostnik samostojen. Mladostnik potrebuje usmerjanje, ampak ne na način kontroliranja, temveč preko poslušanja in spraševanja, imeti mora prostor za napake, saj se na podlagi napak vsak posameznik veliko nauči, prav tako pa morajo starši paziti, da ne rečejo »ne« vsem stvarem, ki si jih mladostnik zaželi in podpirajo odločitve, ki so za mladostnika pomembne in bi bile zanj dolgoročno koristne. Mladostniki pri soočanju z omenjenimi izzivi pogosto ne želijo pomoči. Ferlinc (2003) je v svoji knjigi opisal kar nekaj različnih načinov, s katerimi si lahko mladostnik pomaga, ko je najbolj na tleh. Svetuje, naj gre mladostnik med ljudi in se s kom pogovori – če je le možno z nekom, ki ima razvit pozitiven odnos do življenja, posluša svojo najljubšo glasbo, telovadi in tako sprosti vso negativno energijo, si kupi boksarsko vrečo, se odpravi na tek, gre pod tuš, ki izredno sproščujoče vpliva na posameznika, si poišče kakšen hobi in si uresniči skrite želje ali pa poskusi s kakšno kreativno dejavnostjo, kot je slikanje, igranje inštrumenta, petje… Tudi branje pozitivnih knjig, vključitev v prostovoljne dejavnosti za pomoč drugim in misli, ki jih mislimo o sebi, pomembno vplivajo na spremembo razpoloženja. Pomembno je, da

mladostnike poučujemo tudi o tem, kako si lahko sami pomagajo, kadar se znajdejo v težavah in jih ne omejujemo samo na formalne oblike pomoči.

1.3.2 Svetovalna služba v osnovni in srednji šoli

Svetovalna služba v šoli je samo eden od podsistemov šole, zato je njen cilj utemeljen s ciljem šole. V sodelovanju z ostalimi podsistemi skuša dosegati temeljni cilj šole, ki pa je optimalni razvoj otroka. Naloga šolske svetovalne službe je, da pomaga in podpira vse sodelujoče pri doseganju zastavljenih ciljev. Šolska svetovalna delavka s svojo strokovno usposobljenostjo pomaga posameznikom ali skupinam v šoli, je udeležena pri načrtovanju in evalvaciji vsakodnevnega dela v šoli, s čimer poskuša prispevati k čim večji uspešnosti tako posameznikom kot tudi šoli kot celoti. Delo šolske svetovalne službe vključuje interdisciplinarno delo, kar pomeni, da svetovalna delavka sodeluje z različnimi strokovnimi profili tako znotraj kot tudi zunaj šole. V določenih primerih je potrebno sodelovanje tudi z zunanjimi institucijami, kar mora znati svetovalna delavka prepoznati. Svetovalna delavka si mora prizadevati, da ves čas vzpostavlja in vzdržuje odnos z vsemi udeleženci v šoli. Pomembno je, da se pri svojem delu ne omejuje na individualiziran pristop, ampak vključi tudi pomembne druge, v kolikor prepozna, da bi to bilo smiselno. Svetovalna služba sodeluje že na samem začetku – torej, ko otrok vstopi v šolo, saj pomaga pri vzpostavljanju varnih pogojev za spodbudno okolje, ki otroku omogoči čim bolj optimalno napredovanje. Nikakor torej ne drži, da je šolska svetovalna služba tista, ki vskoči samo takrat, ko se posameznik znajde v težavah. Delo šolske svetovalne službe v grobem zajema delo z učenci, delo z učitelji, delo s starši, delo z vodstvom in delo z zunanjimi ustanovami. Svetovalna delavka nudi svetovanje in pomoč nadarjenim učencem, učencem z učnimi težavami, učencem z vzgojnimi in disciplinskimi težavami, učencem s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju, pomaga vsem učencem pri poklicni orientaciji in se vključuje v iskanje pomoči posamezniku in njegovi družini, katerih osebni in socialni razvoj je ogrožen zaradi hudih socialno – ekonomskih stisk. Da lahko svetovalna delavka v šoli svoje delo opravlja čim bolj kvalitetno, mora oblikovati letni načrt šolske svetovalne službe, se ves čas pripravljati na svetovalno delo in se stalno strokovno izpopolnjevati z udeležbo na različnih seminarjih in delavnicah (Bečaj idr., 2008b). Bečaj, Bezić, Čačinovič – Vogrinčič, Musek in Resman (1999) menijo, da je šolsko svetovanje raztegnjeno na velik del otrokovega življenja. Svetovanje je najbolj uspešno, kadar poteka kontinuirano, od trenutka, ko otrok vstopi v šolo,

pa vse do takrat, ko šolo zapusti. Za preživetje otroka je nujno, da mu pomagamo pri njegovem osebnem, socialnem razvoju in izobraževanju. Cilj šolske svetovalne službe je, da se bo znal otrok sam soočati s problemi – osebnimi, učnimi in socialnimi. Naloga šolske svetovalne službe pa je tudi, da otroka opremi za življenje, delo, da bo znal prepoznavati svoje potrebe, se znajti v svetu, bo znal biti tudi kritičen do sebe in okolja in si bo postavil vizijo za svoje življenje.

Delo šolske svetovalne službe v srednji šoli obsega zelo podobna področja dela kot v osnovni šoli. Tudi v srednji šoli svetovalna delavka sodeluje z učitelji, starši, drugimi zunanjimi ustanovami, razlika pa je v tem, da so dijaki nekoliko starejši od osnovnošolcev. Z dijaki sodeluje že pri samem vpisu in sprejemu, spremlja in svetuje novincem, tistim, ki ponavljajo in preusmerjenim, nudi skupinske oblike dela z dijaki za izboljšanje njihove kvalitete učenja, dijakom nudi svetovanje za osebni in socialni razvoj, dela na področju poklicne orientacije, nudi pogovorne ure dijakom in pomaga dijakom pri reševanju težav – osebnih, učnih, vedenjskih in socialnih stisk. Zaželeno je tudi, da svetovalna delavka oblikuje različne preventivne programe glede na aktualne problematike, ki jih potem dijakom tudi predstavi. Ne smemo zanemariti tudi njene vloge pri individualiziranih programih za dijake s posebnimi potrebami, saj mora sodelovati z učitelji, vodstvom, zunanjimi ustanovami in zbirati informacije, s katerimi zagotovi ustrezno integracijo otrok s posebnimi potrebami. Tako kot v osnovni se mora tudi v srednji šoli svetovalna delavka redno udeleževati seminarjev in usposabljanj, se redno pripravljati na svetovalno delo in dokumentirati svoje delo, vsaj dve uri na mesec pa bi morala nameniti tudi udeležbi na kakšni superviziji, aktivu ali svetovanju zase (Bečaj idr., 2008a).

1.3.3 Vzpostavljanje odnosa v šolski svetovalni službi

Čačinovič – Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina (2009) odnos med svetovalnim delavcem in uporabnikom (otrokom, staršem, učiteljem…) definirajo kot delovni odnos, v katerem vsak prispeva svoj delež k rešitvi. Pomembno je, da vsak pogovor začnemo z jasnim dogovorom o sodelovanju – o tem, kako bomo delali. Svetovalna delavka je tista, ki mora zagotoviti varen prostor za delo in poskrbeti, da je delo usmerjeno v sedanjost, torej kaj lahko naredimo v tem trenutku, pri tem razgovoru. V nadaljevanju je pomembno, da skupaj z uporabnikom oblikujemo instrumentalno definicijo problema, kateri svetovalni delavec doda

še svoje videnje in tako se lahko začne skupno oblikovanje možnih in želenih rešitev. Svetovalna delavka uporabnika torej vodi k postopnemu oblikovanju želenih izidov, pri čemer se tudi osebno odziva in v primernih trenutkih z uporabnikom podeli tudi kakšne svoje izkušnje ali zgodbe. Svetovalna delavka ne zavzema položaja nadrejenega, ampak zavzema vlogo sodelavca v skupnem projektu. Projekt pomoči uporabniku mora biti soustvarjen iz perspektive moči, kar pomeni, da svetovalna delavka išče uporabnikovo moč in vire na način, da ga sprašuje po dobrih izidih, sanjah, virih, opori, ki jo ima uporabnik v skupnosti in dobrih izkušnjah uporabnika iz preteklosti, na podlagi katerih lahko potem delata in se premikata proti želenim rešitvam. Jaušovec, Košir in Pečjak (2013) opozarjajo, da mladostniki pogosto svetovalca doživljajo kot vsiljivega. Zelo pomembno je, da strokovna delavka mladostniku pojasni, da mu ne bo dajala nasvetov ali ga silila v določena dejanja, ki jih ne bo želel. Da bi se strokovna delavka izognila temu, da bi bila s strani mladostnika doživeta kot vsiljiva, je izredno pomembno, da mladostnika spodbudi, da podeli svoje skrbi, ter pri tem izraža zanimanje in spoštovanje. Ohraniti mora pozicijo sodelujočega in se odpovedati poziciji strokovnjaka kot avtoritativne figure. V kolikor mladostnik še ni pripravljen spregovoriti o svojih težavah, ga strokovna delavka nikakor ne sme siliti k temu, saj tako ne bo mogla vzpostaviti zaupanja z mladostnikom. Prav tako je ključno, da pri pogovoru z mladostnikom vedno izhajamo iz tega, kar nam mladostnik sam pove in ne iz tega, kar nam je morda povedala učiteljica o mladostniku, ter da mladostnika pohvalimo, kadar je to primerno. V kolikor mu dajemo preveč splošne pohvale in ga ves čas samo hvalimo, to ne bo imelo nobenega posebnega učinka, zato je potrebno s pohvalami spretno ravnati. Miloševič Arnold in Poštrak (2003) sta zapisala, da socialni delavec potrebuje kar nekaj spretnosti za opravljanje svoje poklica. Znati mora poslušati druge, ločiti, katere informacije so relevantne v določeni situaciji in katere malo manj, vzdrževati profesionalen odnos z uporabniki, biti pozoren tako na verbalno kot tudi neverbalno govorico telesa uporabnikov, vzbujati upanje pri uporabnikih in jim pomagati do uvida v smiselnost sprememb, biti pazljiv pri obravnavi občutljivih tem, znati iskati ustvarjalne rešitve po meri uporabnikov, imeti sposobnost sodelovanja v skupini, delovanja v stresnih situacijah, organiziranja in obvladovanja konfliktnih situacij. Nedvomno pa je za razvijanje omenjenih spretnosti potrebno tudi teoretično znanje, ki ga potem prevajamo v prakso in ga preizkušamo. Dragoš idr. (2008) navajajo, da je pri delu z uporabniki izredno pomembno delati iz perspektive moči. Uporabnikom, ki so v stiski, pomagamo tudi s krepitvijo njihove moči. Za krepitev moči uporabnika, s katerim sodelujemo, lahko uporabimo različne načine delovanja. Velikokrat so v uporabnikovem okolju že prisotni viri, ki jih je potrebno zgolj aktivirati, še prej pa

prepoznati. Kadar pa le ti niso prisotni v uporabnikovem življenju, pa je naloga socialne delavke, da kreira nove vire in tako pomaga uporabniku razširiti njegovo socialno mrežo, ki ga krepi. Prav tako lahko poveča dostopnost do različnih virov, pripomore do redistribucije virov ali pa uporabnika vključi v proces mediacije, ki pomeni nepristransko posredovanje v sporu med družinskimi člani, v skupnosti…

1.3.4 Svetovalno delo s starši – svetovalno delo z družino

Svetovalni delavci pogosto pripovedujejo o sodelovanju s starši oziroma o tem, da bi bilo potrebno več delati s starši. Svetovalno delo s starši največkrat poteka z enim izmed staršev, čeprav bi bilo velikokrat bolje, da bi sodelovali z obema, saj v nekaterih primerih za doseganje dogovorov enostavno potrebujemo oba starša. Pri sodelovanju s starši moramo biti pozorni, s kom sklepamo dogovore in jih potem nikakor ne posploševati na oba starša. Svetovalna služba je vsekakor tista, ki lahko pri oblikovanju rešitev vključi oba starša in jima pomaga do oblikovanja dogovorov, v katerih bosta udeležena oba. Včasih je potrebno za doseganje sprememb in mobilizacijo vključiti celotno družino – torej vse družinske člane. Svetovalni delavec mora biti pri tem pozoren, da zagotavlja čas in prostor vsakemu udeleženemu in poznati mora metode in tehnike dela z družino (Bečaj, Bezić, Čačinovič – Vogrinčič, Musek in Resman, 1999). Kodele in Mešl (2016) opozarjata, da se pogosto zgodi, da je družina, ki se srečuje z določenimi izzivi, deležna preveč različnih pomoči. To pomeni, da z njimi dela veliko število različnih strokovnjakov, zaradi česar družina postane preobremenjena. V kolikor se družina sestaja z veliko različnimi strokovnjaki, ki med seboj niti ne sodelujejo, to pripelje do stresa in na koncu družina sploh ne prejme podpore in pomoči, ki bi jo potrebovala. V neprestanem hitenju od enega strokovnjaka k drugemu se izgubi pomen in namen pomoči družini. Cilj dela z družino je krepitev moči članov družine, česar ni možno doseči, če socialna delavka nima ustreznega časa za sodelovanje ali pa ji ostali strokovnjaki pri delu celo nasprotujejo. Avtorici izpostavljata pomembnost pravilnega pristopa k družini. Izhodiščen je premik od raziskovanja, česa ni, k raziskovanju, kaj je in kaj bi lahko bilo. Tako delovanje je ključno za uspešno sodelovanje z družino v stiski in celoten proces dela preusmeri od primanjkljajev k možnostim, s katerimi družina razpolaga. Izredno pomemben je tudi odnos, ki ga socialna delavka vzpostavi z družino. V kolikor uspe razviti dober odnos, bo tudi nadaljnje sodelovanje bolje potekalo in proces pomoči bo bolj uspešen. Uvodno medsebojno sodelovanje in sklenitev dogovora o sodelovanju omogočita družini

izkušnjo spoštljivosti, kjer je njihov glas pomemben. Socialna delavka mora torej zavzemati držo spoštovanja in ne obsojanja, vztrajati pri procesu podpore in pomoči, se osebno zavzemati in verjeti v družino. Čačinovič Vogrinčič (2008b) izpostavlja tudi, da socialno delo z družino vključuje delo z okoljem, ki družino obdaja in raziskovanje interakcij, do katerih prihaja med njimi. Pravzaprav se v procesu podpore in pomoči omenjene interakcije spreminjajo in preoblikujejo. Gre za proces, v katerem je udeležena vsa družina, smiselno pa je v sodelovanje povabiti tudi druge institucije, ki bi lahko prispevale k oblikovanju rešitev. Pogosto se zgodi, da družinski člani, s katerimi sodelujemo, nimajo izkušnje svetovalnega pogovora, ki je raziskovalni in v katerem so spoštljivi sogovorniki. Pomembno je, da jim socialna delavka omogoči to izkušnjo in zagotovi pogovor, kjer je prisotno razumevanje, podpora in sodelovanje. Za samo sodelovanje je zelo pomemben že prvi pogovor, ki ga ima socialna delavka z uporabniki – z družino. Le ta naj bi vključeval sklenitev dogovora o sodelovanju, vzpostavljanje delovnega odnosa, na katerem se lahko potem gradi sodelovanje in začetek dela na instrumentalni definiciji problema. Svetovalna delavka je tista, ki vodi proces dela in pomaga družini, da odkrije vire in moči, pomembne za doseganje želenih sprememb.

1.3.5 Raziskovanje življenjskega sveta uporabnika in terensko delo

Pri delu z uporabniki – mladostniki, je poleg vzpostavljanja dobrega in spoštljivega odnosa, krepitve moči, vključevanja vseh udeleženih, učinkovitega iskanja rešitev in tako naprej, zelo pomembno, da zna svetovalna delavka raziskovati življenjski svet uporabnika ali uporabnikov. To vključuje spoznavanje uporabnika, njegovih virov, želja, pričakovanj, odnosov, ki jih ima z drugimi ljudmi, njegove vloge v družini, njegovih potreb in možnih rešitev. Za socialno delo je značilno, da se ne usmerja zgolj v neposredno pomoč posamezniku, ampak tudi v zagotavljanje boljših možnosti v življenjskem svetu uporabnika, znotraj katerega deluje, da bi v njem lažje dosegal zastavljene cilje in spremembe. Ne glede na to, kaj svetovalna delavka pri raziskovanju uporabnikovega življenja spozna ali ugotovi, ne sme pozabiti, da je uporabnik ekspert iz izkušenj in mora upoštevati njegove želje, tudi če se te razlikujejo od njenih ali se ji glede na raziskano ne zdijo smiselne. To lahko z uporabnikom podeli, ne sme pa zavzeti položaja tistega, ki najbolje ve, kaj je dobro za uporabnika (Rapoša Tajnšek, Škerjanc in Šugman Bohinc, 2007). Miloševič Arnold idr., (2008) izpostavljajo tudi pomembnost terenskega dela, s pomočjo katerega svetovalna

delavka lahko na življenjsko situacijo uporabnika – mladostnika, dobi bolj celosten pregled, še bolj spozna okolje, v katerem živi in lahko oceni možnosti za uresničevanje dogovorjenih sprememb. Za terensko delo mora biti svetovalna delavka dobro pripravljena in imeti jasno zastavljene cilje in naloge. Terensko delo pogosto vključuje tudi raziskovanje na najbolj intimnih prostorih posameznika – na njegovem domu, zato je še posebej pomembno, da je svetovalna delavka dobro opremljena za tako delo, saj poseganje v zasebni prostor uporabnika vsekakor ni nekaj, kar bi si uporabniki želeli in večino postavlja v nelagoden položaj. Po drugi strani pa je lahko terensko delo tako učinkovito, da bi bilo škoda, če ga ne bi smeli opravljati, saj resnično doprinese veliko razvidnosti in pomembnih informacij za sam proces dela.

2 FORMULACIJA PROBLEMA

Na letošnji praksi (CSD) sem bila prisotna na delavnici z srednješolci, ki so prišli predstavljat srednje šole mlajšim generacijam, ki se letos vpisujejo. Med pogovorom so pogosto izpostavljali, kako nepripravljeni so bili ob vstopu na srednjo šolo. Nihče jih ni pripravil na velike spremembe, ki se ob tem zgodijo in sprva so bili v veliki stiski in so potrebovali čas, da so se prilagodili na novo okolje in vse spremembe. Njihove pripovedi so me spomnile na moj prehod v srednjo šolo, ki je tudi meni osebno povzročil kar veliko začetnih težav. Spomnim se, da nismo bili deležni nobene podpore, vse je zanimalo zgolj ali si bil sprejet na želeno srednjo šolo ali ne. Tema mi je vzbudila zanimanje in odločila sem se, da pokličem na osnovno šolo, ki sem jo tudi sama obiskovala in povprašam o tem, ali obstajajo kakšne delavnice oziroma kakršne koli vrste priprav za vstop v srednjo šolo. Socialna delavka mi je povedala, da tega nimajo in je edina vrsta pomoči osnovnošolcem program poklicnega usmerjanja, kjer mladostnikom s pomočjo testov pomagajo ugotoviti, kaj bi bil primeren poklic za njih. Da ne bi prehitro sklepala, sem poklicala še pet osnovnih šol v različnih krajih in dobila podobne odgovore. V 10 letih torej ni prišlo do sprememb, kar me precej čudi, sploh ker so današnji mladostniki pogosto izpostavljeni še večjim in bolj stresnim preizkušnjam kot pred 10 leti, predvsem zaradi hitrega razvoja in posledično nenehnih sprememb. Na podlagi vsega opisanega sem ugotovila, da je prehodu mladostnikov iz osnovne v srednjo šolo namenjeno premalo pozornosti, zato sem se odločila, da bom v magistrskem delu raziskovala, s kakšnimi izzivi se mladostniki soočajo pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo, kakšno podporo in pomoč imajo pri tem, kako jih šola, starši in druge bližnje osebe pripravijo na ta prehod, predvsem pa se bom osredotočila na raziskovanje, kaj bi potrebovali, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo čim manj stresen in bi ga lažje premostili. Z raziskovanjem bi lahko prišla do pomembnih ugotovitev o potrebah mladostnikov pri tem prehodu in jih posredovala osnovnim šolam v Sloveniji. Vsekakor je to eden izmed najtežjih prehodov našega življenja, saj se takrat kot posamezniki šele oblikujemo, zato menim, da bi bilo potrebno razviti oblike podpore in pomoči otrokom pri tem prehodu, ki pa bi izhajale iz potreb mladostnikov. Odločila sem se, da po raziskovanju omenjene teme z mladostniki, naredim nekaj intervjujem še s svetovalnimi delavkami v osnovnih in srednjih šolah, da se pozanimam o tem, kako one doživljajo ta prehod in na kakšne načine pomagajo mladostnikom pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Želim namreč predstaviti obe strani, saj me zanima ali bom lahko ugotovila kakšne povezave oziroma odstopanja med doživljanjem pomoči s strani mladostnikov in strani svetovalnih delavcev.

Raziskovalna vprašanja, na katera želim dobiti odgovore tekom raziskave, so:

- S katerimi izzivi so se mladostniki in mladostnice srečali ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?
- Kdo je bil mladostnikom v oporo in pomoč pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo, ter na kakšen način?
- Kako so mladostniki doživljali svetovalne delavce pri omenjenem prehodu v OŠ in kako v SŠ?
- Kakšnih sprememb bi si mladostniki želeli pri omenjenem prehodu?
- Kakšen je bil odnos med mladostniki in starši v OŠ in kakšen potem v SŠ?
- Kakšne spremembe je mladostnikom prinesel omenjen prehod?
- Kaj bi mladostniki potrebovali, da bi bil prehod manj stresen?
- Kaj bi mladostniki svetovali ostalim mladostnikom, staršem in strokovnim delavcem sedaj, ko je izkušnja prehoda za njimi?
- Na kakšen način v OŠ in SŠ nudijo pomoč mladostnikom pri prehodu?
- Kaj bi bilo po mnenju svetovalnih delavk spremeniti pri prehodu?
- Kaj bi svetovalne delavke svetovale mladostnikom in staršem, ki se srečujejo s prehodom iz OŠ v SŠ?

3 METODOLGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo opravila, je kvalitativna, saj Mesec (1997) piše, da pri kvalitativnem raziskovanju zbiramo besedne opise, ki se nanašajo na pojav, ki ga raziskujemo. Raziskava pa je tudi empirična. Mesec (1997) navaja, da so empirične raziskave tiste, pri katerih zbiramo novo in izkustveno gradivo, in sicer s pomočjo opazovanja ali spraševanja. Ker moja raziskava ustreza zgoraj omenjenima značilnostma, bi jo opredelila kot kvalitativno in empirično.

Teme raziskave, ki so upoštevane v raziskavi:

- doživljanje prehoda iz OŠ v SŠ
- spremembe, ki jih prinese prehod
- podpora in pomoč pri prehodu iz OŠ v SŠ
- potrebe mladostnikov pri prehodu
- oblike podpore in pomoči pri prehodu na OŠ in SŠ

3.2 Merski instrument in viri podatkov

Merski instrument predstavljajo vprašanja za intervju (delno strukturiran intervju), ki sem jih oblikovala na podlagi pogovorov z mladostniki, socialnimi delavkami iz osnovnih šol in na podlagi prebrane literature. Sestavila sem dva sklopa vprašanj, in sicer enega za mladostnike in drugega za intervjuje s svetovalnimi delavkami na osnovnih in srednjih šolah.

3.3 Populacija in vzorec

Populacijo, na katero se nanaša raziskava, predstavljajo dijaki 1., 2., 3. letnika različnih srednjih šol iz vseh koncev Slovenije oziroma dijaki, ki so se pred največ tremi leti srečali z izkušnjo prehoda v srednjo šolo z namenom, da je izkušnja še dovolj sveža, da se je dobro spominjajo in mi bodo lahko o njej podali čim bolj natančne informacije. Poleg mladostnikov pa se moja raziskava nanaša še na eno populacijo, in sicer svetovalne delavke in delavce, ki delajo na osnovnih ali srednjih šolah v različnih krajih v Sloveniji. V vzorec mladostnikov sem zajela 8 oseb, ki v tem trenutku obiskujejo 1., 2. ali 3. letnik katere koli srednje šole, v

drugem vzorcu pa sem zajela 2 svetovalni delavki iz osnovne šole in 2 svetovalni delavki iz srednje šole, ki v tem trenutku delata v šolski svetovalni službi.

3.4 Zbiranje podatkov

Do podatkov, ki sem jih potrebovala za raziskovanje teme prehoda iz osnovne v srednjo šole, sem prišla z intervjuvanjem posameznikov. Že pri raziskovanju, ki sem ga opravila za diplomsko delo, sem ugotovila, da je najbolj smiselno uporabiti delno strukturiran intervju, saj imaš potem vedno odprte možnosti za prilagajanje vprašanj vsakemu posamezniku, v kolikor se to izkaže kot potrebno, zato sem tudi pri tem raziskovanju za metodo zbiranja podatkov uporabila delno strukturiran intervju. Intervjuvala sem 12 oseb, in sicer osem mladostnikov, dve svetovalni delavki iz osnovne šole in dve svetovalni delavki iz srednje šole. Dve intervjuvanki – mladostnici sta bili moji znanki, do ostalih šest mladostnikov pa sem prišla s pomočjo sorodnikov, prijateljev in znancev. S svetovalnimi delavkami pa sem vzpostavila stik kar preko e – pošte, v kateri sem jih povabila v sodelovanje. Intervjuje sem opravila v dveh tednih, natančneje med 4. in 11. 3. 2019. Z nekaterimi mladostniki sem intervjuje opravila na njihovi srednji šoli, z nekaterimi sem se dobila v lokalih blizu njihovega doma in nazadnje sem z mojimi znankami intervjuje opravila kar pri njih doma. S svetovalnimi delavkami pa sem intervjuje opravila kar preko telefona, saj je vsem to najbolj ustrezalo, ker imajo precej natrpane urnika in bi jim srečanje v živo vzelo preveč časa. Vprašanj nisem potrebovala nič spreminjati ali prilagajati, saj intervjuvancem niso povzročala nobenih težav ali dilem. Pogovore z nekaterimi mladostniki sem snemala z mobilnim telefonom in jih potem doma pretipkala na računalnik, pri drugih pa sem si odgovore sproti zapisovala, saj niso želeli, da jih snemam. S svetovalnimi delavkami pa sem, kot sem že omenila, intervjuje opravila preko telefona in si sproti zapisovala odgovore na računalnik.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

S pomočjo intervjujev sem pridobila empirično gradivo, ki sem ga pretipkala na računalnik. Potem sem prepisano besedilo razčlenila na več delov, da sem pridobila enote kodiranja. Pri tem sem dele besedila, ki se mi za samo analizo niso zdeli pomembni, kar izpustila. Nato sem se lotila odprtega kodiranja, pri katerem sem delom besedila določila pojme, s katerimi sem skušala čim bolje opisati omenjene dele besedila. Sledilo je združevanje sorodnih pojmov v kategorije, ki sem jih tudi poimenovala. Po odprtem

kodiranju, sem naredila še osnega, pri katerem sem iskala povezave med kodami in kategorijami. Na koncu pa sem naredila še odnosno kodiranje, s katerim se prišla do odnosnih povezav med kategorijami. Na podlagi kodiranja sem prišla do informacij, ki so mi pomagale pri oblikovanju ugotovitev in povezavi le teh s teoretičnimi izhodišči.

4 REZULTATI

Z raziskavo prehoda iz osnovne v srednjo šolo sem želela raziskati predvsem mladostnikovo doživljanje ob tem prehodu. Z mladostniki sem se pogovarjala o njihovi izkušnji prehoda iz osnovne v srednjo šolo, o izzivih, s katerimi so se soočali, o podpori pri prehodu, o doživljanju svetovalnega delavca tako v osnovni kot v srednji šoli, o spremembah, ki jim jih je prinesel prehod, o tem, kaj bi potrebovali, da bi bil njihov prehod manj stresen in o nasvetih za ostale mladostnike, ki se bodo s tem prehodom še soočali, ter za njihove starše in strokovne delavce na šoli. Po zaključenih intervjujih z mladostniki pa sem opravila še nekaj intervjujev s svetovalnimi delavkami na osnovnih in srednjih šolah, da bi pridobila informacije tudi iz njihove stvari. Z njimi pa sem se pogovarjala o podpori, ki jo nudijo mladostnikom pri prehodu iz OŠ v SŠ, o ustreznosti pomoči in podpore, o izzivih, s katerimi se soočajo mladostniki, o potrebnih spremembah za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ in o nasvetih, ki bi jih dale mladostnikom in njihovim staršem za lažji prehod.

Iz opravljenih intervjujev z mladostniki je mogoče razbrati, da mladostniki izkušnjo prehoda iz OŠ V SŠ doživljajo na različne načine. Nekateri so bili s prehodom zadovoljni, drugi pa so se srečevali z začetno krizo, strahom, stresom in so bili zaskrbljeni, če bodo sploh sprejeti na želeno srednjo šolo. Ena izmed intervjuvank je navedla: *Na začetku sem imela kar krizo (A1) in počutila sem se zelo prestrašeno (A2). Zdi se mi, da se nisem najbolje znašla med novimi ljudmi (A3) in zelo sem pogrešala sošolce iz osnovne šole (A4).* Nasprotno pa je eden izmed ostalih intervjuvancev rekel: *Zanimiva izkušnja (B1), saj sem pridobil veliko novih prijateljev (B2) in se naučil biti bolj samostojen (B3). Lahko bi rekel, da mi je bilo celo lažje kot sem pričakoval (B4)…* Podobno je bilo tudi pri stikih z drugimi ljudmi, ki nekaterim niso povzročali težav in so zlahka sklepali nova prijateljstva, spet drugi pa so imeli zadržke pred novimi ljudmi in so se težje vključili v razred. Iz intervjujev je mogoče razbrati tudi, da so se mladostniki, ki so se veselili srednje šole in pred novo izkušnjo niso čutili posebnega strahu, s samo izkušnjo prehoda lažje soočali oziroma niso poročali o kakšnih posebnih stiskah. Z lahkoto so sklepali nova prijateljstva in nova učna snov jim ni povzročala težav. Nasprotno pa so mladostniki, ki jih je bilo strah vstopa v srednjo šolo ali niso bili pri tem deležni nobene podpore, doživljali večjo stisko, pri čemer so izpostavljali predvsem strah pred nesprejetostjo, veliko prilagajanja novim sošolcem in novemu okolju.

Pri pogovoru o izzivih, s katerimi so se soočali pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo, so izpostavljali predvsem živčnost zaradi uspešnega sprejema na želeno srednjo šolo, strah pred

novim okoljem, več domačega dela, več učenja, težave so jim povzročali novi predmeti in novi načini ocenjevanja, vožnja z avtobusom, manj spanja, manj prostega časa, sklepanje novih prijateljstev, vključevanje v nov razred in pritisk drugih pri izbiri srednje šole. Ena izmed intervjuvank je navedla celo: *Ves čas sem poslušala žaljive komentarje, da sem si izbrala brezzvezno šolo (C6) in morala svoje bližnje prepričevati, da je frizerska šola prava zame, saj me to veseli (C7). Morala sem se naučiti, da me žaljivi komentarji ne prizadenejo (C8) in sledim sama sebi in svojim željam (C9).* Ta mladostnica, ki se je pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo soočala predvsem z negativnimi odzivi drugih ljudi, pa vseh ostalih novih stvari, ki so jih drugi mladostniki izpostavljali kot izzive, ni izpostavila oziroma je celo rekla, da ji vse nove stvari sploh niso povzročale nobenih težav. Morda tudi zaradi tega, ker je bile preobremenjena z odzivom okolice in niti ni uspela ozavestiti vseh sprememb okoli sebe.

Vsi, razen ravnokar omenjene intervjuvanke, so imeli takšno ali drugačno podporo pri omenjenem prehodu. Največ jih je bilo deležnih podpore družine in staršev ter prijateljev. Samo eden je izpostavil podporo svetovalne delavke, medtem ko je intervjuvanka, ki ni imela nobene podpore, še posebej izpostavila dejstvo, da je niti svetovalna delavka ni podprla, s čimer jo je zelo razočarala. Povedala mi je*: Res bi bilo dobro, če bi me svetovalna delavka podprla pri moji odločitvi (C21), me spodbujala (C22) in upoštevala moje mnenje (C23), namesto da mi je vsiljevala svojo odločitev (C24) in še moje starše prepričala, da je frizerska šola ena izmed najslabših šol (C25).* Opaziti je mogoče tudi, da so tisti, ki so bili brez podpore ob prehodu, veliko bolj računali vsaj na podporo svetovalne delavke, ki pa je žal niso prejeli. Pri ostalih, ki so bili deležni podpore ali domačih ali prijateljev, pa ni bilo zaznati, da bi si tako zelo želeli podpore svetovalne delavke, čeprav so jo kljub temu pričakovali.

Tudi načini pomoči in podpore mladostnikom so bili pri vseh zelo podobni, in sicer je velika večina izpostavila pripravljenost za pogovor, spodbudne besede, pripravljenost za pomoč, objeme in skupno iskanje primerne srednje šole. Zelo podobne odgovore sem od mladostnikov dobila tudi, ko sem jih povprašala o njihovem doživljanju svetovalnih delavk na osnovni in srednji šoli. Nekateri so pripovedovali o pozitivni izkušnji s svetovalno delavko na osnovni šoli, a sicer je bilo veliko več takih, ki s svetovalno delavko niso bili zadovoljni. Intervjuvanci, ki so bili zadovoljni, so pripovedovali o pripravljenosti svetovalne delavke za pogovor, ni jih obsojala, bila je prijazna, z občutkom za otroke, jih je podprla in jih ni silila v stvari ter je poslušala njihove želje. Eden izmed njih mi je rekel: *V osnovni šoli smo imeli zelo dobro socialno delavko (G17), ki sem ji še danes hvaležen, ker mi je pomagala pri izbiri šole,*

nad katero sem sedaj navdušen (G18). Bila je prijazna (G19) in imela je občutek za otroke (G20). Všeč mi je bilo, ker mi ni ničesar silila (G21), ampak sva res dlje časa delala na izbiri tiste prave šole zame (G22). Po drugi strani pa je veliko intervjuvancev pripovedovalo o negativnih izkušnjah s svetovalno delavko, ki jih je silila v določene odločitve, jim vsiljevala izbiro srednje šole, jih strašila in imela povsem napačen pristop. *»S svetovalno delavko v osnovni šoli nisem imela ravno sreče (E13), ker me je prepričevala, naj se namesto na poklicno šolo, raje vpišem na gimnazijo (E14).«* Med analizo sem ugotovila tudi, da so vsi intervjuvanci imeli zelo malo stiska s svetovalno delavko na osnovni šoli. Pripovedovali so o tem, da so se z njo srečali zgolj, če so kaj narobe naredili in pa pri poklicnem svetovanju v devetem razredu. Še manj stika pa so imeli mladostniki s svetovalno delavko na srednji šoli, saj mi je večina mladostnikov odgovorila, da s svetovalno delavko še niso imeli stika oziroma je sploh ne poznajo. *V srednji šoli pogrešam edino to, da nam na začetku sploh niso predstavili svetovalne delavke (C30), ampak sem se morala sama pozanimati, katera je in ali lahko pridem k njej na pogovor (C31).* Zelo malo je bilo tistih, ki so že bili v stiku s svetovalno delavko v srednji šoli. Ti so pripovedovali o prijaznem odnosu svetovalne delavke, ki je spoštovala njihovo mnenje. Mladostniki so tako pri vprašanju o svetovalnih delavkah na osnovni kot tudi na srednji šoli izpostavljali, da bi si želeli več podpore s strani svetovalne delavke, predvsem pri njihovih izbirah srednjih šol. Poleg tega so intervjuvanci, ki so imeli v osnovni šoli slabo izkušnjo s svetovalno delavko, pripovedovali o tem, da stikov s svetovalno delavko v srednji šoli sploh niso imeli in nasprotno tisti, ki so bili že v osnovni šoli zadovoljni s svetovalno delavko, so doživeli podporo in pomoč svetovalne delavke tudi v srednji šoli. Morda mladostniki, ki so bili v osnovni šoli nezadovoljni s svetovalno delavko, v srednji šoli ravno iz tega razloga niso iskali kontakta z njo. Poleg tega so mladostniki, ki niso bili zadovoljni s svetovalnimi delavkami v osnovni šoli, pri potrebah izpostavljali predvsem podporo svetovalne delavke, medtem ko so se tisti, ki so bili zadovoljni s svetovalno delavko v OŠ, osredotočali predvsem na pomen podpore staršev pri omenjenem prehodu.

Mladostniki bi si pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo želeli več informacij – glede srednjih šol in pa več obiskov srednjih šol tekom devetega razreda. *»Želela bi si več informacij o tem, kaj vse novega nas čaka pri vstopu v srednjo šolo in kako se tega lotiti (A22). Super bi bilo tudi, če bi že v osnovni šoli kdaj obiskali kakšno srednjo šolo in videli, kako vse skupaj poteka (A23)«.* Izpostavljali so tudi, da bi potrebovali več podpore pri odločitvah, enakovredno vrednotenje vseh šol, pripravljenost odraslih ljudi, da jim prisluhnejo in pa več spodbujanja. Prav tako bi jim veliko pomenilo, če jih ostali ljudje

(predvsem starši in svetovalne delavke) ne bi prepričevali v določene odločitve, ampak bi jih raje podprli, se z njimi pogovarjali in ne bi izvajali nepotrebnega pritiska na njih. »*Na splošno bi bilo super, če bi nam prisluhnili (C34), namesto da nas prepričujejo v svoj prav (C35). Lahko bi nas bolj spodbujali (C36) in bili veseli, če vemo, kaj si v življenju želimo početi (C37). Namesto samogovorov svetovalne delavke (C38) bi si želela pogovora z njo (C39)«.* Všeč pa jim je bilo izpolnjevanje vprašalnikov glede izbire poklica, kar bi vsekakor v prihodnje tudi ohranili. Predlagali so tudi, da bi imeli več razrednih ur na temo prehoda v srednjo šolo, več delavnic na temo prehoda in pa spoznavni tabor na začetku srednje šole, da bi se lažje vklopili v nov razred in sklenili nova prijateljstva.

Pri večini intervjuvancev se odnos s starši ob prehodu v srednjo šolo ni bistveno spremenil, pri nekaterih pa se je celo izboljšal. Čeprav niso imeli več toliko časa za druženje kot v osnovni šoli, saj so imeli veliko dela s šolskimi obveznostmi, so jih starši še naprej spodbujali, se z njimi pogovarjali, jim nudili pomoč in podporo in jih motivirali. Ena izmed intervjuvank pa mi je pripovedovala o neprijetni izkušnji, in sicer mi je povedala: *Moj odnos s starši je bil boljši v osnovni šoli (C40), saj smo se tudi večkrat videli (C41). Sedaj se ne pogovarjamo več toliko (C42), predvsem zato, ker mi starša zamerita, ker nisem šla na srednjo šolo, na katero sta želela, da bi šla (C43).* Nekaj intervjuvancev je povedalo tudi, da so se s starši po prehodu v srednjo šolo še vedno dobro razumeli, da pa je bilo prisotnih več prepirov, ki so po njihovem mnenju verjetno bili tudi posledica utrujenosti zaradi šole. Opaziti je mogoče tudi povezavo med doživljanjem izkušnje prehoda iz OŠ v SŠ in odnosom s starši. Pri intervjuvancih, ki so prehod doživljali bolj mirno, se odnos med njimi in starši ni bistveno spremenil oziroma je postal celo bolj sproščen.

Prehod iz osnovne v srednjo šolo je vsem intervjuvancem prinesel več samostojnosti in organiziranosti, nekateri so se tudi naučili postaviti zase, bolj vztrajati v določenih situacijah in se manj ozirati na mnenja drugih ljudi. Kot glavne spremembe so izpostavljali predvsem nov kraj, vožnjo z avtobusom, bolj zgodnje vstajanje, manj spanja, več učenja, manj prostega časa, nove prijatelje in več stresa. Ena izmed intervjuvank je povedala tudi: »*Postala sem bolj samostojna (H30) in vztrajna (H31). Z življenjem v dijaškem domu sem začela ceniti stvari, za katere so prej morali skrbeti moji starši – npr. denar, oprana oblačila (H32).«* Vsi mladostniki, tako tisti, ki se jim je zdel prehod lahek, kot tudi ostali, ki so ga doživljali kot težkega, so poročali o tem, da se vsak posameznik sčasoma prilagodi na nove okoliščine in se postopoma vse uredi kljub vsem novim spremembam.

Mladostnike sem spraševala tudi o tem, kaj bi potrebovali, da bi bil njihov prehod v srednjo šolo manj stresen. Nekateri so mi odgovorili, da ne bi potrebovali ničesar, ker je prehod potekal brez posebnih pretresov. »*Ne vem, če bi potreboval sploh kaj več, kot sem dobil (G34). Vse pomembne informacije sem dobil pri socialni delavki na osnovni šoli (G35), starši so me podpirali (G36) in v novi srednji šoli sem se dobro znašel (G37), tako da jaz osebno ne bi potreboval ničesar več.«* Spet drugi pa so mi povedali, da bi si želeli manj pritiska s strani osnovne šole o težavnosti v srednji šoli, več spoznavnih dejavnosti za lažje navezovanje novih stikov, večjo odprtost učiteljev, spoštovanje s strani učiteljev, več informacij o srednjih šolah, podporo družine in svetovalne delavke, manj vožnje do šole in postopno stopnjevanje zahtevnosti. Prav tako je razvidno, da intervjuvanci, ki prehoda niso doživljali kot stresnega, niso izpostavljali toliko potreb in želenih sprememb pri prehodu, kot tisti, ki so imeli pri prehodu več težav in jih je spravljal v večjo stisko. Poleg tega sem opazila tudi, da so se intervjuvanci, ki so bili še posebej deležni podpore svetovalne delavke na osnovni šoli, veliko lažje soočali s prehodom v srednjo šolo in so tudi prej pomislili, da bi se v primeru težav obrnili na svetovalno delavko v srednji šoli, kot ostali.

Na koncu pa me je zanimalo še, kakšen nasvet bi dali mladostniki ostalim mladostnikom, ki se trenutno soočajo z omenjenim prehodom in pa njihovim staršem in svetovalnim delavcem. Največ jih je navedlo, naj se ne obremenjujejo preveč in naj jih ne skrbi, ker se prej ali slej vse postavi na svoje mesto in tudi začetna stiska in strah pred neznanim hitro mine. Prav tako menijo, da je začetek sicer težek, ampak vsekakor pa ni tako hudo, kot te v osnovni šoli strašijo, da bo. Zelo jim je všeč, ker so spoznali veliko novih prijateljev in pridobili različne nove kompetence. Eden je povedal takole: »*Naj ne skrbijo, ker se bo s časoma vse uredilo (A39) in je le začetek tisti, ki je izredno težek in te najbolj prestraši (A40). Ko spoznaš nove prijatelje, je vse lažje, saj imaš nekoga, ki doživlja podobno situacijo in te razume (A41).«* Menijo tudi, naj mladostniki poslušajo svoje želje, sledijo sebi, se čim več pogovarjajo s svojimi starši, s svetovalnimi delavkami in vrstniki, iščejo oporo v razredu, pridobivajo čim več informacij in raziskujejo svoje želje. Prav tako so mnenja, da se lahko vsakdo s to izkušnjo uspešno spopade, le da nekateri za to potrebujejo več časa, drugi manj. »*Ni tako strašno, kot se sprva zdi (D48). Vsakemu je na začetku težko (D49), potem pa se že nekako prilagodiš in navadiš na novo življenje (D50). Treba je malo potrpeti, pa je potem bolje (D51). Dobra stvar pa je, da spoznaš veliko novih prijateljev (D52). Ne pa nikoli odstopati od svojih odločitev in se pustiti prepričati drugim (D53). Čaka vas malo manj spanja (D54) in več učenja, ampak vse se da preživeti (D55).«* Staršem bi mladostniki svetovali, da so čim bolj usmerjeni k spodbujanju, da poskušajo razumeti svoje otroke, naj upoštevajo njihove

želje in jih ne silijo v poklice, ki jim niso blizu, ter naj jih ne strašijo, kaj vse jih čaka v srednji šoli, saj s tem ustvarjajo povsem nepotreben pritisk. Za strokovne delavce prav tako pravijo, da bi morali mladostnike bolj spodbujati, manj pritiskati na njih, razviti edinstven pristop za vsakega posameznika, več ur nameniti poklicnemu usmerjanju, organizirati več obiskov srednjih šol, ter zagotoviti več informacij o srednji šoli. Veliko jih je tudi pogrešalo podporo svetovalne delavke pri izbiri srednje šole, zato svetujejo, da svetovalne delavke mladostnike podpirajo pri odločitvah, jih ne prepričujejo v druge stvari in jih sprejemajo. Veliko bi jim pomenilo tudi, če bi vsi sprejemali njihovo edinstvenost in verjeli v njih. Eden izmed intervjuvancev je povedal: »*Svetovalnim delavcem pa bi svetoval, da spreminjajo svoje pristope in načine dela pri vsakem posamezniku (F41), saj smo si vsi različni in potrebujemo drugačne stvari (F42). Nekateri so bolj odprti kot drugi in ne morete pričakovati, da bo vsak dijak, ko ga bo nekaj mučilo, to z veseljem podelil z vami (F43).«*

Po opravljenih intervjujih z mladostniki sem intervjuje opravila še s svetovalnimi delavkami na osnovnih in srednjih šolah. Najprej sem jih povprašala o tem, na kakšen način nudijo podporo mladostnikom pri omenjenem prehodu. Na osnovni šoli učencem nudijo poklicno svetovanje, s katerim raziskujejo interese vsakega posameznika in potem tudi ustrezne srednje šole zanj glede na definirane interese. Svetovalna delavka na osnovni šoli jim je ves čas na voljo za pogovor, dajanje nasvetov in usmerjanje, v kolikor ga potrebujejo. Organizirajo tudi roditeljski sestanek na to temo, mladostnikom predstavljajo koristne spletne strani, jim delijo promocijski material, organizirajo obiske srednjih šol in predstavitve srednjih šol s strani dijakov. Na temo prehoda v srednjo šolo organizirajo tudi razredne ure, kjer jim predstavijo različne možnosti vpisa v srednjo šolo. V srednjih šolah pa sta intervjuvanki opisali veliko manj načinov pomoči pri prehodu, in sicer sta izpostavili zgolj delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja, razpoložljivost svetovalne delavke za pogovor in mladinske ure na temo čustev, preko katerih spoznavajo mladostnike in njihove morebitne težave.

Pri pogovoru o tem, ali se jim zdi, da imajo področje pomoči in podpore ustrezno urejeno, sta bili bolj kritični svetovalni delavki iz srednje šole, ki sta izpostavili, da je premalo časa za preventivo, premalo časa za kakršne koli delavnice, premalo individualnega dela z mladostniki, da imajo težave z organizacijo aktivnosti, ter da bi bilo omenjeno res nujno spremeniti in nameniti več časa za spoznavanje mladostnikov in pomoč pri reševanju njihovih stisk. Nasprotno pa svetovalni delavki iz osnovne šole menita, da je to področje več kot ustrezno urejeno, saj imajo mladostniki na voljo dovolj informacij in so deležni veliko

pogovorov glede srednje šole. Ena izmed intervjuvank, ki dela na osnovni šoli meni: *»Pri svojem delu ugotavljam, da je informacij in možnosti za pomoč učencem dovolj (I11) in da je običajno težava predvsem v njihovi nezainteresiranosti in nemotiviranosti za ukvarjanje s to odločitvijo (I12). Le redki se odločijo za udeležbo na predstavitvi srednjih šol (I13), za individualno svetovanje (I14), za obisk dni odprtih vrat, ki jih organizirajo srednje šole (I15) ali za brskanje po spletnih straneh s to tematiko (I16).«* Pravi, da je torej možnosti veliko in da so mladostniki tisti, ki teh možnosti ne izkoristijo, po drugi strani pa so mi mladostniki opisovali, da jim tega primanjkuje in bi si želeli več.

Svetovalne delavke se strinjajo, da se mladostniki ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo soočajo z veliko različnimi izzivi – izbrati morajo ustrezno srednjo šolo, se potem vključiti v nov razred, komunicirati s povsem novimi ljudmi, se navaditi na daljšo pot do šole, časa za učenje je manj, sklepati morajo nova prijateljstva, se spopasti z višjimi šolskimi zahtevami in se navaditi na spremenjen način šolskega dela. Ker se zavedajo, da se mladostniki soočajo z veliko spremembami, so jim na voljo za pogovor, jim predstavljajo tehnike učenja, skupaj z njimi analizirajo njihova močna in šibka področja, se po potrebi pogovorijo tudi z njihovimi starši, predvsem pa skušajo ohraniti čim bolj individualen pristop do vsakega posameznika.

Ko sem svetovalne delavke vprašala, kakšne spremembe bi bile potrebne za manj stresen prehod iz osnovne v srednjo šolo, sem dobila zelo podobne odgovore. Ena izmed intervjuvank mi je rekla: *»Tukaj je potrebno poudariti, da je primerna količina stresa vsekakor dobra stvar (L30), saj je to nekaj, s čimer se bodo soočali še vse življenje in je prav, da se navadijo tudi na to, ter se naučijo spopadati s stresom (L31).«* Tudi vse ostale intervjuvanke so se strinjale, da se jim zdi neka količina stresna zelo dobrodošla, saj se bodo posamezniki še celo življenje srečevali z njim in je prav, da se naučijo delovati tudi v stresnih situacijah. Kljub temu pa menijo, da so določeni pritiski vseeno odveč in bi nekatere spremembe vsekakor bile zaželene. »*Menim, da bi bilo mladostnike potrebno čim več obveščati (I22), spodbujati k raziskovanju svojih interesov in zmožnosti (I23), ter pri tem tudi pomagati (I24).). Sem pa tudi mnenja, da bi bilo namesto omejitev s točkami bolj smiselno in učinkovito na srednjih šolah vpeljati sprejemne izpite (I26). Učenci se tako včasih zaradi slabših ocen odločajo za programe, pri katerih je omejitev manj verjetna, pa to ni nujno nekaj, kar jih zanima ali veseli (I27). V primeru sprejemnih izpitov za vse programe se stres sam po sebi seveda ne bi zmanjšal, bi ga pa zmanjšalo dejstvo, da bi imeli vsi možnost boriti se za vpisno mesto na podlagi svojih sposobnosti in znanj v danem trenutku (I28).«* Menijo

torej, da bi bilo potrebno uvesti sprejemne izpite, dati mladostnikom še več priložnosti za pogovor in si vzeti čas za vsakega posameznika. Pomembno se jim zdi tudi, da je na osnovni šoli karierno svetovanje dobro izpeljano in da mladostnik res pridobi jasne želje, česa si želi.
Na koncu pa sem jih prav tako kot mladostnike, povprašala o nasvetih za mladostnike, ki se soočajo s prehodom in njihove starše. Ena izmed njih je zelo lepo povzela mnenja vseh intervjuvank, in sicer je rekla: »*Staršem bi svetovala, naj se čim več pogovarjajo z otroci (L38) in jim pomagajo pri raziskovanju njihovih interesov in želja (L39). Ne pustite jim samih (L40), saj potrebujejo vašo podporo in usmerjanje (L41). Mladostnikom pa bi svetovala, naj sledijo svojim željam (L42), naj zbirajo čim več informacij o srednjih šolah (L43), naj se pozanimajo pri dijakih samim o stvareh, ki jih zanimajo (L44), čim več raziskujejo, kaj jih veseli (L45) in naj dovolijo odraslim, da jim pri tem pomagajo (L46).«* Najbolj pomembno se jim zdi, da mladostniki izbirajo srednje šole na podlagi lastnih interesov, pri čemer si zaslužijo podporo staršev, da so vztrajni in ne obupajo ob prvi oviri, da razvijajo svoje delovne navade, iščejo čim več informacij okoli sebe, ter da dovolijo odraslim, da jim pri tem pomagajo. Starši pa naj poskušajo razumeti začetno stisko otroka ob prehodu v srednjo šolo, ga čim bolj spodbujajo in mu pomagajo pri raziskovanju njegovih interesov.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

Pri raziskovanju prehoda iz osnovne v srednjo šolo, sem prišla do zanimivih ugotovitev, za katere upam, da bodo spodbuda k razmisleku o tem, kaj bi še bilo smiselno spremeniti oziroma urediti, da bi se mladostniki z omenjenim prehodom soočali na čim bolj uspešen način. Prehod iz osnovne v srednjo šolo predstavlja za mladostnika kar velik izziv, kar potrjuje tudi Vec (2009, str. 74), ki pravi, da je prehod iz osnovne v srednjo šolo najtežji prehod za otroka, saj je srednješolsko obdobje zaznamovano z največjimi biološkimi, socialnimi, družinskimi, osebnimi in kulturnimi spremembami.

Intervjuje sem opravila tako z mladostniki kot tudi s svetovalnimi delavkami iz osnovnih in srednjih šol. Ugotovila sem, da so mladostniki o izkušnji prehoda iz osnovne v srednjo šolo govorili na precej drugačen način kot pa svetovalne delavke. Mladostniki so opisovali tako šolske kot tudi izvenšolske spremembe, ki jim jih je prinesel prehod, medtem ko pa so se svetovalne delavke osredotočale bolj na šolske spremembe in niso toliko poudarka namenile drugim dejavnikom, na katere pa vsekakor ne smemo pozabiti – npr. prosti čas, obšolske dejavnosti, odnosi z drugimi ljudmi izven šole… S spremembami, ki jim jih je prinesel prehod, se niso vsi mladostniki soočali enako – nekateri so se znašli bolje, drugi malo slabše. Eni so opisovali, da jim prehod kljub velikim spremembam, ni povzročal veliko težav, saj so se hitro znašli v novem razredu, spet drugi pa so na začetku čutili veliko stisko, bodisi zaradi strahu pred nesprejetjem in neznanim, zaradi soočanja s prehodom brez podpore drugih ljudi ali pa zaradi izgubljenosti ali neodločnosti glede izbire srednje šole. Mislim, da je zelo težko oceniti, kaj je vplivalo na to, da so se nekateri mladostniki bolje znašli pri soočanju s prehodom, drugi slabše. Intervjuvanka, ki ni imela pri prehodu nobene podpore, se je v novem razredu dobro znašla, hitro navezala nove stike in se prilagodila na drugačen šolski sistem, tako da mislim, da je veliko odvisno tudi od tega, kako odporen je mladostnik in kakšna je njegova osebnost. Tudi Čačinovič – Vogrinčič (2008a) piše, da je odpornost otroka zelo pomembna, sploh če se otrok sooča s številnimi izzivi, saj mu pomaga, da se z njimi lažje spopada, pri čemer se je potrebno zavedati, da bo otrok razvil odpornost, v kolikor bo slišan in mu bo odgovorjeno na njegove potrebe. Kljub temu je mogoče opaziti, da je mladostnikom podpora družine in prijateljev vsekakor bila v pomoč pri soočanju s prehodom, saj so vedeli, da imajo nekoga, na kogar se lahko obrnejo, ko jim bo težko. Ugotovila sem tudi, da so mladostniki, ki jim starši niso nudili take podpore, kot bi si jo želeli, toliko bolj pričakovali vsaj podporo svetovalne delavke v šoli, ki pa je žal niso dobili. Vsekakor lahko

rečemo, da je podpora bližnjih oseb pomembna pri prehodu mladostnikov v srednjo šolo in lahko mladostniku to izkušnjo naredi veliko bolj prijetno, pri čemer pa ne smemo pozabiti, da tudi mladostnikova osebnost igra pomembno vlogo pri navezovanju novih stikov z ljudmi in pri vključevanju v novo okolje. Poleg vseh sprememb, katere sem natančno opisala že v rezultatih, pa se mladostniki pri prehodu pogosto srečujejo tudi s strahom, če bodo sploh sprejeti na želeno srednjo šolo, kar jim predstavlja velik stres. Svetovalne delavke iz osnovnih in srednjih šol so v intervjujih omenile, da bi bilo potrebno uvesti sprejemne izpite, s katerimi bi se dosegla večja enakopravnost pri vpisih na srednjo šolo. V tej točki se z njimi popolnoma strinjam, saj menim, da je motivacija pri šolanju veliko večja, če te stvar zanima in veš, da je to pot do poklica, ki si ga v življenju želiš opravljati. Trenutno se mladostniki pogosto vpisujejo na srednje šole glede na število točk, ki jih dosežejo. Zdi se mi, da s tem mladostnike preusmerjamo od razmišljanja o tem, kaj si v življenju želijo početi k temu, da sprejemajo kompromise, s katerimi sicer niso zadovoljni, a žal nimajo druge izbire. Nikakor se ne strinjam s tem, da je številko točk tisto, ki odloča, na katero srednjo šolo se mladostnik lahko vpiše. Dobre ocene niso pogoj, da ima mladostnik na primer občutek za otroke in bi rad delal kot vzgojitelj, zato menim, da bi bilo res potrebno pri vpisovanju v srednjo šolo uvesti sprejemne izpite, s katerimi bi se preverjalo, kdo je primeren za vpis na določeno srednjo šolo in kdo ne. Dejstvo je, da se nekateri težko učijo in nikoli nimajo preveč dobrega uspeha, potem pa se odlično izkažejo pri delu, ki jih veseli in zanima. Tu se mi poraja tudi vprašanje, kako smiselno je mladostnike spodbujati k raziskovanju lastnih interesov, želja in k iskanju poklica, ki ga želijo opravljati, če pa se potem zaradi svojih ocen pogosto ne morejo vpisati na program, ki jim ustreza. Čeprav menim, da je poklicno svetovanje zelo smiselno in dobrodošlo, saj veliko mladostnikom pomaga pri izbiri srednje šole, pa bi bilo potrebno narediti še korak naprej – izenačiti možnosti vpisa za vse posameznike. Zavedam se, da bi bila to velika sprememba, za katero bi potrebovali veliko truda in časa, a kljub temu tako kot svetovalne delavke, tudi sama menim, da je to ena izmed sprememb, ki bi bila nujna.

Pri pogovoru o tem, kako so mladostniki doživljali svetovalne delavke v osnovni in srednji šoli, sem naletela na različne odgovore, a večina je imela skupno nit. Mladostniki so res pogosto izpostavljali nezadovoljstvo s svetovalno delavko v osnovni šoli, kar me je presenetilo. Na njihovo nezadovoljstvo je vplivalo predvsem to, da so jih na poklicnem svetovanju prepričevale v izbiro druge srednje šole, kot so jo sami izbrali. Nekateri sicer te izkušnje niso imeli in so bili deležni prijaznega in spoštljivega odnosa s svetovalno delavko, ki jim je pomagala pri raziskovanju njihovih interesov in pri izbiri prave srednje šole glede na

njihova zanimanja, a teh je bilo na žalost veliko manj. Mladostniki so pripovedovali o tem, da so si želeli, da bi jih svetovalne delavke podprle pri njihovih izbirah in upoštevale njihova mnenja. Tudi, ko sem se z njimi pogovarjala o spremembah, ki bi si jih želeli za manj stresen prehod iz osnovne v srednjo šolo, so pogosto navajali prav to – da bi si želeli podporo svetovalne delavke pri njihovih izbirah srednjih šol in pa upoštevanje njihovih mnenj. Jaušovec, Košir in Pečjak (2013) opozarjajo, da mladostniki pogosto svetovalca doživljajo kot vsiljivega. Zelo pomembno je, da strokovna delavka mladostniku pojasni, da mu ne bo dajala nasvetov ali ga silila v določena dejanja, ki jih ne bo želel. Ohraniti mora pozicijo sodelujočega in se odpovedati poziciji strokovnjaka kot avtoritativne figure. Jaušovec, Košir in Pečjak (2013) prav tako izpostavljajo, da je ključno, da pri pogovoru z mladostnikom vedno izhajamo iz tega, kar nam mladostnik sam pove. Več kot očitno je torej, da svetovalne delavke, ki mladostnike silijo v določene stvari, vsekakor ne upoštevajo ali pa ne razumejo načina dela v šolski svetovalni službi. Sama sem do takega ravnanja svetovalnih delavk izredno kritična, saj nas na fakulteti pet let učijo, kako bistven je odnos svetovalnega delavca do uporabnikov in da mora le ta vedno biti sodelovalno naravnan. Težko razumem tako vedenje in tako zelo zagovarjam stališče, da so uporabniki (v tem primeru mladostniki) tisti, ki vedo, kaj si zares želijo. Mi, svetovalni delavci, nimamo niti najmanjše pravice uporabnikov prepričevati v nekaj, česar ne želijo, še bolj sporno pa se mi zdi, da nekateri svetovalni delavci mislijo, da najbolje vedo, kaj naj bi moral nekdo drug narediti. Uporabniki so eksperti iz izkušenj in pravico imajo, da se sami odločajo, kakšno življenje si želijo in kakšne odločitve želijo sprejemati. Zavedam se, da so mladostniki še razvijajoča se bitja, ki potrebujejo podporo in določeno mero usmeritve, a prepričevanje v izbiro druge srednje šole po mojem mnenju nikakor ne sodi mednje. Tudi Rapoša Tajnšek, Škerjanc in Šugman Bohinc (2007) pišejo o tem, da ne glede na to, kaj svetovalna delavka pri raziskovanju uporabnikovega življenja spozna ali ugotovi, ne sme pozabiti, da je uporabnik ekspert iz izkušenj in mora upoštevati njegove želje, tudi če se te razlikujejo od njenih ali se ji glede na raziskano ne zdijo smiselne. To lahko z uporabnikom podeli, ne sme pa zavzeti položaja tistega, ki najbolje ve, kaj je dobro za uporabnika. Zaradi vsega, kar sem napisala, se mi zdi še posebej pomembno, da svoje ugotovitve predstavim svetovalnim delavkam, ki delajo na osnovnih in srednjih šolah, saj se morda niti ne zavedajo, kako s svojim ravnanjem vplivajo na mladostnike in jih bo le to spodbudilo k drugačnemu načinu dela z mladostniki – spoštljivemu. Na tem mestu pa moram omeniti tudi, da so svetovalne delavke iz osnovnih in srednjih šol, ki sem jih intervjuvala, pripovedovale zgolj o tem, da mladostnike vedno podpirajo, da so jim na voljo za pogovor, da upoštevajo njihova mnenja in z njimi razvijajo

sodelovalen odnos. Potrebno se je zavedati, da se lahko govorjenje svetovalnih delavk in njihovo dejansko delo razlikujejo, kar sem večkrat izkusila že na lastni koži. Svetovalnih delavk vsekakor ne želim obtoževati, da lažejo in da v resnici ne počnejo tega, kar pravijo, da počnejo, ampak zdi pa se mi, da moramo besede mladostnikov vzeti resno in bi se bilo potrebno lotiti raziskovanja le tega. Pomembno vlogo pri tem ima šolska inšpekcija, ki pa je po navadi najavljena in tudi ne dobi povsem »realne« slike o delu svetovalnih delavk, ki so pripravljene na njihov obisk. Mislim, da se je bolj smiselno usmeriti na preventivo in izobraževanje svetovalnih delavk, kot zgolj nadzorovanje njihovega dela. V kolikor bi svetovalne delavke pogosto poslušale o delovnem odnosu med njo in mladostnikom in dobrih praksah takega načina dela, bi morda tudi same le to vnesle v svoje delo. Menim, da je opozarjanje na nesprejemljive načine dela tisto, ki lahko posameznika spodbudi k razmišljanju. Miloševič Arnold in Poštrak (2003) sta zapisala tudi, da socialni delavec potrebuje kar nekaj spretnosti za opravljanje svojega poklica, saj mora znati poslušati druge, ločiti, katere informacije so relevantne v določeni situaciji in katere malo manj, vzdrževati profesionalen odnos z uporabniki, biti pozoren tako na verbalno kot tudi neverbalno govorico telesa uporabnikov, vzbujati upanje pri uporabnikih in jim pomagati do uvida v smiselnost sprememb, biti pazljiv pri obravnavi občutljivih tem in znati iskati ustvarjalne rešitve po meri uporabnikov. Strinjam se, da svetovalno delo ni najlažje in zahteva veliko znanja in spretnosti, prav zato pa tudi mislim, da lahko z rednim izobraževanjem svoje delo bolje opravljamo in smo do njega bolj kritični, ter ga potrebi tudi spreminjamo. Tudi Bečaj idr. (2008b) je zapisala, da se mora svetovalna delavka v šoli stalno strokovno izpopolnjevati z udeležbo na različnih seminarjih in delavnicah.

Mladostniki so imeli s svetovalnimi delavkami v srednji šoli zelo malo stika. Nekateri mladostniki so pripovedovali o dobrem in prijaznem odnosu svetovalne delavke v srednji šoli, spet drugi stika s svetovalno delavko sploh še niso imeli ali pa je celo ne poznajo. Svetovalne delavke so v intervjujih povedale, da so mladostnikom sicer na voljo za pogovor in pomoč, da izvajajo določene delavnice, s pomočjo katerih prepoznavajo morebitne stiske pri mladostnikih ali pa urijo njihove socialne veščine, da pa je tega veliko premalo in bi si želele, da bi imele več časa za individualno delo z mladostniki. Menijo, da je problem tudi v tem, da pogosto opazijo, da ima mladostnik težave, šele takrat, ko je že prepozno. Strinjajo se, da bi bilo potrebno več časa nameniti preventivi in individualnemu delu z mladostniki. Pri intervjujih s svetovalnimi delavkami iz srednjih šol sem opazila večjo mero kritičnosti do svojega dela, kar se mi zdi zelo dobrodošlo, saj lahko le tako napredujemo. Potrebovale bi

torej več časa in prostora za pravo svetovalno delo, kar pomeni, da bi jih bilo potrebno razbremeniti od preveč birokratskega dela. Bečaj, Bezić, Čačinovič – Vogrinčič, Musek in Resman (1999) so zapisale, da svetovalna delavka z dijaki sodeluje že pri samem vpisu in sprejemu, spremlja in svetuje novincem, tistim, ki ponavljajo in preusmerjenim, nudi skupinske oblike dela z dijaki za izboljšanje njihove kvalitete učenja, dijakom nudi svetovanje za osebni in socialni razvoj, dela na področju poklicne orientacije, nudi pogovorne ure dijakom in pomaga dijakom pri reševanju težav – osebnih, učnih, vedenjskih in socialnih stisk. Svetovalne delavke iz srednjih šol vseh teh nalog v intervjujih niso omenile, morda prav zaradi tega, ker pravijo, da imajo veliko premalo časa za opravljanje le teh, kar pa bi bilo po mojem mnenju potrebno spremeniti, saj se na ta način izgublja pravi namen šolske svetovalne službe. Svetovalne delavke bi morale, v kolikor še niso, o tem javno spregovoriti in se pri pristojnih organih boriti za spremembe, ki bi jim omogočile več časa za individualno delo z mladostniki in preventivno delo. Bečaj, Bezić, Čačinovič – Vogrinčič, Musek in Resman (1999) opominjajo, da je zaželeno tudi, da svetovalna delavka oblikuje različne preventivne programe glede na aktualne problematike, ki jih potem dijakom tudi predstavi.

Želela bi izpostaviti še eno stvar, pri kateri je ponovno prišlo do protislovja med pripovedovanjem mladostnikov na eni in svetovalnih delavk na drugi strani. Pri pogovoru o tem, kaj bi mladostniki še potrebovali pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo, so skoraj vsi omenili, da bi si želeli tudi več informacij o spremembah, ki jih prinaša srednja šola, o srednji šoli na splošno, več obiskov srednjih šol in več ur poklicnega svetovanja. Po drugi strani pa so svetovalne delavke pripovedovale o tem, da se jim zdijo mladostniki zelo nezainteresirani in da se ne udeležujejo raznih delavnic in aktivnosti, ki jim jih pripravijo na to temo. Po mojem mnenju je verjetno prišlo do nekakšnega »kratkega stika«, saj sicer mladostniki ne bi izpostavljali, da le to pogrešajo. Mislim, da bi se morale svetovalne delavke z mladostniki pogovoriti o tem, kaj se dogaja. Morda pa so delavnice zasnovane na način, ki mladostnikov ne pritegne k sodelovanju ali pa niso zasnovane glede na njihove aktualne potrebe. Težko je predvidevati, je pa vsekakor s pogovorom mogoče ugotoviti, kje se mladostniki in svetovalni delavci »zgrešijo« in kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi se mladostniki raje in v večjem številu udeleževali organiziranih dejavnosti na temo prehoda. Vsaka skupina mladostnikov je drugačna in vsaka potrebuje drugačen pristop, zato menim, da je potrebno najprej skupaj z njimi raziskati, česa si želijo in kaj bi potrebovali in potem to tudi uresničiti. Tako bi tudi mladostnikom dali besedo, da so slišani in občutek, da je njihovo mnenje upoštevano. Čačinovič – Vogrinčič (2008a) opominja, da je pomembno, da šola otroku zagotovi

priložnosti za smiselno udeležbo in mu omogoča, da sodeluje pri oblikovanju odločitev, ki se ga tičejo.

Odnos med mladostniki in starši se je ob prehodu v srednjo šolo pri nekaterih malo spremenil, pri drugih pa niti ne bistveno. Večina se je tudi po prehodu v srednjo šolo s starši dobro razumela, bili so jim v oporo in pomoč s spodbudnimi besedami, objemi in pogovori, nekateri pa tudi niso bili deležni nobene podpore, kar jim je predstavljalo kar velik izziv. Mladostniki so pripovedovalo tudi o tem, da je kljub temu, da so se s starši dobro razumeli, veliko hitreje prišlo do kakšnega konflikta ali nesporazuma kot v osnovni šoli. Sami menijo, da je bila to posledica večje utrujenosti in občutljivosti kot v osnovni šoli, kar pa hitreje pripelje do nestrinjanja in prepirov. Faber in Mazlish (2007) sta opozorili, da naj starši namesto ukazovanja, ki v mladostnikih spodbudi upor, mladostnika raje povabijo, da opiše svoje težave, saj se tako lahko začne tudi samo reševanje njegovih stisk. Pomembno je tudi, da namesto očitkov otrokom ponudijo informacije na preprost način, saj se bodo mladostniki tako veliko raje lotili stvari, ki jih je potrebno storiti. Nekaj mladostnikov je izpostavilo tudi, da jim ni bilo prijetno, ker so jih starši preveč kontrolirali glede njihovih šolskih obveznosti. Kuntarič Hriba, Željeznov Seničar in Zupančič (2006) so zapisali, da mladostnik sicer potrebuje usmerjanje, ampak ne na način kontroliranja, temveč preko poslušanja in spraševanja, imeti mora prostor za napake, saj se na podlagi napak vsak posameznik veliko nauči, prav tako pa morajo starši paziti, da ne rečejo »ne« vsem stvarem, ki si jih mladostnik zaželi in podpirajo odločitve, ki so za mladostnika pomembne in bi bile zanj dolgoročno koristne.

Svetovalne delavke so v intervjujih povedale, da starši ob vstopu otroka v srednjo šolo pogosto mislijo, da je njihov otrok odrasel in ne potrebuje nobenega nadzora ali usmeritve več, ter ga prepustijo samega sebi. Menijo, da ravno takrat mladostnik potrebuje določeno mero nadzora in pomoči, saj se sooča z velikimi spremembami in je šele na poti v odraslost. Tudi Kuntarič Hribar, Željeznov Seničar in Zupančič (2006) pišejo, da se starši ob uspešnem vpisu njihovih otrok v srednjo šolo, sprostijo, saj mislijo, da je najtežji del za njimi. A v večini primerov temu ni tako, saj je prehod iz osnovne v srednjo šolo izjemno stresno obdobje, ne samo za mladostnike, ampak tudi za starše. Novo socialno okolje, novi profesorji, novi sošolci in nova učna snov so osrednji stresni dejavniki, s katerimi se mladostnik srečuje v novi šoli – srednji šoli. Vse te nove okoliščine od mladostnika zahtevajo veliko prilagoditev, poleg tega pa mora biti tudi učno uspešen. Zahteve po znanju se na prehodu iz osnovne v srednjo šolo zvišajo, kar pomeni, da se mora mladostnik prilagoditi tudi

na to. Stiske, ki mladostnik doživlja zaradi vseh omenjenih sprememb, se seveda prenesejo tudi v družino. Starševstvo je v tem obdobju postavljeno pred veliko izzivov in je pogosto precej zahtevno. V tem obdobju je izredno pomembna komunikacija z mladostniki, ki mora vključevati pravila in omejitve, jasna in razumljiva sporočila, realna pojasnila in dodeljevanje odgovornosti mladostniku na področjih, kjer se staršem zdi, da je mladostnik samostojen.

Nekaj besed želim nameniti tudi navezovanju stikov z novimi ljudmi, kar so mladostniki prav tako izpostavljali za enega izmed večjih izzivov na prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Tukaj je ponovno smiselno omeniti, da pri navezovanju novih stikov pomembno vlogo igra tudi posameznikova osebnost in dosedanje izkušnje z drugimi ljudmi. Nekateri pred tem čutijo strah, drugim pa gre to zlahka od rok. Nihče izmed intervjuvancev, ne glede na to ali so čutili nelagodje ali strah pred novimi ljudmi, pri tem ni imel posebnih težav. Še več, nekateri so zelo hitro sklenili nova prijateljstva, ki so jim bila v pomoč pri soočanju s prehodom v srednjo šolo. So pa svetovalne delavke iz srednjih šol pripovedovale o tem, da se med mladostniki vedno bolj pojavlja socialna izključenost, ki vsekakor na mladostnike ne vpliva dobro. Pomagajo jim na ta način, da organizirajo tečaje socialnih veščin, s čimer želijo mladostnike naučiti sproščenega navezovanja stikov z novimi sošolci in tudi drugimi posamezniki. Košir (2013) piše o tem, da je za mladostnika izredno pomembno, da v šoli čuti pripadnost in da ima prijatelje, s katerimi lahko razvija kvaliteten odnos. V kolikor je ta potreba pri posamezniku zadovoljena, doživlja pozitivne emocije. Problem nastane, kadar posameznik ne doživlja te pripadnosti, saj lahko to vodi v emocionalno osamljenost, depresijo, ljubosumje ali tesnobnost. Nekaterim mladostnikom ravno težave pri odnosih z vrstniki vzbujajo odpor do šole, saj ne doživljajo občutka varnosti in sprejetosti. Po mojem mnenju je naloga tako staršev, kot tudi učiteljev in svetovalnih delavk, da so pozorni na take posameznike in jim pomagajo pri reševanju te težave. Menim, da bi bilo nujno, da bi se ob vstopu nove generacije v srednje šolo, svetovalna delavka vsakemu razredu posebej predstavila in pojasnila njeno vlogo na šoli. Tako bi se naredila še bolj vidno in se približala mladostnikom, ter jim pojasnila, da jim je vedno na voljo, če bi kar koli potrebovali. Tudi sicer, mislim, da je vloga svetovalne službe v srednji šoli postavljena na stranski tir. Spomnim se, da tudi, ko sem jaz hodila v srednjo šolo, svetovalne delavke ni bilo možno opaziti skoraj nikjer. Morda ravno zato, ker vlada razmišljanje, da je posameznik po uspešnem vpisu na srednjo šolo, »varen« in ne potrebuje posebne podpore ali pomoči. Dejstvo pa je, da je mladostnik ravno takrat v obdobju, ko je še posebej občutljiv in se srečuje s situacijami, ki lahko vodijo v številne stiske. Povsem se strinjam s svetovalnimi delavkami,

da bi bilo glede tega potrebno ukrepati in najti več časa za delo z mladostniki in iskati načine, kako na čim bolj uspešen način pomagati mladostnikom.

Iz pogovorov z mladostniki sem dobila občutek, da šola razen poklicnega usmerjanja, ne daje posebnega poudarka na prehod iz osnovne v srednjo šolo. Sama menim, da prehod predstavlja veliko več kot le uspešen vpis na želeno srednjo šolo. Tu so še uspešno navezovanje novih stikov, uspešna prilagoditev na nove razmere, spremembe v odnosih z drugimi ljudmi, spremenjen vsakodnevni ritem… Mislim, da bi lahko glede omenjenih področjih veliko naredili s preventivo in mladostnike že v osnovni šoli pripravili ali pa vsaj seznanili z vsemi spremembami, ki jih čakajo, in možnimi načini ravnanja za lažje soočanje z njimi. Spoznala sem tudi, da si mladostniki ne želijo veliko – vse, kar si želijo, je podpora družine in svetovalne delavke pri tem prehodu, čim več informacij glede srednje šole in z njo povezanimi spremembami in pa spoštovanje njihovih odločitev oziroma mnenja, na katero srednjo šolo se želijo vpisati. Ker svetovalne delavke menijo, da jim to nudijo, menim, da bi bilo res najbolje, da bi se svetovalne delavke pogovorile z mladostniki in ugotovile, zakaj menijo, da niso deležni podpore in kaj bi potrebovali, da bi ta občutek imeli. Po mojem mnenju je ključ v komunikaciji. Pogosto se zgodi da prehitro sklepamo, kaj mladostniki potrebujejo in razvijamo različne programe, s katerimi jim želimo pomagati in damo premalo poudarka na njihovo mnenje in raziskovanje, kaj resnično potrebujejo. Z vključevanjem mladostnikom v načrtovanje aktivnosti za podporo pri prehodu v srednjo šolo, bi jim tudi dali občutek, da imajo nadzor nad svojim življenjem in da njihovo mnenje šteje, kar pa je za mladostnika neprecenljiva izkušnja.

Pri analiziranju intervjujev sem opazila, da se večina stvari, o katerih sem pisala že v teoretičnem delu, ujema s spoznanji, do katerih sem prišla s pomočjo intervjujev. Odstopanja sem opazila zgolj pri tem, da svetovalne delavke po pričevanju mladostnikov v praksi ne uporabljajo konceptov, ki zagotavljajo kvaliteten delovni odnos, ampak se pogosto poslužujejo načinov ravnanja, ki se njim osebno zdijo ustrezni – npr. prepričevanje mladostnikov v izbiro drugačne srednje šole, kot si sami želijo. To se mi vsekakor ne zdi sprejemljivo in resnično upam, da se bo to v prihodnosti spremenilo.

Do vsega, o čemer sem pisala v zgornjih vrsticah, sem prišla s pomočjo kvalitativne in empirične raziskave. S pomočjo intervjujev sem zbirala izkustveno gradivo, na podlagi katerega sem potem oblikovala ugotovitve in spoznanja, do katerih sem želela priti. Menim, da bila vrsta raziskava, ki sem jo uporabila, ustrezna glede na namen mojega raziskovanja.

Vprašanja, ki sem jih zastavila intervjuvancem, sem oblikovala na podlagi literature in na podlagi tega, kar sem si želela podrobneje raziskati. Tekom intervjuvanja se nisem spomnila nobenega podvprašanja, ki bi ga lahko postavila intervjuvancem, kar pa se je spremenilo pri analizi. Šele, ko sem se podrobno spustila v analiziranje vseh odgovorov, ki sem jih dobila, sem se spomnila, da bi lahko v določenih trenutkih intervjuvancem zastavila še kakšno podvprašanje in dobila še bolj natančne odgovore (npr. pri vprašanju, s katerimi izzivi so se soočali tekom prehoda v srednjo šolo, bi jih lahko povprašala tudi, s čim oziroma na kakšen način so si pomagali premagovati te izzive), ampak predstavljam si, da se pogosto zgodi, da se šele po raziskovanju posamezniku porodijo kakšne dodatne ideje, ki bi jih lahko pri raziskavi uporabil, tako da mislim, da to ni nič nevsakdanjega. Vzorec, v katerega sem zajela osem mladostnikov in štiri svetovalne delavke iz osnovnih in srednjih šol, se mi je zdel dovolj velik, saj so se stvari, o katerih so mi mladostniki pripovedovali, na koncu že precej ponavljale in mislim, da z dodatnimi intervjuji ne bi pridobila dosti drugačnih odgovorov. Intervjuvancem – mladostnikom je bilo zelo všeč, da so intervjuji potekali v njihovem okolju in da so si lahko sami izbrali prostor, kjer je potekal intervju. Priznati moram, da sem bila zelo zadovoljna z njihovimi odgovori, saj so bili pri odgovarjanju natančni, prav tako pa nisem rabila informacij vleči iz njih, saj so bili sami pripravljeni veliko povedati o vseh stvareh. Predvidevam, da je bilo tako tudi zaradi tega, ker to ni bila tema, o kateri bi bilo komer koli izmed njih težko govoriti. Tudi sama obdelava in analiza podatkov mi ni predstavljala posebnih težav, tako da sem s celotno izvedbo raziskave zadovoljna. Sedaj pa samo še upam, da bodo tudi spoznanja in ugotovitve, do katerih sem prišla, uporabna in bodo pripomogla k določenim izboljšavam na tem področju.

6 PREDLOGI

Na podlagi analize intervjujev, ki sem jih opravila z mladostniki in svetovalnimi delavkami v osnovnih in srednjih šolah in prebrane literature, sem prišla do naslednjih predlogov, ki bi po mojem mnenju lahko vplivali na manj stresen prehod mladostnikov iz osnovne v srednjo šolo:

- Posredovanje ugotovitev, pridobljenih z analizo intervjujev, vsem svetovalnim delavkam in delavcem na osnovnih in srednjih šolah – morda bi bili na podlagi prebranega pripravljeni v svoje delo vnesti kakšne spremembe ali pa bi razmislili o možnih dodatnih dejavnostih, s katerimi bi mladostnike bolje pripravili na sam prehod iz osnovne v srednjo šolo.
- Več delavnic na razrednih urah na temo prehoda iz osnovne v srednjo šolo (kar so v intervjujih mladostniki tudi sami izrazili), kjer bi se pogovarjali o vseh morebitnih spremembah, ki jih čakajo ob vstopu v srednjo šolo in o načinih ravnanja za lažje soočanje z vsemi spremembami, s katerimi se bodo soočali pri omenjenem prehodu.
- Delavnice na osnovni šoli, ki bi jih vodile svetovalne delavke in pomagale mladostnikom pri raziskovanju njihovih interesov – že na samem začetku 9. razreda, in bi tako mladostnikom prihranile dvome pri izbiranju srednje šole.
- Nadomestitev enega obiska poklicnega svetovanja pri svetovalni delavki z več obiski, s katerimi bi začeli že na začetku 9. razreda, tako da bi svetovalna delavka res imela dovolj časa za vsakega posameznika in bi mu lahko celovito pomagala pri izbiri želene srednje šole.
- Izobraževanja za svetovalne delavce in delavke o namenu poklicnega svetovanja in ustreznih načinih izvajanja le tega (spoštovanje otrokovih interesov, pomoč pri raziskovanju njegovih želja in potencialov…).
- Možnost poklicnega svetovanja skupaj s starši, saj se dogaja tudi, da starši otrokom ne dovolijo vpisa na želeno šolo, kjer bi lahko svetovalna delavka vodila pogovor tako, da bi bili vsi udeleženi zadovoljni s končno izbiro srednje šole in ne bi prihajalo do prepirov znotraj družine.
- Organiziranje okrogle mize v različnih občinah, kamor bi povabila svetovalne delavke in delavce, ter mladostnike, jim predstavila odgovore, ki sem jih dobila od mladostnikov in jih povabila v debato, zakaj prihaja do različnega doživljanja pomoči med mladostniki in svetovalnimi delavkami – mladostniki pravijo, da jih svetovalne

delavke pogosto silijo v izbiro srednje šole, one pa pripovedujejo o tem, da vedno izhajajo iz mladostnikovih interesov in upoštevajo njihova mnenja. S pomočjo okrogle mize bi lahko prišli do odgovorov na to vprašanje in oblikovali možne rešitve za boljše sodelovanje med mladostniki in svetovalnimi delavkami.

- Organizacija projekta za pomoč mladostnikom pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo, ki bi bil zasnovan na podlagi mladostnikovih potreb, dilem in vprašanj – izvajalke in izvajalci bi program izvajali na osnovnih šolah po celi Sloveniji tekom mladostnikovega obiskovanja 9. razreda. Pripravili bi različne aktivnosti in delavnice, ki bi jih zasnovali na podlagi potreb mladostnikov.
- Predlog za uvedbo sprejemnih izpitov pri vpisovanju v srednjo šolo na Ministrstvo za šolstvo, z namenom izenačitve enakih možnosti za vse mladostnike.
- Uvedba prisotnosti svetovalne delavke ali delavca na roditeljskih sestankih za starše, kjer učitelj ali učiteljica staršem predstavi, kako poteka vpis v srednjo šolo in na kaj morajo biti pozorni. Poleg vseh teh informacij, ki jih učiteljica ponudi staršem, bi jim lahko svetovalna delavka predstavila prehod v srednjo šolo iz vidika sprememb, ki jih čakajo. Razložila bi jim, kaj vse mladostniki v tem obdobju prestajajo, jim razložila, kako naj svojim otrokom pomagajo in jih podpirajo in jim bila na voljo za kakršna koli vprašanja glede mladostnikovega vedenja.
- Uvedba spoznavnega tabora na začetku srednje šole, ki je odlična priložnost za lažje navezovanje stikov z novimi sošolci in omogoča boljšo povezanost v skupini že na samem začetku.
- Trening socialnih veščin tako v osnovni kot tudi v srednji šoli, ki bi mladostnike razbremenil strahu pred navezovanjem stikov z novimi ljudmi.
- Pogovor svetovalnih delavk in delavcev z učitelji in učiteljicami o tem, da naj otroke na opogumljajoč način pripravijo na višje šolske zahteve v srednji šoli, namesto strašenja in pripovedovanja, da jim ne bo uspelo.
- Uvedba izobraževanj za učitelje o ustreznih načinih priprave mladostnikov za vstop v srednjo šolo.
- Večja promocija vseh dogodkov, namenjenih spoznavanju srednjih šol, ki jih je kar veliko – vsem so najbolj poznani informativni dnevi, ki pa še zdaleč niso edina priložnost za spoznavanje srednjih šol.

- Spodbujanje mladostnikov (s strani učiteljev in svetovalnih delavk) k čim večji samoiniciativnosti, iskanju želenih informacij, raziskovanju, pridobivanju mnenj ostalih mladostnikov, spoznavanju samega sebe, svojih želja in interesov.
- Več organiziranih obiskov različnih srednjih šol s strani osnovne šole, da bi mladostniki pridobili čim bolj široko sliko o izbirah srednje šole in o samih prostorih in klimi na različnih srednjih šolah.
- Obvezna predstavitev svetovalne delavke vsem dijakom ob vstopu na srednjo šolo – da mladostniki vedo, kam se lahko zatečejo v stiski.
- Večja dostopnost in vidnost svetovalnih delavk v srednji šoli.
- Bolj redno spremljanje dijakov s stani svetovalne delavke in pogovor o ustreznosti izbire srednje šole in zadovoljstvom z izbir

7 ZAKLJUČEK

Z magistrskim delom sem želela raziskati mladostnikovo doživljanje ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Zanimalo me je predvsem, kakšne so njihove izkušnje, potrebe in kaj bi potrebovali, da bi bil ta prehod manj stresen. Naredila sem osem intervjujev z mladostniki, katerim sem zelo hvaležna, da so se odzvali na moje povabilo za sodelovanje in se z njimi pogovorila o njihovi izkušnji omenjenega prehoda. Prav tako sem naredila nekaj intervjujev tudi s svetovalnimi delavkami na osnovnih in srednjih šolah, ker me je zanimalo na kakšen način nudijo pomoč in podporo mladostnikom pri tem prehodu. Mladostniki se ob prehodu v srednjo šolo srečujejo z veliko izzivi – nov kraj, novi ljudje, vožnja z avtobusom, višje šolske zahteve, več domačega dela, manj prostega časa… ampak po njihovem mnenju se vsak posameznik postopoma prilagodi na vse te novosti in je le začetek tisti, ki je najtežji. Presenetilo me je, da je velika večina pripovedovala o nezadovoljstvu s poklicnim svetovanjem na osnovni šoli, kjer so jih svetovalne delavke prepričevale v izbiro srednje šole, na katero si sploh niso želeli iti. Tega sem bila deležna tudi sama, ko sem se vpisovala v srednjo šolo, ampak si res nisem mislila, da se to še vedno dogaja in mislim, da bi bilo glede tega potrebno čim prej ukrepati. Izbira srednje šole bi morala izhajati iz mladostnikovih želja in interesov, saj je on tisti, ki se bo s tem potem kasneje v življenju ukvarjal. Vse svetovalne delavke bi morale že končno odstopiti od moči, ki jim ne pripada in se spustiti v sodelovanje s svojimi uporabniki. S siljenjem mladostnika v določene stvari lahko po mojem mnenju naredimo več škode kot koristi, saj na dolgi rok stvari, v katere smo prisiljeni, veliko težje dokončamo, kot pa če nekaj počnemo z veseljem. V pogovorih z mladostniki sem izvedela, da bi si pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo želeli več spodbud in podpore s strani staršev in svetovalnih delavk, več informacij o srednjih šolah in spoštovanje njihovega mnenja. Nasprotno pa svetovalne delavke v osnovnih in srednjih šolah menijo, da so ves čas na voljo mladostnikom za nasvete in pomoč, jim na učinkovit način nudijo podporo pri izbiri srednje šole in menijo, da so mladostniki tisti, ki ne izkazujejo interesa za sodelovanje in odklanjajo udeležbo na predstavitvah srednjih šol in poklicnem svetovanju. Ob tem se sprašujem, kdo ima prav? Nočem se postaviti na stran nikogar, saj menim, da s tem ne bi ničesar pridobila, ampak se želim raje usmeriti na reševanje tega »kratkega stika«, do katerega je prišlo med mladostniki in svetovalnimi delavkami. Potrebno bi bilo ugotoviti, kje se omenjeni »zgrešijo«, saj na eni strani mladostniki pogrešajo podporo in pomoč, po drugi strani pa svetovalne delavke zagotavljajo, da jim le to nudijo. Morda se problem skriva v tem, da svetovalne delavke mislijo, da jim nudijo podporo, pa mladostniki v resnici njihovega početja ne doživljajo tako. Mislim, da bi se morale svetovalne delavke z mladostniki pogovoriti o tem, kakšen način podpore in pomoči bi potrebovali in kaj od njih pričakujejo. Sama zagovarjam razmišljanje, da je vse aktivnosti potrebno sproti prilagajati glede na potrebe mladostnikov, ki pa se lahko iz leta v leto spreminjajo in je posledično potrebno spremeniti tudi način dela z mladostniki.

Resnično upam, da bo moje magistrsko delo spodbudilo čim več svetovalnih delavk in delavcev k razmisleku o njihovem delu in načinu podpore in pomoči. V intervjujih so sicer pogosto izpostavljali, da je določena mera stresa ob prehodu v srednjo šolo za mladostnike koristna, s čimer se strinjam, ampak mislim, da v resnici ne gre samo za to, ampak je prisotnega veliko stresa tudi zaradi neustrezne podpore in pomoči, kar pa bi lahko spremenili, saj zato tudi smo svetovalni delavci – da pomagamo uporabnikom.

8 UPORABLJENA LITERATURA

Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič – Vogrinčič, G., Musek, J.& Resman, M. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Bečaj, J., Bezić, T., Bregar Golobič, K., Čačinovič – Vogrinčič, G., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S., Pečjak, S., Resman, M. & Šmuk, B. (2008a). *Programske smernice. Program srednješolskega izobraževanja: svetovalna služba v srednji šoli.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Bečaj, J., Bezić, T., Bregar Golobič, K., Čačinovič – Vogrinčič, G., Dobnik Žerjav, M., Grgurevič, J., Niklanović, S., Pečjak, S., Resman, M.& Šmuk, B. (2008b). *Programske smernice. Program osnovnošolskega izobraževanja: svetovalna služba v osnovni šoli.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Bitenc, M., Hvalič, S., Lokar, A., Ramovš, J., & Strniša, Š. (2003). *Zrcalo odraščanja: mednarodna sociološka raziskava o odraščajočih otrocih.* Radovljica: Didakta.

Christenson L. S., & Sheridan, M. S. (1946). *Schools and families: creating essential connections for learning.* London; New York: Guilford Press (2001).

Cvetko, H. (2012). Odraščanje brez izkušenj, nezadovoljenosti, odrekanja in bolečine. V Bečela, M. (ur), *V labirintu odraščanja: zbornik prispevkov ob 60. letnici Svetovalnega centra Maribor* (str. 13 – 27). Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008a). *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008b). *Socialno delo z družino.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N.& Možina, M. (2009). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dragoš, S., Leskošek, V., Petrovič Erlah, P., Škerjanc, J., Urh, Š., & Žnidarec Demšar, S. (2008). *Krepitev moči.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Faber, A., & Mazlish, E. (2007). *Kako se pogovarjamo z najstniki in kako jih poslušamo.* Ljubljana: Mladinska knjiga.

Fenwick, E.& Smith, T. (1997). *Adolescenca: priročnik preživetja za starše in mladostnike.* Ljubljana: Kres.

Ferlinc, B. (2003). *Ko pridejo težki dnevi: nasveti za mlade.* Šmarješke toplice: Stella.

Forget, J. M. (2002). *Poti adolescence*. Ljubljana: Oka Otroška knjiga.

Golant, K. S., & Golant, M. (1991). *Getting through to your kids.* Los Angeles: Lowell House.

Gillham, J., Jaycox, L., Reivich, K., & Seligman M. E. P. (2011). *Optimističen otrok: preizkušen program za varovanje otrok pred depresijo in ustvarjanje odpornosti za življenje.* Ljubljana: Modrijan.

Grcić, D., & Kobolt, A. (2008). Pomen neformalnega učenja za mlade z manj priložnostmi. V A. Kobolt (ur.), *Učenje na odru življenja: projektno delo z ranljivimi skupinami mladih* (str. 10 – 25). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Grebenc, V., Kvaternik, I., Kodele, T., & Rihter, L. (2010). *Pogovarjajmo se: skupnostni pristop v šoli.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Humphreys, T. (2002). *Otrok in samozavest: kako doseči in utrditi samospoštovanje že v mladih letih.* Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jaffe, L. M. (1998). *Adolescence.* New york: Wiley.

Jaušovec, N., Košir, K., & Pečjak, S. (2013). *Socialni odnosi v šoli.* Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.

Juriševič, M. (1999). *Samopodoba šolskega otroka.* Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kanoy, K. (2014). *Čustvena inteligenca pri otrocih: kako vzgajati čuteče, odporne in čustveno trdne otroke.* Ljubljana: Vita.

Kincher, J. (2003). *Psihologija za najstnike.* Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Kodele T., & Mešl, N. (2013). *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kodele T., & Mešl, N. (2016). *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
Košir, K. (2013). *Socialni odnosi v šoli.* Maribor: Subkulturni azil.

Kuntarič Hribar, I., Željeznov Seničar, M., & Zupančič, M. (2006). *Kako pomagam otroku do izobrazbe in poklica?* Ljubljana: MIB

Lott, L., & Nelsen, J. (2000). *Pozitivna disciplina: reševanje sporov z najstniki.* Tržič: Učila.

Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave.* Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Miloševič Arnold, V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo.* Ljubljana: Študentska založba.

Miloševič Arnold, V., Urh, Š., Kladnik, T., Križanič, M., Grebenc, V., & Neuvirt Bokan, S. (2008). *Terensko delo: institucionalni, javni in zasebni prostori socialnega dela.* Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Novak, B. (1995). *Šola na razpotju.* Radovljica: Didakta.

Poljšak Škraban, O. (2004). *Obdobje adolescence in razvoj identitete*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Rapoša Tajnšek, P., Škerjanc, J., & Šugman Bohinc, L. (2007). *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje želenih razpletov*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? socialna psihologija odraščanja.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Vec, T. (2009). Partnerstvo med šolo in starši – enoznačni cilj in različnost poti. V A. Barle, F. Cankar, G. Crozier, M. Cvek, S. L. Dauber, T. Deutsch, J. L. Epstein, M. Ivanuš Grmek, J. Kalin, M. Kolar, A. Kušar, A. Milivojević Kranjčič, U. Pinterič, M. Pšunder, Z. Rutar Ilc, T.

Vec, A. Zaman, & J. Zloković, *Šola kot stičišče partnerjev: sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok* (str. 64-82). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Zalokar Divjak, Z. (2008). *Otroci, mladostniki, starši.* Krško: Gora.

9 PRILOGE

9.1 VPRAŠANJA ZA INTERVJUJE Z MLADOSTNIKI

1. Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?
2. S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?
3. Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?
4. Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?
5. Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?
6. Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?
7. Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?
8. Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?
9. Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?
10. Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?

9.2 VPRAŠANJA ZA INTERVJUJE S SVETOVALNIMI DELAVKAMI NA OŠ IN SŠ

1. Na kakšen način na vaši šoli nudite podporo mladostnikom_ cam ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?
2. Imate razvite kakšne posebne programe za lažji prehod iz osnovne v srednjo šolo? V kolikor jih imate, bi vas prosila še za kratek opis vsakega programa.
3. Kateri vidiki pomoči in podpore pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo so po vašem mnenju ustrezno urejeni in zakaj? Kateri morebiti niso in kaj bi bilo potrebno spremeniti?
4. S katerimi izzivi se po vašem mnenju mladostniki_ ce najbolj pogosto srečujejo ob omenjenem prehodu? Ali jim pomagate pri soočanju s temi izzivi in na kakšen način?
5. Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo za mladostnike čim manj stresen?
6. Kaj bi svetovali staršem in mladostnikom_ cam pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo?

9.3 INTERVJUJI Z MLADOSTNIKI

9.3.1 INTERVJU A

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Na začetku sem imela kar krizo (A1) in počutila sem se zelo prestrašeno (A2). Zdi se mi, da se nisem najbolje znašla med novimi ljudmi (A3) in zelo sem pogrešala sošolce iz osnovne šole (A4). Kar na enkrat sem imela zelo malo prostega časa (A5) in veliko časa sem izgubila na vožnji z avtobusom (A6).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Bila sem zelo zaspana, utrujena (A7), nisem bila navajena na dolgo vožnjo z avtobusom, ker sem prej imela do šole peš le 5 minut (A8). Sklepati sem morala nova prijateljstva (A9), se prilagajati novim sošolcem in njihovemu razmišljanju (A10) in s težjim ocenjevanjem kot v osnovni šoli (A11).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

Najbolj me je podpirala družina (A12), ki mi je bila vedno na voljo za pogovor in z njimi sem lahko delila vse svoje težave (A13). Poleg tega so mi nalagali manj domačega dela, da mi je ostalo vsaj nekaj prostega časa (A14).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

V osnovni šoli smo imeli svetovalno delavko, s katero se je dalo vse pogovoriti (A15), vedno nam je pomagala reševati probleme (A16) in nikogar ni obsojala (A17). Mi pa ni bilo všeč, ker nam ni bila na voljo ves čas, saj je imela veliko dela tudi s poučevanjem prvih razredov (A18). V srednji šoli pa sem imela stika z njo veliko manj (A19), spomnim se zgolj, da je bila z nami na spoznavnem taboru, kjer nismo imeli veliko stika (A20), v šoli pa je skoraj nikoli ne srečam, niti ne pride nikoli v razred, kot je to počela svetovalna delavka v osnovni šoli (A21).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Želela bi si več informacij o tem, kaj vse novega nas čaka pri vstopu v srednjo šolo in kako se tega lotiti (A22). Super bi bilo tudi, če bi že v osnovni šoli kdaj obiskali kakšno srednjo šolo in videli, kako vse skupaj poteka (A23). Vse spremembe pa bi veliko lažje preživela, če nas v srednji šoli ne bi strašili z vsem, kar nas čaka (A24), ampak bi kdaj pa kdaj rekli tudi kaj spodbudnega (A25).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Moj odnos s starši se ni bistveno spremenil (A26). Še vedno me sprejemajo in spodbujajo (A27), morda le manj časa preživimo skupaj, ker imam dosti šolskih obveznosti in potem tudi manj časa za njih (A28).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Veliko bolj zgodaj moram vstajati (A29), imam veliko novih prijateljic (A30), več se moram učiti (A31), naučila sem se, da določene stvari rešujem tudi sama in da nisem v vsakem trenutku odvisna od staršev (A32), postala sem bolj samostojna (A33) in naučila sem se bolj koristno izkoriščati svoj prosti čas (A34).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Manj pritiska s strani srednje šole, da so pred nami izredno težke stvari (A35) in več spoznavnih dejavnosti, ko sem prišla v srednjo šolo, da bi hitreje našla nove prijateljice (A36). Bolje bi bilo tudi, če bi bili učitelji bolj odprti za pogovor o drugih stvareh (A37) in jih ne bi zanimal samo učni načrt in kako hitro bomo predelali snov (A38).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Naj ne skrbijo, ker se bo s časoma vse uredilo (A39) in je le začetek tisti, ki je izredno težek in te najbolj prestraši (A40). Ko spoznaš nove prijatelje, je vse lažje, saj imaš nekoga, ki doživlja podobno situacijo in te razume (A41).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Mislim, da bi nas morali strokovni delavci bolj spodbujati in na splošno več sodelovati z nami (A42). Na srednji šoli vsi sploh ne vedo, kdo je svetovalna delavka, kaj šele, da bi šli k njej po nasvet (A43). Tudi starši so tisti, od katerih pričakujemo spodbudo in s katerimi se lahko pogovorimo (A44). Spremeniti bi bilo potrebno to, da bi sploh vedeli, za koga in za kaj je svetovalna delavka na šoli in kdaj se lahko obrnemo nanjo (A45), ter da učitelji ne bi izvajali takega pritiska na nas in nas strašili, češ, da nam bo zelo težko (A46).

9.3.2 INTERVJU B

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Zanimiva izkušnja (B1), saj sem pridobil veliko novih prijateljev (B2) in se naučil biti bolj samostojen (B3). Lahko bi rekel, da mi je bilo celo lažje kot se pričakoval (B4), saj sem prišel v razred, kjer smo se s sošolci takoj ujeli (B5) in tudi zahtevnost ni bila nič višja kot na osnovni šoli (B6), tako da razen daljše vožnje z avtobusom (B7), večjih sprememb niti ni bilo.

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Manj spanja (B8), daljša vožnja z avtobusom (B9) in spoznavanje novih ljudi (B10), kar pa mi ni bilo težko, saj zelo rad spoznavam nove ljudi in že na samem začetku sem se s sošolci dobro ujel in smo se zabavali skupaj (B11). Imam nekoliko manj prostega časa, ker sem dlje v šoli kot v osnovni šoli (B12), glede količine in zahtevnosti učenja pa se ni nič spremenilo (B13).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

Starši (B14), ki so me podpirali, me spodbujali (B15) in mi bili vedno na voljo, če sem kar koli potreboval (B16). Vedel sem, da jih lahko kadar koli pokličem, če bi potreboval pomoč (B17).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

S svetovalno delavko nisem imel stika (B18), ker sem vedel na katero srednjo šolo želim in nisem rabil iti na poklicno svetovanje (B19). Sicer je bila v redu, prijazna (B20) in je bila vesela, če bi prišel do nje (B21), ampak tako ali tako je svetovalna delavka za tiste, ki delajo probleme in niso pridni pri pouku (B22). V srednji šoli pa svetovalne delavke niti ne poznam, tako da bi težko kaj več povedal o tem (B23).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Ne vem, nič posebnega (B24). Mogoče edino to, da bi nam dali malo več informacij že v osnovni šoli, kaj vse nas čaka in kaj se bo spremenilo (B25).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Naš odnos se ni spremenil (B26), še vedno se veliko pogovarjamo, družimo (B27), hodimo na izlete (B28) in podobno.

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Novi prijatelji (B29), nov kraj (B30), vožnja z avtobusom (B31), manj spanja (B32), manj prostega časa (B33), več različnih ljudi okoli mene (B34) in bolj samostojno razmišljanje (B35) in organiziranje stvari (B36).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Meni prehod ni bil tako stresen kot so mi vsi govorili, da bo (B37), bi bilo pa še lažje, če bi nas učitelji bolje seznanili, s kakšnimi spremembami, se bomo srečali (B38).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Da to sploh ni nič takega in naj jih ne skrbi, ker ne bo nič hudega (B39). Meni je na srednji šoli še boljše kot na osnovni (B40), tako da jim svetujem, naj ne poslušajo vseh ljudi, ki strašijo, kako težka je srednja šola, saj to ni res (B41), ampak je super, ker spoznaš veliko novih prijateljev (B42).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Potrebno bi bilo spremeniti to, da učitelji ne bi tako strašili, da je ta prehod tako težek (B43), saj s tem ustvarjajo samo nepotreben pritisk (B44).

9.3.3 INTERVJU C

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Bilo mi je zelo težko (C1), ker me nihče ni podpiral pri izbiri šole, niti doma niti svetovalna delavka v osnovni šoli (C2). Poleg tega sem moram vsak dan voziti uro in pol do šole, kar mi vzame ogromno časa (C3). Sem pa spoznala veliko novih prijateljev, kar mi je zelo všeč (C4), čeprav moram stalno poslušati, da mi starši in sorodniki govorijo, da sem si izbrala prelahko šolo zase (C5).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Ves čas sem poslušala žaljive komentarje, da sem si izbrala brezzvezno šolo (C6) in morala svoje bližnje prepričevati, da je frizerska šola prava zame, saj me to veseli (C7). Morala sem se naučiti, da me žaljivi komentarji ne prizadenejo (C8) in sledim sama sebi in svojim željam (C9). Samo spoznavanje novih ljudi (C10) in nova učna snov pa mi nista povzročali nobenih težav (C11). Težko mi je bilo tudi to, da na začetku nisem imela nikogar odraslega, ki bi me podpiral pri odločitvi (C12) ali pa bi mi bil vsaj pripravljen prisluhniti, ko sem bila v stiski zaradi nasprotovanja moji odločitvi s strani mojih bližnjih (C13).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

Moje najboljše prijateljice (C14), ki so mi bile na voljo za pogovor (C15) in mi nudile objeme v stiski (C16). Pogosto so mi govorile, da bom zelo dobra frizerka (C17) in da bodo tudi moji starši prej ko slej to opazili in me podprli pri moji izbiri šole in poklica (C18).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

Svetovalna delavka v osnovni šoli je bila grozna (C19). Najraje se je niti ne spominjam, ker ji precej zamerim, ker me je do zadnjega silila, naj se vpišem na drugo šolo kot sem si sama želela (C20). Res bi bilo dobro, če bi me svetovalna delavka podprla pri moji odločitvi (C21), me spodbujala (C22) in upoštevala moje mnenje (C23), namesto da mi je vsiljevala svojo odločitev (C24) in še moje starše prepričala, da je frizerska šola ena izmed najslabših šol (C25). Drugače pa je bilo v srednji šoli, kjer me je svetovalna delavka podprla (C26) in me pohvalila, ker sem sledila svojim željam (C27). Všeč mi je bilo, ker je bila pripravljena poslušati moje mnenje (C28) in mi ni vsiljevala svojega (C29). V srednji šoli pogrešam edino to, da nam na začetku sploh niso predstavili svetovalne delavke (C30), ampak sem se morala sama pozanimati, katera je in ali lahko pridem k njej na pogovor (C31).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Želim si, da ne bi ocenjevali, katere šole so več in katere manjvredne (C32) in bi vsakega podpirali pri svojih odločitvah (C33). Na splošno bi bilo super, če bi nam prisluhnili (C34), namesto da nas

prepričujejo v svoj prav (C35). Lahko bi nas bolj spodbujali (C36) in bili veseli, če vemo, kaj si v življenju želimo početi (C37). Namesto samogovorov svetovalne delavke (C38) bi si želela pogovora z njo (C39).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Moj odnos s starši je bil boljši v osnovni šoli (C40), saj smo se tudi večkrat videli (C41). Sedaj se ne pogovarjamo več toliko (C42), predvsem zato, ker mi starša zamerita, ker nisem šla na srednjo šolo, na katero sta želela, da bi šla (C43).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Morala sem se naučiti postati bolj samostojna (C44), med vikendi sem začela tudi delati, da kaj zaslužim in privarčujem (C45). Poleg tega sem se naučila vse stvari bolj organizirati (C46), predvsem pa sem se naučila postaviti zase (C47) in preslišati negativne komentarje drugih ljudi (C48).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Podporo domačih (C49) in svetovalne delavke v osnovni šoli (C50), manj vožnje do šole (C51) in manj žaljivih komentarjev s strani odraslih ljudi (C52).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Naj ne poslušajo drugih ljudi (C53), ampak sebe, saj sami najbolje vedo, kaj je dobro za njih (C54). Če se za nekaj odločite, pa vas drugi pri tem ne podpirajo, si le zatisnite ušesa (C55) in sledite svojim željam (C56). Je pa res, da je prehod malo naporen (C57), ker imaš manj časa za vse stvari (C58) in ker te vožnja precej utrudi (C59).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Nihče ne bi smel nikogar v nič siliti (C60), ampak dovoliti vsakemu, da se odloča po svoje (C61). Morali bi vsakega podpreti pri svoji odločitvi (C62) in ga ne poniževati (C63). Ni nas potrebno prepričevati, da vi veste, kaj je najbolje za nas (C64), ampak bi bilo bolje, če bi nas podprli in verjeli v naše odločitve (C65). Super bi bilo tudi, če bi bili bolj potrpežljivi (C66).

9.3.4 INTERVJU D

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Na začetku mi je bilo zelo težko (D1), ker nisem nikogar poznala (D2) in sem se težko vključila v razred (D3). Poleg tega se je količina domačih nalog in zahtevanega znanja neznansko povečala (D4), tako da sem se prve mesece popolnoma izgubljala med knjigami (D5). To me je zelo prestrašilo, saj nisem verjela, da mi bo uspelo slediti vsem teh zahtevam (D6), a se je situacija sčasoma umirila. Vse skupaj je bilo zame zelo stresno (D7), poleg tega nisem bila vajena tako zgodaj vstajati in sem bila ves čas neprespana (D8).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

S spoznavanjem novih sošolcev (D9), vključitve v razred (D10), veliko učenja in domačega dela (D11), vožnje z avtobusom in trolami (D12), ki so me spravljale v strah, saj sem se ves čas bala, da bom izstopila na napačni postaji (D13). Težave sem imela tudi z neprespanostjo (D14) in še preden sem prišla na srednjo šolo, sem bila zelo živčna ali bom sploh sprejeta (D15).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

V največjo podporo so mi bili starši (D16), ki so me spodbujali (D17) in prijatelji (D18), ki so imeli ta prehod že za seboj in so mi dajali nasvete, kako se soočati s tem (D19).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

Svetovalna delavka na osnovni šoli mi ni bila všeč (D20), ker ni znala pristopiti do posameznika (D21), ampak je samo strašila, da če ne bomo imeli dobrih ocen, ne bo nič iz nas (D22). Zmotili so me tudi predsodki do določenih šol (D23), ko smo imeli poklicno svetovanje in prepričevanje v izbiro prave srednje šole zame (D24). Drugih izkušenj z njo nisem imela, saj si bil z njo v stiku le takrat, ko si kaj narobe naredil (D25). Bilo bi bolje, če bi nas spoštovala (D26) in sprejemala naše odločitve (D27). V srednji šoli pa mislim, da svetovalne delavke niti nimamo (D28).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Podpore odraslih ljudi (D29), kakšne spodbudne besede (D30), manj pritiska na osnovni šoli glede izbire šole (D31) in spoznavni tabor na začetku srednje šole, da bi se malo lažje vklopila v razred (D32).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

S starši se dobro razumemo (D33), naš odnos se ni bistveno spremenil (D34), mogoče se le večkrat skregamo (D35), ker sem velikokrat utrujen in se mi ne da pogovarjati z njimi, ampak nič hujšega (D36).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Nova prijateljstva (D37), več izkušenj (D38), manj časa za hobije (D39), manj časa za prijatelje (D40), več učenja (D41), več stresa (D42) in vožnjo z avtobusom (D43).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Več ljudi v razredu, ki bi jih poznala že od prej (D44), več časa za spoznavanje sošolcev (D45), počasno stopnjevanje učenja (D46) in več spoštovanja učiteljev (D47).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Ni tako strašno, kot se sprva zdi (D48). Vsakemu je na začetku težko (D49), potem pa se že nekako prilagodiš in navadiš na novo življenje (D50). Treba je malo potrpeti, pa je potem bolje (D51). Dobra stvar pa je, da spoznaš veliko novih prijateljev (D52). Ne pa nikoli odstopati od svojih odločitev in se pustiti prepričati drugim (D53). Čaka vas malo manj spanja (D54) in več učenja, ampak vse se da preživeti (D55).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Ne govoriti vsem ene in iste stvari, ker je vsak drugačen in ima drugačne želje (D56). Nismo vsi enaki, zato bi se morali vsakemu posebej prilagoditi (D57). Ne nas vsak dan, ko pridemo domov vprašati, kako smo (D58), ampak nam raje ponudite nekaj za jesti, ker smo ves čas lačni (D59). Ne vmešavajte se v stvari, ki se vas ne tičejo (D60) in nehajte ves čas iskati probleme (D61). Bolje bi bilo, da bi organizirali aktivnosti, ki bi povezovale učence med seboj in spodbujale k dobremu razumevanju med nami (D62). Prav tako ni potrebno, da se derete na nas (D63), ker dobro slišimo, ampak nas raje poskušajte razumeti (D64).

9.3.5 INTERVJU E

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Rahlo stresno (E1), ker se nisem mogla odločiti na katero srednjo šolo bi se vpisala (E2). Prav tako sem bila zaskrbljena, ker nisem vedela ali bom imela dovolj točk, da bom prišla na tisto srednjo šolo, za katero sem se odločila (E3).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Veliko učenja (E4) in posledično malo prostega časa (E5). Pritisk s strani svetovalne delavke in nekaterih učiteljev glede izbire prave srednje šole (E6).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

Starši (E7), s katerimi smo se veliko pogovarjali (E8) in skupaj poskušali ugotoviti, kaj mi je všeč in kaj bi bilo zame najbolj primerno (E9). V oporo pa so mi bili tudi prijatelji (E10), ker smo bili vsi v podobni situaciji in smo se veliko pogovarjali o tem (E11) in skupaj reševali kakšne kvize ali teste na temo, katera šola bi bila najbolj primerna za nas glede na naše značaj in želje (E12).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

S svetovalno delavko v osnovni šoli nisem imela ravno sreče (E13), ker me je prepričevala, naj se namesto na poklicno šolo, raje vpišem na gimnazijo (E14). Svetovalna delavka se je zamenjala v času mojega zadnjega leta šolanja, kar mi je bilo v olajšanje, saj je bila druga veliko bolj prijazna (E15), ker je podpirala moje odločitve (E16) in mi bila v oporo (E17). V osnovni šoli mi je bilo všeč, da so posvetili en šolski dan za spoznavanje srednjih šol (E18). Povabili so pretekle osnovnošolce, kateri so nam podali svoje vtise o raznih šolah, kar nam je bilo v veliko pomoč in počutili smo se bolj mirni, saj smo videli zadovoljne obraze in veliko prijetnih besed (E19).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Spoštovanje posameznikove odločitve s strani svetovalne delavke (E20). Zelo všeč pa mi je bilo, da smo imeli možnost v šoli odgovarjati na vprašalnik, ki ti je na koncu dal nekaj predlogov za poklice primerne zate, ki smo jih vzeli v razmislek (E21).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Moj odnos s starši se ni pretirano spremenil (E22), je pa res, da smo se včasih tudi sporekli zaradi raznih šolskih obveznosti, katerih je bilo veliko več kot v osnovni šoli (E23). Jaz sem bila utrujena

(E24), oni pa so na začetku želeli nadzirati moje učenje oziroma čas, ki naj bi ga posvetila za šolo (E25).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Nove prijatelje (E26) in bolj sproščeno vzdušje v šoli (E27). Priložnost, da se na novo izkažem pred učitelji (E28). V osnovni šoli so nekateri učitelji poznali moje sorojence in me občasno primerjali z njimi, kar mi ni bilo všeč (E29). Boljši odnos s svetovalno delavko (E30), saj me je ob kakršnem koli dvomu ali vprašanju povabila v svojo pisarno in se z mano pogovorila (E31), me pomirila in mi odlično svetovala (E32). Velik napredek je bil opazen pri samostojnosti (E33) in organizaciji časa, obveznosti in stvari, ki sem jih morala opraviti (E34).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Menim, da sem bila v precej dobri situaciji (E35), saj poleg končnih točk in na splošno odločitve glede vpisa, nisem imela težav (E36). Starši so me podpirali in mi stali ob strani (E37), druga svetovalna delavka prav tako (E38). Informativni dnevi so me še bolj prepričali, da sem se lažje odločila, zato je moj prehod bil manj stresen (E39).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Naj se čim več pogovarjajo s svojimi starši (če je to mogoče) (E40), s svetovalnimi delavkami (E41) in s svojimi vrstniki (E42) in naj v prvi vrsti najprej sami ugotovijo, kaj si želijo (E43), ne da jim to vbijejo v glavo starši/učitelji/svetovalna delavka (E44) in se potem tudi borijo zase in svoje odločitve (E45), ter ne podležejo željam drugih (E46).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Veliko pogovora (E47) in spodbujanja posameznika (E48), da je tisto kar je izbral, dobro zanj, saj bi tako dobil občutek podpore (E49) in se posledično počutil bolj samozavestnega in samostojnega (E50). Obisk več različnih šol na informativnih dnevih bi zagotovo tudi prinesel več sigurnosti in suverenosti pri vpisu v srednjo šolo (E51), saj ko bi videli vzdušje in šolski sistem, bi odločitev lažje stekla (E52).

9.3.6 INTERVJU F

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Izkušnja prehoda iz osnovne šole v srednjo mi je bila všeč (F1), saj mi ni predstavljana nobenih posebnih pretresov (F2) ali nepričakovanih situacij (F3).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Izzivov je bilo na začetku precej več kot v osnovni šoli – novi profesorji (F4), novi predmeti (F5), novi sošolci (F6) in vožnja z avtobusom (F7). Največji izziv so mi predstavljali novi profesorji, saj je imel vsak drugačne zahteve in drugačna merila za ocenjevanje (F8).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

V največjo oporo mi je na začetku bil brat, saj sem šel na isto šolo kot on (F9), pozneje ko sem spoznal moje sošolce pa so mi oni postali največja opora, saj smo se še najbolje razumeli (F10).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

V osnovni šoli sem bil pri svetovalni delavki samo enkrat v vseh devetih letih (F11), in sicer takrat, ko smo imeli pogovore glede vpisa na srednjo šolo (F12). Takrat je bila prijazna (F13), čeprav ji moja izbira šole ni bila najbolj všeč (F14). Ker sem vztrajal pri svojih željah, sva pogovor tudi hitro zaključila (F15). V srednji šoli pa stika s svetovalno delavko še nisem imel (F16), tako da bi težko ocenil, kakšna je in kaj mi je všeč.

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Po mojem mnenju nas je šola ustrezno pripravila na prehod v srednjo šolo (F17) – imeli smo dovolj pogovorov tako z razredničarko kot svetovalno delavko (F18) in veliko razrednih ur smo namenili tej tematiki (F19), ter izvajanju delavnic o tem, kakšne spremembe nas čakajo v srednji šoli (F20).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Moj odnos s starši se je malo poslabšal (F21), saj zaradi daljšega in bolj zahtevnega urnika pogosto pridem domov utrujen (F22) in to vpliva na hitrejša nesoglasja in pripelje do kakšnih nesporazumov (F23), ki vodijo v prepir (F24).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Prehod mi je prinesel drugačen urnik tako doma kot v šoli (F25), bolj se moram truditi za dobre ocene (F26) in sedaj veliko več časa namenim učenju, pisanju domačih nalog in predstavitev (F27). Spoznal sem veliko novih prijateljev (F28) in pa veliko več časa porabim za vožnjo z avtobusom (F29).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Zelo dobro je, če ob prihodu na novo šolo, tam že koga poznaš (F30), saj ti lahko pomaga vzpostaviti prve stike (F31), ti da kakšen nasvet glede učenja in samega delovanja šole (F32).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Svetoval bi jim, naj se ne bojijo te izkušnje (F33), saj se je še vsakdo spopadel z njo (F34). Ko vam bo težko se obrnite na svoj razred (F35), saj vas bodo oni še najbolje razumeli, ker se soočajo s podobnimi stvarmi (F36). Zelo pomembno se mi zdi tudi, da naredite dober vtis na profesorje že na samem začetku (F37), saj vas bodo na podlagi tega tudi kasneje obravnavali (F38).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Starši naj bodo čim bolj razumevajoči (F39) in naj se ne razburjajo zaradi par slabih ocen, ki so na začetku leta pač malo bolj pogoste (F40), kot bi si želeli. Svetovalnim delavcem pa bi svetoval, da spreminjajo svoje pristope in načine dela pri vsakem posamezniku (F41), saj smo si vsi različni in potrebujemo drugačne stvari (F42). Nekateri so bolj odprti kot drugi in ne morete pričakovati, da bo vsak dijak, ko ga bo nekaj mučilo, to z veseljem podelil z vami (F43).

9.3.7 INTERVJU G

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Opisal bi jo kot zelo stresno (G1), saj nisem vedel kaj pričakovati od srednje šole (G2) in zelo me je bilo strah, če bom sploh sprejet na želeno šolo (G3). Drugače pa mi je bilo všeč (G4), ker sem spoznal veliko novih prijateljev (G5).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Soočal sem se z veliko novimi stvarmi (G6), kot so spoznavanje šole (G7), spoznavanje novih ljudi (G8) in drugačen način ocenjevanja (G9). Bil sem tudi prvi iz družine, ki je šel naprej v srednjo šolo (G10), tako da nisem imel nikogar, da bi mi povedal, kaj pričakovati (G11).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

V največjo oporo mi je bila socialna delavka (G12), ki mi je povedala in razložila mnoge neznanke, s katerimi sem se obremenjeval (G13). Seveda pa so mi bili v oporo tudi starši (G14), ki so me spodbujali (G15) in se z mano pogovarjali o mojih dilemah (G16).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

V osnovni šoli smo imeli zelo dobro socialno delavko (G17), ki sem ji še danes hvaležen, ker mi je pomagala pri izbiri šole, nad katero sem sedaj navdušen (G18). Bila je prijazna (G19) in imela je občutek za otroke (G20). Všeč mi je bilo, ker mi ni ničesar silila (G21), ampak sva res dlje časa delala na izbiri tiste prave šole zame (G22). V srednji šoli pa stika s socialno delavko sploh še nisem imel (G23).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Mislim, da ne bi potrebovali narediti nobenih sprememb, ker je bil prehod zelo lepo izpeljan (G24).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Odnos s starši se ni čisto nič spremenil (G25). Še vedno se dobro razumemo (G26) in se vsak dan pogovarjamo, tako kot je to bilo že v osnovni šoli (G27).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Prinesel mi je veliko sprememb (G28), moral sem se naučiti komunicirati z novimi ljudmi (G29), se znajti v Ljubljani (G30), postal sem bolj samostojen (G31) in organiziran (G32), poleg tega pa imam veliko manj prostega časa (G33).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Ne vem, če bi potreboval sploh kaj več, kot sem dobil (G34). Vse pomembne informacije sem dobil pri socialni delavki na osnovni šoli (G35), starši so me podpirali (G36) in v novi srednji šoli sem se dobro znašel (G37), tako da jaz osebno ne bi potreboval ničesar več.

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Svetoval bi jim, naj se ne obremenjujejo preveč (G38) in naj jih ne skrbi (G39), saj se enkrat vse postavi na svoje mesto (G40). Na začetku se malo loviš (A41), a po nekem času se vsega navadiš in ti postane zelo prijetno (G42).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Svetoval bi jim, da mladostnikom posredujejo čim več koristnih informacij glede sprememb ob vpisu na srednjo šolo (G43), naj se z njimi čim več pogovarjajo (G44) in naj jih sprašujejo o dilemah, s katerimi se srečujejo (G45) in jih potem tudi z njimi rešujejo in se o njih skupaj pogovarjajo (G46).

9.3.8 INTERVJU H

1. *Kako bi opisal_a tvojo izkušnjo prehoda iz osnovne v srednjo šolo?*

Sama sem se prehoda v srednjo šolo zelo veselila (H1), saj mi v OŠ ni bilo všeč (H2). Velikokrat so bili v razredu prisotni konflikti oziroma negativna energija (H3). Če z eno besedo opišem prehod v srednjo šolo je bil miren (H4). Ni bilo strahu, da bom bila na prvi šolski dan cela popisana, polita (H5) in ni me bilo strah nove šole (H6). Takoj sem se počutila dobrodošlo in sprejeto (H7). Menim, da je to predvsem zaradi koncepta šole same, ki se zelo zavzema za čim bolj topel in prijazen sprejem (H8).

2. *S kakšnimi izzivi si se soočal_a pri omenjenem prehodu?*

Kot sem že omenila s strahom pred nesprejetostjo (H9). Seveda pa tudi z novim okoljem, saj sem odšla v dijaški dom (H10).

3. *Kdo ti je bil pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v največjo oporo in na kakšen način?*

V največjo oporo so mi bili starši (H11) in prijatelji (H12). Vedno so me spodbujali (H13) in mi dajali občutek, da naše vezi ne bodo »poniknile« čeprav bom daleč od svojega kraja (H14).

4. *Kako si doživljal_a svetovalno delavko ali delavca pri omenjenem prehodu v osnovni šoli in kako v srednji šoli? Kaj ti je bilo všeč, kaj bi pohvalil_a, kaj bi spremenil, kaj si pogrešal_a?*

Svetovalna delavka v OŠ mi je bila v pomoč pri odločitvi za poklic (H15) in pri izbiri srednje šole (H16). Všeč mi je bilo to, da je poslušala moje želje (H17) in mi na podlagi tega priporočila poklic oziroma srednjo šolo (H18). Enako je sedaj v srednji šoli (H19). Svetovalna delavka je prijazna (H20) in pripravljena pomagati vsakemu, ki se obrne nanjo (H21).

5. *Kakšnih sprememb bi si želel_a s strani šole pri omenjenem prehodu?*

Predvsem več predstavitev srednjih šol (H22) oziroma samih obiskov srednjih šol tekom OŠ (H23). S tem, ko srednja šola nameni obisk in svoj čas, lahko bodočemu dijaku veliko pripomore k lažji izbiri srednje šole in nato tudi pri samem prehodu v srednjo šolo (H24).

6. *Kakšen je bil tvoj odnos s starši na koncu osnovne in kakšen na začetku srednje šole? Se je kaj spremenilo?*

Ko sem bila v OŠ mi je pri učenju pomagala predvsem mami (H25). Ona me je večkrat spodbujala in motivirala za učenje (H26). Ko sem prišla v srednjo je naš odnos postal bolj »sproščen« (H27), ni bilo več priganjanja k učenju (H28), saj sem sama osvojila občutek, kdaj se moram učiti in kdaj si lahko vzamem prosto (H29).

7. *Kakšne spremembe ti je prinesel prehod iz osnovne v srednjo šolo?*

Postala sem bolj samostojna (H30) in vztrajna (H31). Z življenjem v dijaškem domu sem začela ceniti stvari, za katere so prej morali skrbeti moji starši – npr. denar, oprana oblačila (H32).

8. *Kaj bi potreboval_a, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo manj stresen?*

Kot sem že omenila več informacij (H33), tudi od starejših dijakov (H34). Mogoče tudi več samozavesti, če se osredotočim nase (H35).

9. *Kaj bi danes, ko je ta prehod za tabo, svetoval_a mladostnikom, ki se soočajo s tem?*

Svetovala bi jim, da če že OŠ ne poskrbi za dovolj informacij, naj sami poiščejo informacije (H36). Naj se udeležijo čim več odprtih vrat, informativnih dni, informativ in podobnih stvari (H37). Naj veliko sprašujejo (H38) in se posvetujejo s svetovalnimi delavkami pred vpisom (H39).

10. *Kakšen nasvet bi dal_a staršem in strokovnim delavcem na šoli, kako pomagati mladostnikom pri omenjenem prehodu? Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da bi bila pomoč bolj prilagojena tvojim potrebam?*

Poslušajte želje otrok in jim v smeri le teh tudi svetujte (H40). Ne jih preusmerjati v poklice, kateri jim niso blizu, jih ne želijo opravljati, so jim grozni ali brezzvezni (H41). Poskušajte jim predstaviti prehod iz OŠ v SŠ na čim bolj miren in zanimiv način (H42). Ne jih strašiti, da v SŠ vse poteka hitreje in bodo komaj sledili novi snovi (H43). S tem jim SŠ predstavljajte samo še za bolj grozno in neprijazno učencem (H44). Dobro bi bilo zagotoviti več informacij o sami šoli (E45), več ur nameniti poklicnemu usmerjanju – predvsem individualnemu s svetovalno delavko (E46). Lahko bi povabili tudi zunanje izvajalce npr. zdravnike, medicinske sestre, policiste, reševalce, frizerke…, da bi na kratko predstavili poklic in seveda odločitev zanj (E47). S tem bi učenci spoznali drugo plat poklica in se na podlagi tega lažje odločili, kaj želijo postati in kam se vpisati (E48).

9.4 INTERVJUJI S SVETOVALNIMI DELAVKAMI

9.4.1 INTERVJU I

7. *Na kakšen način na vaši šoli nudite podporo mladostnikom_ cam ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

V smislu soočanja s to pomembno življenjsko prelomnico ni stiske do sedaj izražal še noben devetošolec ali devetošolka (I1).

8. *Imate razvite kakšne posebne programe za lažji prehod iz osnovne v srednjo šolo? V kolikor jih imate, bi vas prosila še za kratek opis vsakega programa.*

Vsako leto organiziramo 3 roditeljske sestanke na to temo za starše in učence (1 v 8. r. in 2 v 9. r.) (I2), predstavitev koristnih spletnih strani (I3), razdeljevanje promocijskega materiala, ki ga dobimo s strani šol (I4), oglasna tabla za obveščanje, obveščanje na šolski spletni strani (I5), organizacija predstavitev srednjih šol in obisk posamezne srednje šole ali podjetja (I6). Nudimo tudi individualno svetovanje učencu ali učencu skupaj s starši (I7) in izpolnjevanje elektronskega vprašalnika o poklicni poti (I8), ter po potrebi izpolnjevanje vprašalnika Kam in kako? (I9).

9. *Kateri vidiki pomoči in podpore pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo so po vašem mnenju ustrezno urejeni in zakaj? Kateri morebiti niso in kaj bi bilo potrebno spremeniti?*

Se mi zdi, da je to področje ustrezno urejeno (I10). Pri svojem delu ugotavljam, da je informacij in možnosti za pomoč učencem dovolj (I11) in da je običajno težava predvsem v njihovi nezainteresiranosti in nemotiviranosti za ukvarjanje s to odločitvijo (I12). Le redki se odločijo za udeležbo na predstavitvi srednjih šol (I13), za individualno svetovanje (I14), za obisk dni odprtih vrat, ki jih organizirajo srednje šole (I15) ali za brskanje po spletnih straneh s to tematiko (I16).

10. *S katerimi izzivi se po vašem mnenju mladostniki_ ce najbolj pogosto srečujejo ob omenjenem prehodu? Ali jim pomagate pri soočanju s temi izzivi in na kakšen način?*

Največji izziv je zagotovo izbrati šolo oziroma program ali poklic, ki mladostnika zanima in hkrati čim bolj ustreza njegovim sposobnostim, učnim navadam, lastnostim in pričakovanjem (I17). Pomagam jim s pogovori (I18) in usmerjanjem (I19).

11. *Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo za mladostnike čim manj stresen?*

Po mojih izkušnjah je stres ob prehodu povezan predvsem s pritiskom izbrati čim bolj ustrezen program oziroma šolo (I20) in pa s skrbjo ali bo ob morebitni omejitvi vpisa na želeno šolo učenec zbral dovolj točk (I21). Menim, da bi bilo mladostnike potrebno čim več obveščati (I22), spodbujati k raziskovanju svojih interesov in zmožnosti (I23), ter pri tem tudi pomagati (I24). Kar se mi zdi pomembno, na šoli izpeljem, ne vidim pa potrebe po spremembah na sistemski ravni (I25). Sem pa tudi mnenja, da bi bilo namesto omejitev s točkami bolj smiselno in učinkovito na srednjih šolah vpeljati sprejemne izpite (I26). Učenci se tako včasih zaradi slabših ocen odločajo za programe, pri katerih je omejitev manj verjetna, pa to ni nujno nekaj, kar jih zanima ali veseli (I27). V primeru sprejemnih izpitov za vse programe se stres sam po sebi seveda ne bi zmanjšal, bi ga pa zmanjšalo dejstvo, da bi imeli vsi možnost boriti se za vpisno mesto na podlagi svojih sposobnosti in znanj v danem trenutku (I28). Popolnoma zreducirati stres je nepotrebno, saj gre vendar za pomembno življenjsko prelomnico, preko katere je pač treba iti (I29). Stres je lahko tudi pozitiven in določena mera frustracij je tisto, kar nas v življenju žene naprej in nam pomaga napredovati in rasti (I30). Seveda pa je potrebno paziti na posameznike, ki so za stres še posebej dovzetni, občutljivi in si po nepotrebnem slikajo vse možne negativne scenarije (I31). Za njih si je potrebno vzeti čas in jim pomagati predelati strahove, ter jih okrepiti tam, kjer sami ne zmorejo (I32).

12. *Kaj bi svetovali staršem in mladostnikom_ cam pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Naj učenci srednješolski program izbirajo v prvi vrsti na podlagi svojih interesov in zmožnosti (I33) in ne na podlagi pričakovanj staršev ali drugih (I34). V kolikor se čez čas izkaže, da izbira ni prava, naj jih ne bo strah zamenjati poti do želenega cilja (I35). Skorajda z nobeno izbiro si ne morejo zapreti vrat, le pot bo morda nekoliko daljša (I36). Kakšno leto daljše šolanje je nepomembno in zanemarljivo, če na ta račun prideš do tistega, kar boš v življenju z veseljem počel (I37).

9.4.2 INTERVJU J

1. *Na kakšen način na vaši šoli nudite podporo mladostnikom_ cam ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Ob prehodu jim največ pomagajo razredniki (J1) - s pozitivnimi spodbudami (J2) in nasveti (J3). V svetovalni službi za razrednike prvih letnikov vsako leto pred začetkom novega šolskega leta pripravimo delavnico za pomoč pri pripravi prvih mladinskih ur z novinci (J4). V jeseni v novem šolskem letu v šolski svetovalni službi izvedemo mladinske ure v vseh prvih letnikih (s profesorico umetnostne zgodovine – risanje in čustva) (J5), preko tega spoznavamo dijake prvih letnikov (J6) in delno lahko tudi odkrijemo, če ima kdo večje težave (J7). Predstavimo se (J8) in jim povemo, kam se lahko obrnejo, če potrebujejo pomoč (J9). Z mladostniki, ki izkazujejo večje težave ob prehodu iz OŠ v SŠ, imamo v svetovalni službi individualne pogovore (J10).

2. *Imate razvite kakšne posebne programe za lažji prehod iz osnovne v srednjo šolo? V kolikor jih imate, bi vas prosila še za kratek opis vsakega programa.*

Posebnih programov nimamo (J11).

3. *Kateri vidiki pomoči in podpore pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo so po vašem mnenju ustrezno urejeni in zakaj? Kateri morebiti niso in kaj bi bilo potrebno spremeniti?*

Sistemsko mislim, da ni posebne ureditve na tem področju (J12). Kot tudi na drugih področjih (učenje učenja, krepitev pozitivne samopodobe …) bi bilo smiselno, da bi svetovalni delavci lahko več časa namenili preventivi (J13) – izvajali delavnice (J14) in individualne razgovore z dijaki na različne teme - tudi na temo prehoda iz OŠ v SŠ (J15).

4. *S katerimi izzivi se po vašem mnenju mladostniki_ ce najbolj pogosto srečujejo ob omenjenem prehodu? Ali jim pomagate pri soočanju s temi izzivi in na kakšen način?*

Pri nas v gimnaziji je največji izziv za mladostnike v prvem letniku zahtevnost gimnazijskega programa (J16). Posebej zato, ker že nekaj let nimamo omejitve vpisa in se vpišejo tudi dijaki, ki imajo šibko predznanje in/ali delovne navade (J17). V svetovalni službi jim pomagamo s pogovorom ob učnih težavah (J18) (npr. predlagamo različne tehnike učenja (J19), analiziramo močna in šibka

področja učenja (J20)). Če je za nekoga gimnazijski program prezahteven, svetujemo tudi prepis na drug, bolj ustrezen program (J21). Izziv je tudi vključevanje v novo vrstniško skupino (J22). Opažamo, da imajo nekateri mladostniki pri tem večje težave (J23). So izločeni (J24) in se v razredu iz njih norčujejo (posebej preko socialnih omrežij (J25)). V takih primerih delamo z mladostnikom (pogovori enkrat tedensko) (J26) in tudi z razredom oz. tistimi, ki so mu povzročili stisko ter njihovimi starši (J27).

5. *Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo za mladostnike čim manj stresen?*

Mislim, da je določena količina stresa pozitivna (J28), saj smo z odraščanjem pripravljeni na vedno večje izzive (J29). Tudi starši imajo pri prehodu veliko vlogo (J30), s tem da opogumljajo mladostnike (J31) in verjamejo, da bodo zmogli (J32). Bistveno se mi zdi, da se v osnovni šoli učence usmerja na primerne programe (J33). Kot sem zgoraj napisala, se mi zdi največji stres, da se učenec vpiše na program, ki je zanj prezahteven (J34), doživlja neuspehe in je frustriran (J35). Drugi stresi so primerni razvojni stopnji (J36) in jih dijaki zmorejo ob podpori staršev, razrednika, prijateljev (J37).

6. *Kaj bi svetovali staršem in mladostnikom_ cam pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Staršem bi svetovala, da upoštevajo mladostnikove želje (J38). Včasih ima mladostnik jasno izražen interes (npr. vzgojiteljska, zdravstvena smer) (J39), starši pa vztrajajo z gimnazijo in dijak se vpiše zaradi želje staršev (J40). To se seveda pozna pri njegovi motivaciji in šolskem delu (J41). Mladostnikom pa bi svetovala, da so vztrajni (J42). Kakšen neuspeh ob prehodu v srednje šole je običajen in jim ne sme vzeti poguma (J43). Bistvene so dobre delovne navade (J44).

9.4.3 INTERVJU K

1. *Na kakšen način na vaši šoli nudite podporo mladostnikom_ cam ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Za dijake pripravimo sklop delavnic v 1. letniku in 2. letniku na temo spoznavanja in sodelovanja v razredu skupaj z razrednikom (K1). Dijaki so 2 dni izven šole in se spoznavajo preko različnih socialnih iger že takoj v mesecu oktobru (K2). Tega ne izvedemo mi, temveč CPM (Center za pomoč mladim) (K3). Take dejavnosti izvajamo že nekaj le in se nam zelo obnese (K4). Tudi dijaki zelo pohvalijo tak način dela z njimi in bi si želeli čim več takih dejavnosti (K5).

2. *Imate razvite kakšne posebne programe za lažji prehod iz osnovne v srednjo šolo? V kolikor jih imate, bi vas prosila še za kratek opis vsakega programa.*

CPM izvede naslednje: 1 urna predstavitev poteka delavnic skupaj z razrednikom in celim razredom na šoli (K6) in 2 urna delavnica na temo spoznavanja (K7). Potem pa organizirajo še 2 dnevni trening socialnih veščin v Medvodah od 9.00 do 16.00 (K8), kjer je razrednik prisoten samo prvi dan, polovico programa (K9). Program je pripravljen s strani CPM, zato vam ga ne morem posredovati (K10).

3. *Kateri vidiki pomoči in podpore pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo so po vašem mnenju ustrezno urejeni in zakaj? Kateri morebiti niso in kaj bi bilo potrebno spremeniti?*

Trening socialnih veščin izvajamo že vrsto let in se zelo dobro obnese (K11). Dijaki in starši ga zelo pohvalijo in bi želeli, da bi tovrstne aktivnosti izvajali v vseh letnikih (K12). Tudi svetovalna služba je mnenja, da bi morali ponuditi dijakom še več (K13), vendar imamo omejena sredstva (K14), problem pa se kaže tudi v organizaciji vseh izvedenih aktivnosti (K15). Več bi bilo potrebnih individualnih ur s posamezniki (K16). Morda tudi kakšna ura več za RU in pogovor s celim razredom (K17). Težave z doživljanjem prehoda in vsa druga komunikacija med mladimi je na socialnih omrežjih (K18). Tako vsi, predvsem učitelji in razredniki zaznajo problem zelo pozno oziroma v fazi, ko je težavo zelo težko reševati (K19).

4. *S katerimi izzivi se po vašem mnenju mladostniki_ ce najbolj pogosto srečujejo ob omenjenem prehodu? Ali jim pomagate pri soočanju s temi izzivi in na kakšen način?*

Vključevanje v razredno skupnost (K20), težave z izključenostjo (K21), socialna fobija (K22), težave pri navezovanju stikov (K23), daljša pot do šole (K24), manj časa za učenje (K25), negotovost, strah (K26), težavnost programa (K27) in ali sem se pravilno odločil/a za ta poklic (K28). Pomagamo jim, če se obrnejo na nas (K29). Po navadi se z dijaki, ki imajo slabe ocene ali je odsotnost od pouka višja od povprečja, srečamo okoli novembra, ko se stanje pokaže tudi v e redovalnici (K30). Seveda se na nas obrnejo tudi starši (K31), saj me spoznajo na 1. roditeljskem sestanku, ko jim povem, da lahko pride na prehodu do težav (K32). Dijaka pokličem na razgovor in ga poslušam, kje vidi težavo (K33). Potem pa se skupaj s starši in razrednikom dogovorimo, kako naprej (K34). Ni splošnih odgovorov, odločam se na osnovi vseh podatkov o dijaku, ki jih imam (K35). Torej, čisto individualni pristop (K36).

5. *Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo za mladostnike čim manj stresen?*

Pogovor (K37). Pogovorne ure (K38) in dostopnost razrednika, učiteljev in svetovalne službe (K39). Še prej pa dobro karierno svetovanje na OŠ (K40).

6. *Kaj bi svetovali staršem in mladostnikom_ cam pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

   Okvirno jim povem tole:

Verjetno je veliko otrok prve tedne zbeganih, prestrašenih, morda doma tudi jokajo, da ne bodo zmogli, da bo pretežko (K41)… to je razumljiva reakcija na neznano (K42). Otroka je potrebno spodbujati, da premaga krizo in vztraja (K43). Ne ga takoj prepisati na drugo šolo, saj bi ga na ta način učili bežati od problemov (K44). Če pa bo po mesecu ali celo po prvi konferenci še vedno govori, da je šola napačna izbira (K45), potem pa mu moramo prisluhniti in začeti razmišljati o preusmeritvi (K46). V marsikateri družini na prehodu v srednjo šolo rečejo, da je dijak odrasel in mora sam poskrbeti za vse šolske stvari, kar ni popolnoma res (K47). Ravno v 1. letniku morda potrebuje več nadzora kot prej in meje, ki mu zagotovijo občutek varnosti (K48).

9.4.4 INTERVJU L

1. *Na kakšen način na vaši šoli nudite podporo mladostnikom_ cam ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Vsak učenec je deležen poklicnega svetovanja (L1), to pomeni, da pridejo k meni na svetovanje in skupaj pogledamo, kaj jih zanima (L2) in se pogovorimo o srednji šoli, ki bi bila glede na njihova zanimanja za njih najbolj primerna (L3). Prav tako dve šolski uri namenimo programu Kam in kako? (L4), pri katerem vsak učenec na podlagi lastnih zanimanj pridobi različne predloge poklicev, ki bi bile zanj najbolj ustrezne (L5). Učencem sem vedno na voljo za pogovor, če me potrebujejo (L6) in moram reči, da jih kar veliko pride zaradi dvomov glede vpisa v srednjo šolo (L7). Z njimi raziskujem njihova zanimanja (L8) in na podlagi tega predlagam šole, ki se mi zdijo ustrezne glede na njihove želje (L9). V kolikor je potrebno, na pogovor povabim tudi starše (L10), saj menim, da je vpis v srednjo šolo pomemben in želim, da učenci dobro premislijo, preden se vpišejo naprej (L11). Vsako leto organiziramo tudi dve razredni uri na to temo (L12) in povabimo bivše učence, da pridejo predstavljati srednje šole (L13), saj je to učencem zelo všeč in je to projekt s katerim smo vsi zadovoljni (L14).

2. *Imate razvite kakšne posebne programe za lažji prehod iz osnovne v srednjo šolo? V kolikor jih imate, bi vas prosila še za kratek opis vsakega programa.*

Nimamo posebnih programov, vse kar počnemo sem opisala že zgoraj.

3. *Kateri vidiki pomoči in podpore pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo so po vašem mnenju ustrezno urejeni in zakaj? Kateri morebiti niso in kaj bi bilo potrebno spremeniti?*

Mislim, da imamo to področje res dobro urejeno in ne bi potrebovali nobenih posebnih sprememb (L15). Vedno si vzamemo čas za učence (L16) in z njimi raziskujemo, kaj bi bilo najbolje za njih (L17) in tudi z njihove strani ni zaznati nobenega nezadovoljstva glede našega načina podpore in pomoči.

4. *S katerimi izzivi se po vašem mnenju mladostniki_ ce najbolj pogosto srečujejo ob omenjenem prehodu? Ali jim pomagate pri soočanju s temi izzivi in na kakšen način?*

Zagotovo se mladostniki srečujejo z veliko različnimi izzivi (L18). Pogosto je prisoten strah, če bodo uspeli zbrati zadostno število točk, da bodo sprejeti na želeno srednjo šolo (L19). Zamenja se njihovo okolje (L20), obdani so s povsem novimi ljudmi, ki jih ne poznajo (L21), velika večina se mora do šole začeti voziti z avtobusom (L22) in pa kar je zelo pomembno, spremeni se način dela in šolska

snov (L23), kar verjetno veliki večini na začetku povzroča težave (L24). Vklopiti se morajo v nov razred (L25), sklepati nova prijateljstva (L26), hkrati pa se izkazati tudi na učnem področju (L27). Mislim, da se srečajo z veliko večjimi zahtevami glede znanja in domačega dela (L28), kot v osnovi šoli. In navsezadnje z dvomi, če se jim bo uspelo soočiti z vsemi spremembami (L29).

5. *Kaj bi bilo po vašem mnenju potrebno spremeniti, da bi bil prehod iz osnovne v srednjo šolo za mladostnike čim manj stresen?*

Tukaj je potrebno poudariti, da je primerna količina stresa vsekakor dobra stvar (L30), saj je to nekaj, s čimer se bodo soočali še vse življenje in je prav, da se navadijo tudi na to, ter se naučijo spopadati s stresom (L31). Se pa strinjam, da so določeni pritiski povsem odveč in mladostnikom ne koristijo pri samem prehodu v srednjo šolo (L32). Potrebno bi bilo uvesti sprejemne izpite v srednje šole (L33), ker je popolnoma nesmiselno, da so ocene tiste, ki določajo, ali se bo lahko posameznik vpisal na srednjo šolo, ki ga zanima ali ne (L34). Nekateri so pri učenju boljši, drugi slabši, a to še ne pomeni, da si ne zasluži vsak priti na srednjo šolo, ki ga zanima (L35). S tem ukrepom bi vsekakor izenačili možnosti (L36) in vplivali tudi na to, da bi se mladostnik lažje soočal s prehodom v srednjo šolo, saj bi vedel, da je to smiselno, saj gre za nekaj kar ga zanima in mu bo pomagalo do poklica, ki si ga želi opravljati (L37).

6. *Kaj bi svetovali staršem in mladostnikom_ cam pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo?*

Staršem bi svetovala, naj se čim več pogovarjajo z otroci (L38) in jim pomagajo pri raziskovanju njihovih interesov in želja (L39). Ne pustite jim samih (L40), saj potrebujejo vašo podporo in usmerjanje (L41). Mladostnikom pa bi svetovala, naj sledijo svojim željam (L42), naj zbirajo čim več informacij o srednjih šolah (L43), naj se pozanimajo pri dijakih samim o stvareh, ki jih zanimajo (L44), čim več raziskujejo, kaj jih veseli (L45) in naj dovolijo odraslim, da jim pri tem pomagajo (L46).

9.5 ODPRTO KODIRANJE

9.5.1 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUA A

Tabela 1

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Na začetku sem imela kar krizo	Začetna kriza	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A2	in počutila sem se zelo prestrašeno	Prestrašenost	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A3	da se nisem najbolje znašla med novimi ljudmi	Zadržki pred novimi ljudmi	Stiki z drugimi ljudmi – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A4	in zelo sem pogrešala sošolce iz osnovne šol	Pogrešanje sošolcev iz OŠ	Stiki z drugimi ljudmi – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A5	na enkrat sem imela zelo malo prostega časa	Manj prostega časa	Aktivnosti	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A6	veliko časa sem izgubila na vožnji z avtobusom	Dolga vožnja z avtobusom	Aktivnosti	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
A7	Bila sem zelo zaspana, utrujena	Neprespanost	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
A8	nisem bila navajena na dolgo vožnjo z avtobusom,	Vožnja z avtobusom	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
A9	Sklepati sem morala nova prijateljstva	Sklepanje novih prijateljstev	Stiki z drugimi ljudmi – prednosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
A10	se prilagajati novim sošolcem in njihovemu razmišljanju	Prilagajanje novim sošolcem	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
A11	s težjim ocenjevanjem kot	Težje šolsko ocenjevanje	Aktivnosti – šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ

	v osnovni šoli			
A12	Najbolj me je podpirala družina	Družina	Akter	Podpora pri prehodu
A13	mi je bila vedno na voljo za pogovor in z njimi sem lahko delila vse svoje težave	Družina na voljo za pogovor	način pomoči	Podpora pri prehodu
A14	so mi nalagali manj domačega dela, da mi je ostalo vsaj nekaj prostega časa	Manj opravil s strani staršev	način pomoči	Podpora pri prehodu
A15	smo imeli svetovalno delavko, s katero se je dalo vse pogovoriti	Pripravljenost za pogovor	Pozitiven dnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
A16	nam je pomagala reševati probleme	Pomoč pri reševanju problemov	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
A17	nikogar ni obsojala	Neobsojanje	Pozitiven dnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
A18	ni bilo všeč, ker nam ni bila na voljo ves čas, saj je imela veliko dela tudi s poučevanjem prvih razredov	Omejen čas	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
A19	V srednji šoli pa sem imela stika z njo veliko manj	Malo stika	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
A20	je bila z nami na spoznavnem taboru, kjer nismo imeli veliko stika	Prisotnost na spoznavnem taboru	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
A21	v šoli pa je skoraj nikoli ne srečam, niti ne pride nikoli v razred	Nevidnost svetovalne delavke	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ

A22	več informacij o tem, kaj vse novega nas čaka pri vstopu v srednjo šolo in kako se tega lotiti	Informiranje – več informacij o novostih v SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
A23	že v osnovni šoli kdaj obiskali kakšno srednjo šolo in videli, kako vse skupaj poteka	Informiranje – obisk SŠ že v OŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
A24	lažje preživela, če nas v srednji šoli ne bi strašili z vsem, kar nas čaka	Manj strašenja s strani šole	Načini ravnanja v SŠ	Želene spremembe pri prehodu
A25	bi kdaj pa kdaj rekli tudi kaj spodbudnega	Želja po spodbudi s strani šole	Načini ravnanja v SŠ	Želene spremembe pri prehodu
A26	odnos s starši se ni bistveno spremenil	Nespremenjen odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
A27	me sprejemajo in spodbujajo	Sprejemanje, spodbujanje	Pozitivna ravnanja	Odnos s starši
A28	le manj časa preživimo skupaj, ker imam dosti šolskih obveznosti in potem tudi manj časa za njih	Manj skupnega časa	Aktivnosti	Odnos s starši
A29	Veliko bolj zgodaj moram vstajati	Bolj zgodnje vstajanje	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
A30	imam veliko novih prijateljic	Nove prijateljice	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
A31	več se moram učiti	Več učenja	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
A32	stvari rešujem tudi sama in da nisem v vsakem	Samostojno reševanje stvari	načini ravnanja	Spremembe zaradi prehoda iz

	trenutku odvisna od staršev			OŠ v SŠ
A33	sem bolj samostojna	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
A34	naučila sem se bolj koristno izkoriščati svoj prosti čas	Produktivno preživljanje prostega časa	Nova izkušnja	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
A35	Manj pritiska s strani srednje šole, da so pred nami izredno težke stvari	Manj pritiska s strani OŠ o težavnosti v SŠ	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu
A36	in več spoznavnih dejavnosti, ko sem prišla v srednjo šolo, da bi hitreje našla nove prijateljice	Več spoznavnih dejavnosti za lažje navezovanje novih stikov	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu
A37	bi bili učitelji bolj odprti za pogovor o drugih stvareh	Večja odprtost učiteljev	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu
A38	jih ne bi zanimal samo učni načrt in kako hitro bomo predelali snov	Zanimanje tudi za ne šolske stvari	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu
A39	Naj ne skrbijo, ker se bo s časoma vse uredilo	Brezskrbnost	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
A40	le začetek tisti, ki je izredno težek in te najbolj prestraši	Težek začetek	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
A41	spoznaš nove prijatelje, je vse lažje, saj imaš nekoga, ki doživlja podobno situacijo in te razume	Podpora novih prijateljev	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom

A42	strokovni delavci bolj spodbujati in na splošno več sodelovati z nami	Več spodbude s strani strokovnih delavcev	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
A43	Na srednji šoli vsi sploh ne vedo, kdo je svetovalna delavka, kaj šele, da bi šli k njej po nasvet	Vidnost svetovalne delavke v SŠ	Strokovni delavci srednja šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
A44	Tudi starši so tisti, od katerih pričakujemo spodbudo in s katerimi se lahko pogovorimo	Želja po spodbudi staršev	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
A45	da bi sploh vedeli, za koga in za kaj je svetovalna delavka na šoli in kdaj se lahko obrnemo nanjo	Želja po poznavanju namena dela svetovalne delavke	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
A46	da učitelji ne bi izvajali takega pritiska na nas in nas strašili, češ, da nam bo zelo težko	Manj pritiska s strani učiteljev o težki prihodnosti	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.2 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA B

Tabela 2

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
B1	Zanimiva izkušnja	Zanimiva izkušnja	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B2	sem pridobil veliko novih prijateljev	Nova prijateljstva	Stiki z drugimi ljudmi – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B3	se naučil biti bolj samostojen	Samostojnost	Nove veščine	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B4	mi je bilo celo lažje kot sem pričakoval	Lažje od pričakovanega	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B5	sem prišel v razred, kjer smo se s sošolci takoj ujeli	Dobro razumevanje s sošolci	Stiki z drugimi ljudmi – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B6	zahtevnost ni bila nič višja kot na osnovni šoli	Nespremenjena zahtevnost	Aktivnosti	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B7	razen daljše vožnje z avtobusom	Dolga vožnja z avtobusom	Aktivnosti	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
B8	Manj spanja	Manj spanja	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
B9	daljša vožnja z avtobusom	Vožnja z avtobusom	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
B10	spoznavanje novih ljudi	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
B11	mi ni bilo težko, saj zelo rad spoznavam nove ljudi in že na samem začetku sem se s sošolci dobro ujel in smo se zabavali skupaj	Veselje do spoznavanja novih ljudi	Stiki z drugimi ljudmi – prednosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
B12	manj prostega časa, ker sem dlje v šoli kot v	Manj prostega časa	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ

	osnovni šoli			
B13	glede količine in zahtevnosti učenja pa se ni nič spremenilo	Nespremenjen nivo zahtevnosti	Aktivnost – šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
B14	Starši	Starši	Akter	Podpora pri prehodu
B15	so me podpirali, me spodbujali	Podpora	Način pomoči	Podpora pri prehodu
B16	mi bili vedno na voljo, če sem kar koli potreboval	Pripravljenost za pomoč	Način pomoči	Podpora pri prehodu
B17	jih lahko kadar koli pokličem, če bi potreboval pomoč	Pripravljenost za pomoč	Način pomoči	Podpora pri prehodu
B18	S svetovalno delavko nisem imel stika	Brez stika	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
B19	sem vedel na katero srednjo šolo želim in nisem rabil iti na poklicno svetovanje	Odsotnost poklicnega usmerjanja	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
B20	je bila v redu, prijazna	Prijaznost	Lastnosti svetovalne delavke	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
B21	je bila vesela, če bi prišel do nje	Vesela obiska	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
B22	je svetovalna delavka za tiste, ki delajo probleme in niso pridni pri pouku	Omejena razpoloženost svetovalne delavke	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
B23	V srednji šoli pa svetovalne delavke niti ne poznam	Brez stika	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
B24	Ne vem, nič posebnega	Brez posebnih želja		Želene spremembe pri

				prehodu
B25	da bi nam dali malo več informacij že v osnovni šoli, kaj vse nas čaka in kaj se bo spremenilo	Informiranje – več informacij glede SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
B26	Naš odnos se ni spremenil	Nespremenjen odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
B27	še vedno se veliko pogovarjamo, družimo	Pogovor, druženje	Pozitivna ravnanja	Odnos s starši
B28	hodimo na izlete	Skupni izleti	Aktivnosti	Odnos s starši
B29	Novi prijatelji	Novi prijatelji	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B30	nov kraj	Nov kraj	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B31	vožnja z avtobusom	vožnja z avtobusom	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B32	manj spanja	manj spanja	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B33	manj prostega časa	manj prostega časa	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B34	več različnih ljudi okoli mene	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B35	bolj samostojno razmišljanje	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B36	in organiziranje stvari	Organiziranost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
B37	prehod ni bil tako stresen kot so mi vsi govorili, da bo	Manj stresno od pričakovanega	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu

B38	bilo pa še lažje, če bi nas učitelji bolje seznanili, s kakšnimi spremembami, se bomo srečali	Več informacij glede SŠ	Informiranje	Potrebe mladostnika pri prehodu
B39	to sploh ni nič takega in naj jih ne skrbi, ker ne bo nič hudega	Brezskrbnost	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
B40	na srednji šoli še boljše kot na osnovni	Večje zadovoljstvo z SŠ	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
B41	naj ne poslušajo vseh ljudi, ki strašijo, kako težka je srednja šola, saj to ni res	Neobremenjenost z mnenji drugih	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
B42	super, ker spoznaš veliko novih prijateljev	Novi prijatelji	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
B43	da učitelji ne bi tako strašili, da je ta prehod tako težek	Pretirano strašenje o težavnosti SŠ	Učitelji	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
B44	saj s tem ustvarjajo samo nepotreben pritisk	Nepotreben pritisk	Učitelji	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.3 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA C

Tabela 3

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
C1	Bilo mi je zelo težko	Stiska	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
C2	ker me nihče ni podpiral pri izbiri šole, niti doma niti svetovalna delavka v osnovni šoli	Brez podpore družine in svetovalne delavke pri izbiri šole	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
C3	sem moram vsak dan voziti uro in pol do šole, kar mi vzame ogromno časa	Dolga vožnja z avtobusom	Aktivnost	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
C4	spoznala veliko novih prijateljev	Nova prijateljstva	Stiki z drugimi ljudmi – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
C5	moram stalno poslušati, da mi starši in sorodniki govorijo, da sem si izbrala prelahko šolo zase	Negativni komentarji družine	Stiki z drugimi ljudmi – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
C6	poslušala žaljive komentarje, da sem si izbrala brezzvezno šolo	Negativni komentarji družine	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C7	svoje bližnje prepričevati, da je frizerska šola prava zame	Prepričevanje družine o pravilni izbiri šole	Drugi izzivi	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C8	sem se naučiti, da me žaljivi komentarji ne prizadenejo	Naučiti se neobremenjenosti s komentarji drugih	Drugi izzivi	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C9	sledim sama sebi	Naučiti se slediti	Drugi izzivi	Izzivi pri prehodu

	in svojim željam	svojim željam		iz OŠ v SŠ
C10	Samo spoznavanje novih	Veselje do spoznavanje novih ljudi	Stiki z drugimi ljudmi – prednosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C11	nova učna snov pa mi nista povzročali nobenih težav	Brez težav pri novi učni snovi	Aktivnost - šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C12	na začetku nisem imela nikogar odraslega, ki bi me podpiral pri odločitvi	Brez podpore pri odločitvi za srednjo šolo	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C13	pa bi mi bil vsaj pripravljen prisluhniti, ko sem bila v stiski zaradi nasprotovanja moji odločitvi s strani mojih bližnjih	Brez podpore pri odločitvi za srednjo šolo	Stiki z drugimi ljudmi	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
C14	Moje najboljše prijateljice	Prijateljice	Akter	Podpora pri prehodu
C15	so mi bile na voljo za pogovor	Pogovor	Način pomoči	Podpora pri prehodu
C16	mi nudile objeme v stiski	Objemi	Način pomoči	Podpora pri prehodu
C17	so mi govorile, da bom zelo dobra frizerka	Spodbudne besede	Način pomoči	Podpora pri prehodu
C18	da bodo tudi moji starši prej ko slej to opazili in me podprli pri moji izbiri šole in poklica	Spodbudne besede	Način pomoči	Podpora pri prehodu
C19	Svetovalna delavka v osnovni šoli je bila grozna	Grozna svetovalna delavka	Ocena svetovalne delavke	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ

C20	ker ji precej zamerim, ker me je do zadnjega silila, naj se vpišem na drugo šolo kot sem si sama želela	Vsiljevanje odločitev	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C21	bi bilo dobro, če bi me svetovalna delavka podprla pri moji odločitvi	Želja po podpori	Želen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C22	me spodbujala	Želja po spodbudi	Želen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C23	upoštevala moje mnenje	Želja po upoštevanju mnenja	Želen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C24	namesto da mi je vsiljevala svojo odločitev	Vsiljevanje odločitev	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C25	moje starše prepričala, da je frizerska šola ena izmed najslabših šol	Vsiljevanje odločitev	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
C26	v srednji šoli, kjer me je svetovalna delavka podprla	Podpora	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
C27	me pohvalila, ker sem sledila svojim željam	Pohvale	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
C28	ker je bila pripravljena poslušati moje mnenje	Upoštevanje mnenja	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
C29	mi ni vsiljevala svojega	Nevsiljevanje mnenja	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
C30	pogrešam edino to, da nam na začetku sploh niso predstavili	Nevidnost svetovalne delavke	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ

	svetovalne delavke			
C31	ampak sem se morala sama pozanimati, katera je in ali lahko pridem k njej na pogovor	Nevidnost svetovalne delavke	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
C32	da ne bi ocenjevali, katere šole so več in katere manjvredne	Enako vrednotenje vseh šol	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C33	bi vsakega podpirali pri svojih odločitvah	Podpora pri odločitvah	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C34	bi bilo super, če bi nam prisluhnili	Pripravljenost prisluhniti	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C35	namesto da nas prepričujejo v svoj prav	Neprepričevanje	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C36	nas bolj spodbujali	Spodbujanje	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C37	bili veseli, če vemo, kaj si v življenju želimo početi	Spodbujanje	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C38	Namesto samogovorov svetovalne delavke	Odsotnost samogovorov	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C39	si želela pogovora z njo	pogovor	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
C40	Moj odnos s starši je bil boljši v osnovni šoli	Boljši odnos v OŠ	Ocena odnosa	Odnos s starši
C41	saj smo se tudi	Več stikov v OŠ	Aktivnosti	Odnos s starši

	večkrat videli			
C42	se ne pogovarjamo več toliko	Manj pogovorov v SŠ	Aktivnosti	Odnos s starši
C43	ker mi starša zamerita, ker nisem šla na srednjo šolo, na katero sta želela, da bi šla	Zamera s strani staršev	Negativna ravnanja	Odnos s starši
C44	sem se naučiti postati bolj samostojna	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
C45	med vikendi sem začela tudi delati, da kaj zaslužim in privarčujem	Delo med vikendi	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
C46	sem se naučila vse stvari bolj organizirati	Organiziranost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
C47	pa sem se naučila postaviti zase	Postaviti se zase	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
C48	preslišati negativne komentarje drugih ljudi	Neupoštevanje negativnih komentarjev	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
C49	Podporo domačih	Podpora družine	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
C50	svetovalne delavke v osnovni šoli	Podpora svetovalne delavke	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
C51	manj vožnje do šole	Manj vožnje do šole	Aktivnost	Potrebe mladostnika pri prehodu
C52	manj žaljivih komentarjev s strani odraslih ljudi	Odsotnost žaljivih komentarjev odraslih	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu

C53	Naj ne poslušajo drugih ljudi	Neobremenjenost z mnenji drugih	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C54	ampak sebe, saj sami najbolje vedo, kaj je dobro za njih	Poslušanje sebe	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C55	Če se za nekaj odločite, pa vas drugi pri tem ne podpirajo, si le zatisnite ušesa	Neobremenjenost z mnenji drugih	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C56	sledite svojim željam	Sledenje svojim željam	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C57	je prehod malo naporen	Naporen prehod	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C58	manj časa za vse stvari	Manj časa	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C59	te vožnja precej utrudi	Utrujenost zaradi vožnje	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
C60	Nihče ne bi smel nikogar v nič siliti	Nesiljenje v stvari	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
C61	dovoliti vsakemu, da se odloča po svoje	Možnost svobodnega odločanja	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
C62	vsakega podpreti pri svoji odločitvi	Podpora pri odločitvi	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
C63	ga ne poniževati	Sprejemanje	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
C64	Ni nas potrebno prepričevati, da vi veste, kaj je najbolje za nas	Neprepričevanje v svoj prav	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
C65	bi bilo bolje, če bi nas podprli in verjeli v naše odločitve	Podpora, vera	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

C66	bi bili bolj potrpežljivi	potrpežljivost	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.4 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA D

Tabela 4

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
D1	Na začetku mi je bilo zelo težko	Začetna kriza	Mladostnikovo doživljanje	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D2	ker nisem nikogar poznala	Brez znancev	Stiki z drugimi ljudmi – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D3	sem se težko vključila v razred	Težja vključitev v razred	Stiki z drugimi ljudmi – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D4	količina domačih nalog in zahtevanega znanja neznansko povečala	Višje zahteve glede znanja	Aktivnost	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D5	sem se prve mesece popolnoma izgubljala med knjigami	Izgubljenost	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D6	nisem verjela, da mi bo uspelo slediti vsem teh zahtevam	Dvomi v uspeh	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D7	Vse skupaj je bilo zame zelo stresno	Stres	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D8	nisem bila vajena tako zgodaj vstajati in sem bila ves čas neprespana	Neprespanost	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
D9	S spoznavanjem novih sošolcev	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D10	vključitve v razred	Vključevanje v razred	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D11	veliko učenja in domačega dela	Več domačega dela	Aktivnost –šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D12	vožnje z avtobusom in	Vožnja z	Aktivnosti –	Izzivi pri prehodu

	trolami	avtobusom	obšolske	iz OŠ v SŠ
D13	so me spravljale v strah, saj sem se ves čas bala, da bom izstopila na napačni postaji	Strah pri izstopanju iz avtobusa	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D14	Težave sem imela tudi z neprespanostjo	Neprespanost	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D15	še preden sem prišla na srednjo šolo, sem bila zelo živčna ali bom sploh sprejeta	Živčnost zaradi sprejema	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
D16	starši	Starši	Akter	Podpora pri prehodu
D17	so me spodbujali	Spodbudne besede	Način pomoči	Podpora pri prehodu
D18	prijatelji	prijatelji	Akter	Podpora pri prehodu
D19	so imeli ta prehod že za seboj in so mi dajali nasvete, kako se soočati s tem	Nasveti na podlagi njihove izkušnje	Način pomoči	Podpora pri prehodu
D20	Svetovalna delavka na osnovni šoli mi ni bila všeč	Neprijetna svetovalna delavka	Ocena svetovalne delavke	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D21	ni znala pristopiti do posameznika	Napačen pristop	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D22	je samo strašila, da če ne bomo imeli dobrih ocen, ne bo nič iz nas	Strašenje	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D23	predsodki do določenih šol	Delo na podlagi predsodkov	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D24	prepričevanje v izbiro prave	Vsiljevanje odločitev	Negativen odnos svetovalne	Doživljanje svetovalne

	srednje šole zame		delavke v OŠ	delavke v OŠ
D25	si bil z njo v stiku le takrat, ko si kaj narobe naredil	Omejen stik s svetovalno delavko	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D26	bi bolje, če bi nas spoštovala	Želja po spoštovanju	Želen način pomoči	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D27	sprejemala naše odločitve	Želja po upoštevanju mnenja	Želen način pomoči	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
D28	srednji šoli pa mislim, da svetovalne delavke niti nimamo	Nevidnost svetovalne delavke	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
D29	Podpore odraslih ljudi	Podpora	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
D30	kakšne spodbudne besede	Spodbujanje	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
D31	manj pritiska na osnovni šoli glede izbire šole	Manj pritiska	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
D32	spoznavni tabor na začetku srednje šole, da bi se malo lažje vklopila v razred	Spoznavni tabor na začetku	Načini ravnanja v SŠ	Želene spremembe pri prehodu
D33	S starši se dobro razumemo	Dober odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
D34	naš odnos se ni bistveno spremenil	Nespremenjen odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
D35	večkrat skregamo	Občasno kreganje	Negativna ravnanja	Odnos s starši
D36	sem velikokrat utrujen in se mi ne da pogovarjati z njimi	Brez motivacije za pogovor s starši	Negativna ravnanja	Odnos s starši
D37	Nova prijateljstva	Novi prijatelji	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz

				OŠ v SŠ
D38	več izkušenj	Nove izkušnje	Nove izkušnje	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D39	manj časa za hobije	Manj prostega časa	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D40	manj časa za prijatelje	Manj časa za prijatelje	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D41	več učenja	Več učenja	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D42	več stresa	Stres	Mladostnikovo doživljanje	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D43	in vožnjo z avtobusom	Vožnja z avtobusom	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
D44	Več ljudi v razredu, ki bi jih poznala že od prej	Več znancev ob začetku SŠ	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
D45	več časa za spoznavanje sošolcev	Več spoznavnega časa	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
D46	počasno stopnjevanje učenja	Postopno stopnjevanje zahtevnosti	Aktivnost	Potrebe mladostnika pri prehodu
D47	več spoštovanja učiteljev	Spoštovanje s strani učiteljev	Srednja šola	Potrebe mladostnika pri prehodu
D48	Ni tako strašno, kot se sprva zdi	Težek začetek	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D49	Vsakemu je na začetku težko	Težek začetek	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D50	se že nekako prilagodiš in navadiš na novo življenje	Postopno prilagajanje na nove stvari	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D51	je malo potrpeti, pa je potem bolje	Potrpežljivost	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom

D52	da spoznaš veliko novih prijateljev	Novi prijatelji	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D53	Ne pa nikoli odstopati od svojih odločitev in se pustiti prepričati drugim	Verjeti v svoje odločitve	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D54	Čaka vas malo manj spanja	Manj spanja	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D55	več učenja, ampak vse se da preživeti	Več učenja	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
D56	Ne govoriti vsem ene in iste stvari, ker je vsak drugačen in ima drugačne želje	Upoštevanje posameznikove unikatnosti	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D57	Nismo vsi enaki, zato bi se morali vsakemu posebej prilagoditi	Upoštevanje posameznikove unikatnosti	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D58	Ne nas vsak dan, ko pridemo domov vprašati, kako smo	Nespraševanje o počutju	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D59	nam raje ponudite nekaj za jesti, ker smo ves čas lačni	Pomembnost hranil	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D60	Ne vmešavajte se v stvari, ki se vas ne tičejo	Nevmešavanje	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D61	nehajte ves čas iskati probleme	Izogibanje iskanju problemov	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D62	Bolje bi bilo, da bi organizirali aktivnosti, ki bi povezovale učence med seboj in spodbujale k dobremu razumevanju med nami	Organizacija aktivnosti za boljše medsebojne odnose	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

D63	Prav tako ni potrebno, da se derete na nas	Odsotnost kričanja	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
D64	ker dobro slišimo, ampak nas raje poskušajte razumeti	Želja po razumevanju	Splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.5 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA E

Tabela 5

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
E1	Rahlo stresno	Stres	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
E2	se nisem mogla odločiti na katero srednjo šolo bi se vpisala	Neodločnost glede izbire srednje šole	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
E3	sem bila zaskrbljena, ker nisem vedela ali bom imela dovolj točk, da bom prišla na tisto srednjo šolo	Skrb pred uspešnim vpisom	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
E4	Veliko učenja	Veliko učenja	Aktivnosti – šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
E5	malo prostega časa	Manj prostega časa	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
E6	Pritisk s strani svetovalne delavke in nekaterih učiteljev glede izbire prave srednje šole	Pritisk drugih pri izbiri srednje šole	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
E7	Starši	Starši	Akter	Podpora pri prehodu
E8	smo se veliko pogovarjali	Pogovor	Način pomoči	Podpora pri prehodu
E9	poskušali ugotoviti, kaj mi je všeč in kaj bi bilo zame najbolj primerno	Pogovor o izbiri srednje šole	Način pomoči	Podpora pri prehodu
E10	prijatelji	Prijatelji	Akter	Podpora pri prehodu
E11	smo bili vsi v podobni situaciji in smo se veliko pogovarjali o tem	Pogovor	Način pomoči	Podpora pri prehodu
E12	skupaj reševali kakšne kvize ali teste na temo, katera šola bi bila	Skupno iskanje primerne srednje	Način pomoči	Podpora pri prehodu

	najbolj primerna za nas glede na naše značaj in želje	šole		
E13	S svetovalno delavko v osnovni šoli nisem imela ravno sreče	Nezadovoljstvo s svetovalno delavko	/	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E14	me je prepričevala, naj se namesto na poklicno šolo, raje vpišem na gimnazijo	Vsiljevanje odločitev	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E15	Svetovalna delavka se je zamenjala v času mojega zadnjega leta šolanja, kar mi je bilo v olajšanje, saj je bila druga veliko bolj prijazna	Prijaznost	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E16	je podpirala moje odločitve	Podpora	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E17	mi bila v oporo	Podpora	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E18	osnovni šoli mi je bilo všeč, da so posvetili en šolski dan za spoznavanje srednjih šol	Dan za spoznavanje srednjih šol	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E19	pretekle osnovnošolce, kateri so nam podali svoje vtise o raznih šolah, kar nam je bilo v veliko pomoč in počutili smo se bolj mirni, saj smo videli zadovoljne obraze in veliko prijetnih besed	Obisk srednješolcev - podeljevanje svojih izkušenj	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
E20	Spoštovanje posameznikove odločitve s strani svetovalne delavke	Podpora pri odločitvah	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
E21	smo imeli možnost v šoli odgovarjati na vprašalnik, ki ti je na koncu dal nekaj	Zadovoljstvo z reševanjem vprašalnika glede	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu

	predlogov za poklice primerne zate, ki smo jih vzeli v razmislek	izbire poklica		
E22	Moj odnos s starši se ni pretirano spremenil	Nespremenjen odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
E23	se včasih tudi sporekli zaradi raznih šolskih obveznosti	Občasno kreganje	Negativna ravnanja	Odnos s starši
E24	sem bila utrujena	Utrujenost	Počutje	Odnos s starši
E25	oni pa so na začetku želeli nadzirati moje učenje oziroma čas, ki naj bi ga posvetila za šolo	Nadzor staršev glede šolskih obveznosti	Negativna ravnanja	Odnos s starši
E26	Nove prijatelje	Novi prijatelji	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E27	bolj sproščeno vzdušje v šoli	Sproščeno vzdušje	Mladostnikovo doživljanje	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E28	Priložnost, da se na novo izkažem pred učitelji	Nova priložnost za dokazovanje	Nova izkušnja	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E29	V osnovni šoli so nekateri učitelji poznali moje sorojence in me občasno primerjali z njimi, kar mi ni bilo všeč	Nezadovoljstvo zaradi primerjanja s sorojenci	Nezadovoljstvo z učitelji na OŠ	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E30	Boljši odnos s svetovalno delavko	Dober odnos s svetovalno delavko	Zadovoljstvo s svetovalno delavko na OŠ	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E31	me je ob kakršnem koli dvomu ali vprašanju povabila v svojo pisarno in se z mano pogovorila	Na voljo za pogovor in pomoč	Zadovoljstvo s svetovalno delavko na OŠ	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E32	me pomirila in mi odlično svetovala	Pomirjanje in svetovanje	Zadovoljstvo s svetovalno delavko na OŠ	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E33	Velik napredek je bil opazen pri	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda

	samostojnosti			iz OŠ v SŠ
E34	organizaciji časa, obveznosti in stvari, ki sem jih morala opraviti	Organiziranost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
E35	sem bila v precej dobri situaciji	Dobra pozicija	/	Potrebe mladostnika pri prehodu
E36	poleg končnih točk in na splošno odločitve glede vpisa, nisem imela težav	Brez posebnih težav	/	Potrebe mladostnika pri prehodu
E37	Starši so me podpirali in mi stali ob strani	Podpora družine	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
E38	druga svetovalna delavka prav tako	Podpora druge svetovalne delavke	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
E39	Informativni dnevi so me še bolj prepričali, da sem se lažje odločila, zato je moj prehod bil manj stresen	Pozitiven vpliv informativnih dni	Aktivnosti	Potrebe mladostnika pri prehodu
E40	Naj se čim več pogovarjajo s svojimi starši	Pogovor s starši	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E41	s svetovalnimi delavkami	Pogovor s svetovalno delavko	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E42	in s svojimi vrstniki	Pogovor z vrstniki	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E43	naj v prvi vrsti najprej sami ugotovijo, kaj si želijo	Samoraziskovanje svojih želja	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E44	ne da jim to vbijejo v glavo starši/učitelji/svetovalna delavka	Samoraziskovanje svojih želja	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E45	se potem tudi borijo zase in svoje odločitve	Sledenje svojim željam	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
E46	ne podležejo željam drugih	Sledenje svojim željam	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom

E47	Veliko pogovora	Pogovor	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
E48	spodbujanja posameznika	Spodbujanje	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
E49	da je tisto kar je izbral, dobro zanj, saj bi tako dobil občutek podpore	Podpora pri odločitvi za srednjo šolo	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
E50	in se posledično počutil bolj samozavestnega in samostojnega	Podpora pri odločitvi za srednjo šolo	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
E51	Obisk več različnih šol na informativnih dnevih bi zagotovo tudi prinesel več sigurnosti in suverenosti pri vpisu v srednjo šolo	Organiziranje več obiskov na srednjih šolah	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
E52	ko bi videli vzdušje in šolski sistem, bi odločitev lažje stekla	Organiziranje več obiskov na srednjih šolah – lažje odločanje	Strokovni delavci osnovna šola	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.6 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA F

Tabela 6

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
F1	mi je bila všeč	Zadovoljstvo	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
F2	mi ni predstavljana nobenih posebnih pretresov	Brez pretresov	Mladostnikovo doživljanje – ostalo	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
F3	ali nepričakovanih situacij	Brez nepričakovanih situacij	Mladostnikovo doživljanje – ostalo	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
F4	novi profesorji	Novi profesorji	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
F5	novi predmeti	Novi predmeti	Aktivnost	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
F6	novi sošolci	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
F7	vožnja z avtobusom	Vožnja z avtobusom	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
F8	Največji izziv so mi predstavljali novi profesorji, saj je imel vsak drugačne zahteve in drugačna merila za ocenjevanje	Drugačne zahteve vsakega profesorja	Stiki z drugimi ljudmi – slabosti	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
F9	na začetku bil brat, saj sem šel na isto šolo kot on	Brat	Akter	Podpora pri prehodu
F10	ko sem spoznal moje sošolce pa so mi oni postali največja opora	Kasneje sošolci	Akter	Podpora pri prehodu
F11	V osnovni šoli sem bil pri svetovalni delavki samo enkrat v vseh devetih letih	Samo en obisk svetovalne delavke v OŠ	Pogostost stikov	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ

F12	takrat, ko smo imeli pogovore glede vpisa na srednjo šolo	Pogovor glede vpisa v srednjo šolo	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
F13	je bila prijazna	Prijaznost	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
F14	čeprav ji moja izbira šole ni bila najbolj všeč	Nestrinjanje glede izbire srednje šole	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
F15	sem vztrajal pri svojih željah, sva pogovor tudi hitro zaključila	Kratek pogovor	Negativen odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
F16	V srednji šoli pa stika s svetovalno delavko še nisem imel	Brez stika	Način pomoči v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
F17	nas je šola ustrezno pripravila na prehod v srednjo šolo	Informiranje – ustrezna priprava na srednjo šolo	Način ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
F18	smo dovolj pogovorov tako z razredničarko kot svetovalno delavko	Dovolj pogovorov glede prehoda v SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
F19	veliko razrednih ur smo namenili tej tematiki	Razredne ure na temo prehoda v SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
F20	izvajanju delavnic o tem, kakšne spremembe nas čakajo v srednji šoli	Delavnice na temo prehoda v SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
F21	Moj odnos s starši se je malo poslabšal	Slabši odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
F22	zaradi daljšega in bolj zahtevnega urnika pogosto pridem domov utrujen	Utrujenost	Počutje	Odnos s starši

F23	to vpliva na hitrejša nesoglasja in pripelje do kakšnih nesporazumov	Nesoglasja, nesporazumi	Negativna ravnanja	Odnos s starši
F24	vodijo v prepir	Prepiri	Negativna ravnanja	Odnos s starši
F25	drugačen urnik tako doma kot v šoli	Drugačen urnik	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
F26	bolj se moram truditi za dobre ocene	Več truda pri ocenah	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
F27	veliko več časa namenim učenju, pisanju domačih nalog in predstavitev	Veliko domačega dela	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
F28	Spoznal sem veliko novih prijateljev	Novi prijatelji	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
F29	veliko več časa porabim za vožnjo z avtobusom	Vožnja z avtobusom	Aktivnost	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
F30	če ob prihodu na novo šolo, tam že koga poznaš	Več znancev ob začetku SŠ	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
F31	ti lahko pomaga vzpostaviti prve stike	Več znancev ob začetku SŠ – pomoč pri vzpostavljanju stikov	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
F32	ti da kakšen nasvet glede učenja in samega delovanja šole	Več znancev ob začetku SŠ – nasveti glede šole	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
F33	naj se ne bojijo te izkušnje	Brezskrbnost	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
F34	se je še vsakdo spopadel z njo	Uspešno spopadanje vseh z izkušnjo	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom

F35	Ko vam bo težko se obrnite na svoj razred	Iskanje opore v razredu	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
F36	saj vas bodo oni še najbolje razumeli, ker se soočajo s podobnimi stvarmi	Iskanje opore v razredu – podobna situacija	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
F37	naredite dober vtis na profesorje že na samem začetku	Pomembnost prvega vtisa	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
F38	vas bodo na podlagi tega tudi kasneje obravnavali	Pomembnost prvega vtisa – vpliv na kasnejšo obravnavo	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
F39	Starši naj bodo čim bolj razumevajoči	Razumevanje staršev	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
F40	naj se ne razburjajo zaradi par slabih ocen, ki so na začetku leta pač malo bolj pogoste	Razumevanje staršev – glede slabih ocen	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
F41	Svetovalnim delavcem pa bi svetoval, da spreminjajo svoje pristope in načine dela pri vsakem posamezniku	Edinstveni pristopi za vsakega posameznika	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
F42	si vsi različni in potrebujemo drugačne stvari	Edinstvene potrebe vsakega posameznika	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
F43	Nekateri so bolj odprti kot drugi in ne morete pričakovati, da bo vsak dijak, ko ga bo nekaj mučilo, to z veseljem podelil z vami	Razumevanje nepripravljenosti vseh za sodelovanje	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.7 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA G

Tabela 7

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
G1	Opisal bi jo kot zelo stresno	Stres	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
G2	nisem vedel kaj pričakovati od srednje šole	Brez pričakovanj	Mladostnikovo doživljanje – ostalo	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
G3	me je bilo strah, če bom sploh sprejet na želeno šolo	Skrb pred uspešnim vpisom	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
G4	mi je bilo všeč	Zadovoljstvo	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
G5	ker sem spoznal veliko novih prijateljev	Nova prijateljstva	Stiki z drugimi ljudmi – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
G6	z veliko novimi stvarmi	Veliko novih stvari	Aktivnosti – obšolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G7	spoznavanje šole	Spoznavanje nove šole	Aktivnosti – šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G8	spoznavanje novih ljudi	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G9	drugačen način ocenjevanja	Drugačni kriteriji ocenjevanja	Aktivnosti – šolske	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G10	sem tudi prvi iz družine, ki je šel naprej v srednjo šolo	Prvi iz družine s to izkušnjo	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G11	nisem imel nikogar, da bi mi povedal, kaj pričakovati	Neznana izkušnja	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
G12	socialna delavka	Socialna delavka	Akter	Podpora pri prehodu
G13	ki mi je povedala in razložila mnoge neznanke,	Pojasnitev neznank	Način pomoči	Podpora pri prehodu

	s katerimi sem se obremenjeval			
G14	tudi starši	Starši	Akter	Podpora pri prehodu
G15	me spodbujali	Spodbudne besede	Način pomoči	Podpora pri prehodu
G16	pogovarjali o mojih dilemah	Pogovor	Način pomoči	Podpora pri prehodu
G17	V osnovni šoli smo imeli zelo dobro socialno delavko	Zadovoljstvo s svetovalno delavko v OŠ	/	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G18	sem ji še danes hvaležen, ker mi je pomagala pri izbiri šole, nad katero sem sedaj navdušen	Zadovoljstvo s svetovalno delavko v OŠ	način pomoči	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G19	je prijazna	Prijaznost	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G20	imela je občutek za otroke	Občutek za otroke	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G21	mi ni ničesar silila	Nesiljenje v stvari	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G22	dlje časa delala na izbiri tiste prave šole zame	Učinkovito sodelovanje	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
G23	V srednji šoli pa stika s socialno delavko sploh še nisem imel	Brez stika	/	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
G24	ne bi potrebovali narediti nobenih sprememb, ker je bil prehod zelo lepo izpeljan	Brez posebnih želja	/	Želene spremembe pri prehodu
G25	Odnos s starši se ni čisto nič spremenil	Nespremenjen odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši

G26	se dobro razumemo	Dober odnos	Ocena odnosa	Odnos s starši
G27	vsak dan pogovarjamo, tako kot je to bilo že v osnovni šoli	Pogovor, druženje	Pozitivna ravnanja	Odnos s starši
G28	veliko sprememb	Veliko sprememb	/	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G29	sem se naučiti komunicirati z novimi ljudmi	Novi ljudje	Stiki z drugimi ljudmi	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G30	se znajti v Ljubljani	Nov kraj	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G31	sem bolj samostojen	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G32	organiziran	Organiziranost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G33	pa imam veliko manj prostega časa	Manj prostega časa	Aktivnosti	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
G34	Ne vem, če bi potreboval sploh kaj več	Vse potrebe so bile izpolnjene	/	Potrebe mladostnika pri prehodu
G35	Vse pomembne informacije sem dobil pri socialni delavki na osnovni šoli	Dobra informiranost s strani socialne delavke	Informiranje	Potrebe mladostnika pri prehodu
G36	starši so me podpirali	Podpora družine	Stiki z drugimi ljudmi	Potrebe mladostnika pri prehodu
G37	v novi srednji šoli sem se dobro znašel	Netežaven prehod v SŠ	/	Potrebe mladostnika pri prehodu
G38	naj se ne obremenjujejo preveč	Neobremenjenost	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
G39	naj jih ne skrbi	Brezskrbnost	Doživljanje	Nasvet ostalim

			izkušnje prehoda	mladostnikom
G40	se enkrat vse postavi na svoje mesto	Vse se uredi	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
G41	Na začetku se malo loviš	Začetna zmeda	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
G42	po nekem času se vsega navadiš in ti postane zelo prijetno	Postopno prilagajanje na nove stvari	Doživljanje izkušnje prehoda	Nasvet ostalim mladostnikom
G43	da mladostnikom posredujejo čim več koristnih informacij glede sprememb ob vpisu na srednjo šolo	Koristne informacije o spremembah v SŠ	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
G44	se z njimi čim več pogovarjajo	Pogovor z mladostniki	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
G45	naj jih sprašujejo o dilemah, s katerimi se srečujejo	Spraševanje o dilemah mladostnikov	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
G46	potem tudi z njimi rešujejo in se o njih skupaj pogovarjajo	Pogovarjanje o dilemah z mladostniki	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.8 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA H

Tabela 8

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
H1	sem se prehoda v srednjo šolo zelo veselila	Veselje ob prehodu	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H2	mi v OŠ ni bilo všeč	Nezadovoljstvo z OŠ	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H3	v razredu prisotni konflikti oziroma negativna energija	Nezadovoljstvo z OŠ – konflikti	Mladostnikovo doživljanje – negativni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H4	prehod v srednjo šolo je bil miren	Miren prehod	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H5	Ni bilo strahu, da bom bila na prvi šolski dan cela popisana, polita	Brez strahu pred novim	Mladostnikovo doživljanje – ostalo	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H6	ni me bilo strah nove šole	Brez strahu pred novim	Mladostnikovo doživljanje – ostalo	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H7	sem se počutila dobrodošlo in sprejeto	Občutek sprejetosti	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H8	zaradi koncepta šole same, ki se zelo zavzema za čim bolj topel in prijazen sprejem	Zavzemanje šole za topel sprejem učenca	Mladostnikovo doživljanje – pozitivni vidiki	Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ
H9	s strahom pred nesprejetostjo	Strah pred nesprejetostjo	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
H10	pa tudi z novim okoljem, saj sem odšla v dijaški dom	Strah pred novim okoljem – dijaški dom	Počutje	Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ
H11	starši	Starši	Akter	Podpora pri prehodu
H12	in prijatelji	Prijatelji	Akter	Podpora pri

				prehodu
H13	me spodbujali	Spodbujanje	Spodbudne besede	Podpora pri prehodu
H14	mi dajali občutek, da naše vezi ne bodo »poniknile« čeprav bom daleč od svojega kraja	Občutek ohranitve vezi kljub razdalji	Občutki	Podpora pri prehodu
H15	Svetovalna delavka v OŠ mi je bila v pomoč pri odločitvi za poklic	Pomoč pri izbiri poklica	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
H16	pri izbiri srednje šole	Pomoč pri izbiri SŠ	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
H17	je poslušala moje želje	Poslušanje posameznikovih želja	Pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
H18	mi na podlagi tega priporočila poklic oziroma srednjo šolo	Svetovanje glede izbire SŠ	Način pomoči v OŠ	Doživljanje svetovalne delavke v OŠ
H19	Enako je sedaj v srednji šoli	Zadovoljstvo s svetovalno delavko	/	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
H20	Svetovalna delavka je prijazna	Prijaznost	Lastnosti svetovalne delavke	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
H21	pripravljena pomagati vsakemu, ki se obrne nanjo	Pripravljenost za pomoč vsakemu	Odnos svetovalne delavke v SŠ	Doživljanje svetovalne delavke v SŠ
H22	več predstavitev srednjih šol	Več predstavitev SŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
H23	samih obiskov srednjih šol tekom OŠ	Več obiskov SŠ tekom OŠ	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu
H24	ko srednja šola nameni obisk in svoj čas, lahko bodočemu dijaku	Več obiskov SŠ tekom OŠ – v pomoč pri izbiri	Načini ravnanja v OŠ	Želene spremembe pri prehodu

	veliko pripomore k lažji izbiri srednje šole in nato tudi pri samem prehodu v srednjo šolo	SŠ		
H25	v OŠ mi je pri učenju pomagala predvsem mami	Pomoč mame pri učenju	Pozitivna ravnanja	Odnos s starši
H26	spodbujala in motivirala za učenje	Mamino motiviranje za učenje	Pozitivna ravnanja	Odnos s starši
H27	sem prišla v srednjo je naš odnos postal bolj »sproščen«	Bolj sproščen odnos v SŠ	Ocena odnosa	Odnos s starši
H28	ni bilo več priganjanja k učenju	Bolj sproščen odnos v SŠ –	Ocena odnosa	Odnos s starši
H29	sem sama osvojila občutek, kdaj se moram učiti in kdaj si lahko vzamem prosto	Bolj sproščen odnos v SŠ – brez priganjanja k učenju	Ocena odnosa	Odnos s starši
H30	bolj samostojna	Samostojnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
H31	vztrajna	Vztrajnost	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
H32	Z življenjem v dijaškem domu sem začela ceniti stvari, za katere so prej morali skrbeti moji starši – npr. denar, oprana oblačila	Bolj začela ceniti stvari	Osebnostne spremembe	Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ
H33	več informacij	Več informacij glede SŠ	Informiranje	Potrebe mladostnika pri prehodu
H34	tudi od starejših dijakov	Več informacij glede SŠ– od starejših dijakov	Informiranje	Potrebe mladostnika pri prehodu

H35	tudi več samozavesti	Več samozavesti	Osebnostne lastnosti	Potrebe mladostnika pri prehodu
H36	če že OŠ ne poskrbi za dovolj informacij, naj sami poiščejo informacije	Iskanje čim več informacij	Aktivnosti	Nasvet ostalim mladostnikom
H37	se udeležijo čim več odprtih vrat, informativnih dni, informativ…	Udeleževanje vseh dogodkov, namenjenih spoznavanju SŠ	Aktivnosti	Nasvet ostalim mladostnikom
H38	Naj veliko sprašujejo	Veliko spraševanja	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
H39	se posvetujejo s svetovalnimi delavkami pred vpisom	Pogovor s svetovalno delavko	Načini ravnanja	Nasvet ostalim mladostnikom
H40	Poslušajte želje otrok in jim v smeri le teh tudi svetujte	Poslušanje in upoštevanje otrokovih želja	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H41	Ne jih preusmerjati v poklice, kateri jim niso blizu, jih ne želijo opravljati	Ne siliti v poklice, ki otroku niso blizu	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H42	jim predstaviti prehod iz OŠ v SŠ na čim bolj miren in zanimiv način	Zanimivo predstavljanje prehoda otrokom	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H43	Ne jih strašiti, da v SŠ vse poteka hitreje in bodo komaj sledili novi snovi	Brez strašenja, kaj jih čaka	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H44	S tem jim SŠ predstavljajte samo še za bolj grozno in neprijazno učencem	Brez strašenja, kaj jih čaka	Starši	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H45	zagotoviti več	Zagotavljanje čim	Strokovni delavci	Nasvet staršem in

	informacij o sami šoli	več informacij	splošno	strokovnim delavcem
H46	več ur nameniti poklicnemu usmerjanju – predvsem individualnemu s svetovalno delavko	Več ur poklicnega usmerjanja – predvsem individualnega	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H47	povabili tudi zunanje izvajalce npr. zdravnike, medicinske sestre, policiste, reševalce, frizerke…, da bi na kratko predstavili poklic	Obisk zunanjih izvajalec za predstavitve poklicev	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem
H48	bi učenci spoznali drugo plat poklica in se na podlagi tega lažje odločili	Obisk zunanjih izvajalec za predstavitve poklicev – lažja izbira za učenca	Strokovni delavci splošno	Nasvet staršem in strokovnim delavcem

9.5.9 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA I

Tabela 9

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
I1	ni stiske do sedaj izražal še noben devetošolec ali devetošolka	Brez zaznane stiske	Doživljanje svetovalne delavke	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
I2	3 roditeljske sestanke na to temo za starše in učence	Roditeljski sestanki na temo prehoda	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I3	predstavitev koristnih spletnih strani	Predstavljanje koristnih spletnih strani	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I4	razdeljevanje promocijskega materiala, ki ga dobimo s strani šol	Deljenje promocijskega materiala SŠ	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I5	oglasna tabla za obveščanje, obveščanje na šolski spletni s	Obveščanje na šoli in spletni strani	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I6	predstavitev srednjih šol in obisk posamezne srednje šole ali podjetja	Predstavitve SŠ, obiski SŠ	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I7	individualno svetovanje učencu ali učencu skupaj s starši	Individualno svetovanje/ svetovanje s starši	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I8	izpolnjevanje elektronskega vprašalnika o poklicni poti	Vprašalnik o poklicni poti	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I9	po potrebi izpolnjevanje vprašalnika Kam in kako?	Program Kam in kako?	Aktivnosti v OŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
I10	je to področje ustrezno urejeno	Ustrezno urejeno	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu

I11	informacij in možnosti za pomoč učencem dovolj	Dovolj informacij in možnosti	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I12	je običajno težava predvsem v njihovi nezainteresiranosti in nemotiviranosti za ukvarjanje s to odločitvijo	Nezainteresiranost učencev pri odločanju za SŠ	Odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I13	redki se odločijo za udeležbo na predstavitvi srednjih šol	Majhna udeležba na predstavitvi SŠ	Odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I14	za individualno svetovanje	Majhna udeležba individualnih svetovanj	Odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I15	za obisk dni odprtih vrat, ki jih organizirajo srednje šole	Majhna udeležba odprtih vrat SŠ	Odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I16	za brskanje po spletnih straneh s to tematiko	Nezainteresiranost za brskanje po spletu za iskanje informacij o SŠ	Odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
I17	izbrati šolo oziroma program ali poklic, ki mladostnika zanima in hkrati čim bolj ustreza njegovim sposobnostim, učnim navadam, lastnostim in pričakovanjem	Izbira ustrezne SŠ glede na sposobnosti in pričakovanja	Aktivnosti	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
I18	Pomagam jim s pogovori	Svetovalna delavka na voljo za pogovor	Način pomoči svetovalne delavke na OŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
I19	in usmerjanjem	Svetovalna delavka na voljo za usmerjanje	Način pomoči svetovalne delavke na OŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
I20	je stres ob prehodu povezan predvsem s pritiskom izbrati	/	/	Potrebne spremembe za manj stresen

	čim bolj ustrezen program oziroma šolo			prehod iz OŠ v SŠ
I21	s skrbjo ali bo ob morebitni omejitvi vpisa na želeno šolo učenec zbral dovolj točk	/	/	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I22	bi bilo mladostnike potrebno čim več obveščati	Več obveščanja	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I23	spodbujati k raziskovanju svojih interesov in zmožnosti	Spodbujanje k raziskovanju interesov mladostnika	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I24	ter pri tem tudi pomagati	Pomoč pri raziskovanju interesov mladostnika	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I25	ne vidim pa potrebe po spremembah na sistemski ravni	Brez posebnih potrebnih sprememb na sistemski ravni	/	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I26	da bi bilo namesto omejitev s točkami bolj smiselno in učinkovito na srednjih šolah vpeljati sprejemne izpite	Nadomestitev omejitve vpisa s sprejemnimi izpiti	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I27	včasih zaradi slabših ocen odločajo za programe, pri katerih je omejitev manj verjetna, pa to ni nujno nekaj, kar jih zanima ali veseli	Omejeno izbiranje SŠ pri mladostniku zaradi omejitve vpisa	Slabosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I28	V primeru sprejemnih izpitov za vse programe se	Uvedba sprejemnih izpitov - enake	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen

	stres sam po sebi seveda ne bi zmanjšal, bi ga pa zmanjšalo dejstvo, da bi imeli vsi možnost boriti se za vpisno mesto na podlagi svojih sposobnosti in znanj v danem trenutku	možnosti za vse		prehod iz OŠ v SŠ
I29	Popolnoma zreducirati stres je nepotrebno, saj gre vendar za pomembno življenjsko prelomnico, preko katere je pač treba iti	Brez potrebe po reduciranju stresa	/	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I30	Stres je lahko tudi pozitiven in določena mera frustracij je tisto, kar nas v življenju žene naprej in nam pomaga napredovati in rasti	Pozitiven vpliv stresa – omogoča napredek	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I31	paziti na posameznike, ki so za stres še posebej dovzetni, občutljivi in si po nepotrebnem slikajo vse možne negativne scenarije	Pazljivost pri posameznikih z visoko občutljivostjo na stres	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I32	Za njih si je potrebno vzeti čas in jim pomagati predelati strahove, ter jih okrepiti tam, kjer sami ne zmorejo	Pazljivost pri posameznikih z visoko občutljivostjo na stres – vzeti čas, jih okrepiti	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
I33	Naj učenci srednješolski program izbirajo v prvi vrsti na podlagi svojih interesov in	Izbiranje SŠ na podlagi lastnih interesov	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom

	zmožnosti			
I34	ne na podlagi pričakovanj staršev ali drugih	Neizbiranje SŠ na podlagi pričakovanj drugih ljudi	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
I35	izkaže, da izbira ni prava, naj jih ne bo strah zamenjati poti do želenega cilja	Po potrebi prepis na drugo SŠ, ki te zanima	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
I36	z nobeno izbiro si ne morejo zapreti vrat, le pot bo morda nekoliko daljša	Po potrebi prepis na drugo SŠ, ki te zanima – daljša pot	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
I37	Kakšno leto daljše šolanje je nepomembno in zanemarljivo, če na ta račun prideš do tistega, kar boš v življenju z veseljem počel	Po potrebi prepis na drugo SŠ, ki te zanima – pot do pravega poklica	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom

9.5.10 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA J

Tabela 10

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
J1	Ob prehodu jim največ pomagajo razredniki	Razredniki	Akter v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J2	pozitivnimi spodbudami	Spodbude	Načini podpore in pomoči v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J3	nasveti	Nasveti	Načini podpore in pomoči v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J4	za razrednike prvih letnikov vsako leto pred začetkom novega šolskega leta pripravimo delavnico za pomoč pri pripravi prvih mladinskih ur z novinci	Delavnice za razrednike prvih letnikov	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J5	izvedemo mladinske ure v vseh prvih letnikih (s profesorico umetnostne zgodovine – risanje in čustva)	Mladinske ure na temo čustev za mladostnike	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J6	preko tega spoznavamo dijake prvih letnikov	Mladinske ure na temo čustev za mladostnike – spoznavanje mladostnikov	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ

J7	delno lahko tudi odkrijemo, če ima kdo večje težave	Mladinske ure na temo čustev za mladostnike – preverjanje o morebitnih stiskah	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J8	Predstavimo se	Predstavitev svetovalne delavke	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J9	jim povemo, kam se lahko obrnejo, če potrebujejo pomoč	Predstavitev svetovalne delavke – namen dela	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J10	mladostniki, ki izkazujejo večje težave ob prehodu iz OŠ v SŠ, imamo v svetovalni službi individualne pogovore	Pogovori za mladostnike, ki izkazujejo težave	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
J11	Posebnih programov nimamo	Brez programov	Način pomoči v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
J12	ni posebne ureditve na tem področju	Brez posebne ureditve	/	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
J13	bi bilo smiselno, da bi svetovalni delavci lahko več časa namenili preventivi	Več časa za preventivo	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
J14	izvajali delavnice	Več časa za delavnice	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu

J15	in individualne razgovore z dijaki na različne teme - tudi na temo prehoda iz OŠ v SŠ	Več časa za individualne razgovore	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
J16	je največji izziv za mladostnike v prvem letniku zahtevnost gimnazijskega programa	Zahtevnost gimnazijskega programa	Mnenje svetovalne delavke v SŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J17	že nekaj let nimamo omejitve vpisa in se vpišejo tudi dijaki, ki imajo šibko predznanje in/ali delovne navade	Zahtevnost gimnazijskega programa – težava za dijake s šibkim predznanjem	Mnenje svetovalne delavke v SŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J18	V svetovalni službi jim pomagamo s pogovorom ob učnih težavah	Pomoč dijakom z učnimi težavami – pogovor	Način pomoči svetovalne delavke na SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J19	predlagamo različne tehnike učenja	Pomoč dijakom z učnimi težavami – predstavitev tehnik učenja	Način pomoči svetovalne delavke na SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J20	analiziramo močna in šibka področja učenja	Pomoč dijakom z učnimi težavami – analiza močnih in šibkih področij	Način pomoči svetovalne delavke na SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J21	je za nekoga gimnazijski program prezahteven, svetujemo tudi prepis na drug, bolj ustrezen program	Zahtevnost gimnazijskega programa – po potrebi iskanje bolj ustreznega programa	Način pomoči svetovalne delavke na SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J22	vključevanje v novo vrstniško skupino	Nova vrstniška skupina	Mnenje svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ

			glede izzivov	
J23	imajo nekateri mladostniki pri tem večje težave	Nova vrstniška skupina – težave z vključevanjem	Mnenje svetovalne delavke v SŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J24	So izločeni	Nova vrstniška skupina – izločenost	Mnenje svetovalne delavke v SŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J25	v razredu iz njih norčujejo (posebej preko socialnih omrežij	Nova vrstniška skupina – norčevanje	Mnenje svetovalne delavke v SŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J26	delamo z mladostnikom (pogovori enkrat tedensko)	Pomoč dijaku s težavami pri vključevanju v vrstniško skupino – pogovor	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J27	tudi z razredom oz. tistimi, ki so mu povzročili stisko ter njihovimi starši	Pomoč dijaku s težavami pri vključevanju v vrstniško skupino – pogovor s starši	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
J28	je določena količina stresa pozitivna	Pozitiven vpliv stresa	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J29	saj smo z odraščanjem pripravljeni na vedno večje izzive	Pozitiven vpliv stresa	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J30	starši imajo pri prehodu veliko vlogo	Pomembna vloga staršev pri prehodu	Mnenje svetovalne delavke v SŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J31	opogumljajo mladostnike	Pomembna vloga staršev pri	Mnenje svetovalne	Potrebne spremembe za

		prehodu – opogumljanje mladostnikov	delavke v SŠ	manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J32	verjamejo, da bodo zmogli	Pomembna vloga staršev pri prehodu – vera v mladostnike	Mnenje svetovalne delavke v SŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J33	da se v osnovni šoli učence usmerja na primerne programe	Usmerjanje učencev na ustrezne programe tekom OŠ	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J34	največji stres, da se učenec vpiše na program, ki je zanj prezahteven	Usmerjanje učencev na ustrezne programe tekom OŠ	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J35	doživlja neuspehe in je frustriran	Usmerjanje učencev na ustrezne programe tekom OŠ – izogib nepotrebnemu stresu	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J36	Drugi stresi so primerni razvojni stopnji	Pozitiven vpliv stresa	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J37	jih dijaki zmorejo ob podpori staršev, razrednika, prijateljev	Pozitiven vpliv stresa – ob podpori drugih odraslih	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
J38	bi svetovala, da upoštevajo	Upoštevanje mladostnikove	Starši	Nasvet staršem in

	mladostnikove želje	želje		mladostnikom
J39	ima mladostnik jasno izražen interes	Upoštevanje mladostnikove želje	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
J40	starši pa vztrajajo z gimnazijo in dijak se vpiše zaradi želje staršev	Upoštevanje mladostnikove želje	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
J41	To se seveda pozna pri njegovi motivaciji in šolskem delu	Upoštevanje mladostnikove želje	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
J42	Mladostnikom pa bi svetovala, da so vztrajni	Vztrajnost	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
J43	Kakšen neuspeh ob prehodu v srednje šole je običajen in jim ne sme vzeti poguma	Ne se ustrašiti ob prvi oviri	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
J44	Bistvene so dobre delovne navade	Pomembnost delovnih navad	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom

9.5.11 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA K

Tabela 11

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
K1	sklop delavnic v 1. letniku in 2. letniku na temo spoznavanja in sodelovanja v razredu skupaj z razrednikom	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
K2	2 dni izven šole in se spoznavajo preko različnih socialnih iger že takoj v mesecu oktobru	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
K3	ne izvedemo mi, temveč CPM (Center za pomoč mladim)	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja – organizira CPM	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
K4	izvajamo že nekaj le in se nam zelo obnese	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja – pozitivni učinki	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
K5	dijaki zelo pohvalijo tak način dela z njimi in bi si želeli čim več takih dejavnosti	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja – zadovoljstvo s strani mladostnikov	Aktivnosti v SŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
K6	CPM izvede naslednje: 1 urna predstavitev poteka delavnic skupaj z razrednikom in celim razredom na šoli	Delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja	Aktivnosti v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
K7	2 urna delavnica na temo	Delavnice na temo spoznavanja	Aktivnosti v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v

	spoznavanja	in sodelovanja		SŠ
K8	še 2 dnevni trening socialnih veščin v Medvodah	Trening socialnih veščin	Aktivnosti v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
K9	kjer je razrednik prisoten samo prvi dan, polovico programa	Trening socialnih veščin – delna prisotnost razrednika	Aktivnosti v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
K10	je pripravljen s strani CPM, zato vam ga ne morem posredovati	Trening socialnih veščin – organizira CPM	Aktivnosti v SŠ	Programi za lažji prehod iz OŠ v SŠ
K11	Trening socialnih veščin izvajamo že vrsto let in se zelo dobro obnese	Trening socialnih veščin – pozitivni učinki	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K12	Dijaki in starši ga zelo pohvalijo in bi želeli, da bi tovrstne aktivnosti izvajali v vseh letnikih	Trening socialnih veščin – zadovoljstvo mladostnikov in staršev	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K13	svetovalna služba je mnenja, da bi morali ponuditi dijakom še več	Več pomoči za dijake	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K14	omejena sredstva	Več sredstev	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K15	problem pa se kaže tudi v organizaciji vseh izvedenih aktivnosti	Problemi z organizacijo aktivnosti	Pomanjkljivosti v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu

K16	bi bilo potrebnih individualnih ur s posamezniki	Več individualnega dela z mladostniki	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K17	tudi kakšna ura več za RU in pogovor s celim razredom	Več pogovorov s celim razredom	Potrebne spremembe v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K18	Težave z doživljanjem prehoda in vsa druga komunikacija med mladimi je na socialnih omrežjih	Prepozno zaznavanje težav pri posamezniku	Pomanjkljivosti v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K19	vsi, predvsem učitelji in razredniki zaznajo problem zelo pozno oziroma v fazi, ko je težavo zelo težko reševati	Prepozno zaznavanje težav pri posamezniku	Pomanjkljivosti v SŠ	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
K20	Vključevanje v razredno skupnost	Vključevanje v razred	Aktivnosti	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K21	težave z izključenostjo	Težave z izključenostjo	Stiki z drugimi ljudmi	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K22	socialna fobija	Socialna fobija	Stiki z drugimi ljudmi	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K23	težave pri navezovanju stikov	Težave z navezovanjem stikov	Stiki z drugimi ljudmi	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K24	daljša pot do šole	Daljša pot do šole	Aktivnosti	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ

K25	manj časa za učenje	Manj časa za učenje	Aktivnosti	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K26	negotovost, strah	Strah	Občutki mladostnikov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K27	težavnost programa	Težek program	Občutki mladostnikov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K28	in ali sem se pravilno odločil/a za ta poklic	Dvomi v pravilnost izbire SŠ	Občutki mladostnikov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K29	Pomagamo jim, če se obrnejo na nas	Pomoč svetovalne delavke	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K30	se z dijaki, ki imajo slabe ocene ali je odsotnost od pouka višja od povprečja, srečamo okoli novembra, ko se stanje pokaže tudi v e redovalnici	Pomoč svetovalne delavke dijakom s slabšim učnim uspehom	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K31	se na nas obrnejo tudi starši	Pomoč svetovalne delavke dijakom s slabšim učnim uspehom – pogovor s starši	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K32	me spoznajo na 1. roditeljskem sestanku, ko jim povem, da lahko pride na prehodu do težav	Pomoč svetovalne delavke dijakom s slabšim učnim uspehom – pogovor s starši	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K33	Dijaka pokličem na razgovor in ga poslušam, kje vidi težavo	Pomoč svetovalne delavke – pogovor z mladostnikom, ki	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ

		ima težave		
K34	Potem pa se skupaj s starši in razrednikom dogovorimo, kako naprej	Pomoč svetovalne delavke – pogovor s starši mladostnika, ki ima težave	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K35	Ni splošnih odgovorov, odločam se na osnovi vseh podatkov o dijaku, ki jih imam	Individualen pristop do mladostnikov	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K36	čisto individualni pristop	Individualen pristop do mladostnikov	Način pomoči svetovalne delavke v SŠ	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
K37	Pogovor	Pogovor	Načini ravnanja na SŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
K38	Pogovorne ure	Pogovor	Načini ravnanja na SŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
K39	dostopnost razrednika, učiteljev in svetovalne službe	Večja dostopnost strokovnih delavcev	Načini ravnanja na SŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
K40	pa dobro karierno svetovanje na OŠ	Dobro karierno svetovanje na OŠ	Načini ravnanja na OŠ	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
K41	Verjetno je veliko otrok prve tedne zbeganih,	Začetna stiska mladostnikov	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom

	prestrašenih, morda doma tudi jokajo, da ne bodo zmogli, da bo pretežko			
K42	razumljiva reakcija na neznano	Začetka stiska mladostnikov – razumljiva reakcija	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K43	Otroka je potrebno spodbujati, da premaga krizo in vztraja	Začetka stiska mladostnikov – spodbujanje mladostnikov	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K44	Ne ga takoj prepisati na drugo šolo, saj bi ga na ta način učili bežati od problemov	Začetka stiska mladostnikov – ne takoj prepisati na drugo šolo	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K45	po mesecu ali celo po prvi konferenci še vedno govori, da je šola napačna izbira	Daljše izražanje nezadovoljstva s šolo	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K46	pa mu moramo prisluhniti in začeti razmišljati o preusmeritvi	Daljše izražanje nezadovoljstva s šolo – iskanje drugih programov	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K47	marsikateri družini na prehodu v srednjo šolo rečejo, da je dijak odrasel in mora sam poskrbeti za vse šolske stvari, kar ni popolnoma res	Zmotno mišljenje o mladostnikovi odraslosti ob vstopu v SŠ	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
K48	Ravno v 1. letniku morda potrebuje več nadzora kot prej in meje, ki mu zagotovijo občutek varnosti	Zmotno mišljenje o mladostnikovi odraslosti ob vstopu v SŠ – ravno takrat je pomemben nadzor	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom

9.5.12 ODPRTO KODIRANJE INTERVJUJA L

Tabela 12

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POMEN	KATEGORIJA	TEMA
L1	Vsak učenec je deležen poklicnega	Poklicno svetovanje	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L2	pridejo k meni na svetovanje in skupaj pogledamo, kaj jih zanima	Poklicno svetovanje – iskanje interesov	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L3	se pogovorimo o srednji šoli, ki bi bila glede na njihova zanimanja za njih najbolj primerna	Poklicno svetovanje - iskanje ustrezne srednje šole	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L4	dve šolski uri namenimo programu Kam in kako?	Program Kam in kako?	Aktivnosti v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L5	pri katerem vsak učenec na podlagi lastnih zanimanj pridobi različne predloge poklicev, ki bi bile zanj najbolj ustrezne	Program Kam in kako? – iskanje primernih poklicev za posameznika	Aktivnosti v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L6	Učencem sem vedno na voljo za pogovor, če me potrebujejo	Svetovalna delavka na voljo za pogovor	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L7	jih kar veliko pride zaradi dvomov glede vpisa v srednjo šolo	Svetovalna delavka na voljo za pogovor – glede vpisa v srednjo šolo	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L8	Z njimi raziskujem njihova zanimanja	Svetovalna delavka na voljo za pogovor – raziskovanje	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ

		zanimanj mladostnika		
L9	na podlagi tega predlagam šole, ki se mi zdijo ustrezne glede na njihove želje	Svetovalna delavka na voljo za pogovor – iskanje ustrezne SŠ	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L10	je potrebno, na pogovor povabim tudi starše	Svetovalna delavka na voljo za pogovor – tudi s starši	Načini podpore in pomoči v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L11	vpis v srednjo šolo pomemben in želim, da učenci dobro premislijo, preden se vpišejo naprej	Pomembnost vpisa v srednjo šolo	Doživljanje svetovalne delavke	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L12	dve razredni uri na to temo	Dve razredni uri na temo prehoda v SŠ	Aktivnosti v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L13	povabimo bivše učence, da pridejo predstavljati srednje šole	Predstavitve SŠ s strani srednješolcev	Aktivnosti v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L14	je to učencem zelo všeč in je to projekt s katerim smo vsi zadovoljni	Predstavitve SŠ s strani srednješolcev – zadovoljstvo mladostnikov	Aktivnosti v OŠ	Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ
L15	da imamo to področje res dobro urejeno in ne bi potrebovali nobenih posebnih sprememb	Ustrezno urejeno	/	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
L16	Vedno si vzamemo čas za učence	Dovolj časa za učence	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu

L17	z njimi raziskujemo, kaj bi bilo najbolje za njih	Raziskovanje interesov učencev	Ustrezno urejeno	Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu
L18	se mladostniki srečujejo z veliko različnimi izzivi	Veliko izzivov	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L19	prisoten strah, če bodo uspeli zbrati zadostno število točk, da bodo sprejeti na želeno srednjo šolo	Strah pred uspešnim vpisom	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L20	Zamenja se njihovo okolje	Novo okolje	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L21	obdani so s povsem novimi ljudmi, ki jih ne poznajo	Novi ljudje	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L22	velika večina se mora do šole začeti voziti z avtobusom	Vožnja z avtobusom	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L23	spremeni se način dela in šolska snov	Spremenjen način šolskega dela	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L24	verjetno veliki večini na začetku povzroča težave	Spremenjen način šolskega dela – težave	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L25	Vklopiti se morajo v nov razred	Nov razred	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L26	sklepati nova prijateljstva	Nova prijateljstva	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ

L27	pa se izkazati tudi na učnem področju	Izkazati se učnem področju	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L28	se srečajo z veliko večjimi zahtevami glede znanja in domačega dela	Višje šolske zahteve	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L29	z dvomi, če se jim bo uspelo soočiti z vsemi spremembami	Dvomi o uspehu	Mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov	Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ
L30	je primerna količina stresa vsekakor dobra stvar	Pozitiven vpliv stresa	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L31	to nekaj, s čimer se bodo soočali še vse življenje in je prav, da se navadijo tudi na to, ter se naučijo spopadati s stresom	Pozitiven vpliv stresa – omogoča napredek	Prednosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L32	so določeni pritiski povsem odveč in mladostnikom ne koristijo pri samem prehodu v srednjo šolo	Odvečen pritisk	Slabosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L33	bi bilo uvesti sprejemne izpite v srednje šole	Uvedba sprejemnih izpitov	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L34	popolnoma nesmiselno, da so ocene tiste, ki določajo, ali se bo lahko posameznik vpisal na srednjo šolo, ki ga zanima ali ne	Uvedba sprejemnih izpitov	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ

L35	Nekateri so pri učenju boljši, drugi slabši, a to še ne pomeni, da si ne zasluži vsak priti na srednjo šolo, ki ga zanima	Uvedba sprejemnih izpitov – enake možnosti za vse	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L36	vsekakor izenačili možnosti	Uvedba sprejemnih izpitov – enake možnosti za vse	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L37	vplivali tudi na to, da bi se mladostnik lažje soočal s prehodom v srednjo šolo, saj bi vedel, da je to smiselno, saj gre za nekaj kar ga zanima in mu bo pomagalo do poklica, ki si ga želi opravljati	Uvedba sprejemnih izpitov – lažje spopadanje s prehodom iz OŠ v SŠ	Aktivnosti	Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ
L38	se čim več pogovarjajo z otroci	Veliko pogovarjanja	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
L39	jim pomagajo pri raziskovanju njihovih interesov in želja	Pomoč otroku pri raziskovanju njegovih interesov	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
L40	Ne pustite jim samih	Podpora otroku	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
L41	potrebujejo vašo podporo in usmerjanje	Podpora otroku	Starši	Nasvet staršem in mladostnikom
L42	Mladostnikom pa bi svetovala, naj sledijo svojim željam	Sledenje svojim željam	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
L43	naj zbirajo čim več informacij o srednjih šolah	Iskanje čim več informacij o SŠ	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom

L44	naj se pozanimajo pri dijakih samim o stvareh, ki jih zanimajo	Iskanje čim več informacij o SŠ – pri dijakih	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
L45	čim več raziskujejo, kaj jih veseli	Odkrivanje lastnih želja	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom
L46	naj dovolijo odraslim, da jim pri tem pomagajo	Pozitiven odziv na pomoč odraslih	Mladostniki	Nasvet staršem in mladostnikom

9.6 OSNO KODIRANJE

9.6.1 OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV Z MLADOSTNIKI

Izkušnja prehoda iz OŠ v SŠ

- mladostnikovo doživljanje
- a) pozitivni vidiki
    - zanimiva izkušnja (B1)
    - lažje od pričakovanega (B4)
    - zadovoljstvo (F1, G4)
    - veselje ob prehodu (H1)
    - miren prehod (H4)
    - občutek sprejetosti (H7)
    - zavzemanje šole za topel sprejem učenca (H8)
- b) negativni vidiki
    - začetna kriza (A1, D1)
    - prestrašenost (A2)
    - stiska (C1)
    - brez podpore družine in svetovalne delavke pri izbiri šole (C2)
    - neodločnost glede izbire srednje šole (E2)
    - skrb pred uspešnim vpisom (E3, G3)
    - izgubljenost (D5)
    - dvomi v uspeh (D6)
    - stres (D7, E1, G1)
    - neprespanost (D8)
    - nezadovoljstvo z OŠ (H2)
        - konflikti (H3)
- c) ostalo
    - brez pretresov (F2)
    - brez nepričakovanih situacij (F3)
    - brez pričakovanj (G2)
    - brez strahu pred novim (H5, H6)
- stiki z drugimi ljudmi
- a) pozitivni vidiki
    - nova prijateljstva (B2, C4, G5)
    - dobro razumevanje s sošolci (B5)
- b) negativni vidiki
    - zadržki pred novimi ljudmi (A3)
    - pogrešanje sošolcev iz OŠ (A4)
    - negativni komentarji družine (C5)
    - brez znancev (D2)
    - težja vključitev v razred (D4)
- aktivnosti
    - manj prostega časa (A5)
    - dolga vožnja z avtobusom (A6, B7, C3)
    - nespremenjena zahtevnost (B6)

    - višje zahteve glede znanja (D4)
- nove veščine
    - samostojnost (B3)

Izzivi pri prehodu iz OŠ v SŠ

- počutje
    - neprespanost (A7, D14)
    - živčnost zaradi sprejema (D15)
    - prvi iz družine s to izkušnjo (G10)
    - neznana izkušnja (G11)
    - strah pred nesprejetostjo (H9)
    - strah pred novim okoljem – dijaški dom (H10)
- aktivnosti
- a) šolske
    - težko šolsko ocenjevanje (A11)
    - nespremenjen nivo zahtevnosti (B13)
    - brez težav pri novi učni snovi (C11)
    - več domačega dela (D11)
    - veliko učenja (E4)
    - novi predmeti (F5)
    - spoznavanje nove šole (G7)
    - drugačni kriteriji ocenjevanja (G9)
- b) obšolske
    - veliko novih stvari (G6)
    - vožnja z avtobusom (A8, B9, D12, F7)
    - strah pri izstopanju iz avtobusa (D13)
    - manj spanja (B8)
    - manj prostega časa (B12, E5)
- ostali izzivi
    - prepričevanje družine o pravilni izbiri šole (C7)
    - naučiti se neobremenjenosti s komentarji drugih (C8)
    - naučiti se slediti svojim željam (C9)
- stiki z drugimi ljudmi
- a) prednosti
    - sklepanje novih prijateljstev (A9)
    - veselje do spoznavanja novih ljudi (B11, C10)
- b) slabosti
    - prilagajanje novim sošolcem (A10)
    - novi ljudje (B10, D9, F6, G8)
    - negativni komentarji družine (C6)
    - brez podpore pri odločitvi za srednjo šolo (C12, C13)
    - vključevanje v razred (D10)
    - pritisk drugih pri izbiri srednje šole (E6)
    - novi profesorji (F4)
    - drugačne zahteve vsakega profesorja (F8)

Podpora pri prehodu

- akter
    - družina (A12)
    - starši (B14, D16, E7, G14, H11)
    - prijateljice (C14)
    - prijatelji (D18, E10, H12)
    - brat (F9)
    - sošolci (F10)
    - socialna delavka (G12)
- način pomoči
    - družina na voljo za pogovor (A13)
    - manj opravil s strani staršev (A14)
    - podpora (B15)
    - pripravljenost za pomoč (B16, B17)
    - pogovor (C15, E8, E11, G16)
        - pogovor o izbiri srednje šole (E9)
    - objemi (C16)
    - spodbudne besede (C17, C18, D17, G15, H13)
    - nasveti na podlagi njihove izkušnje (D19)
    - skupno iskanje primerne srednje šole (E12)
    - pojasnitev neznank (G13)
- občutki
    - občutek ohranitve vezi kljub razdalji (H14)

Doživljanje svetovalne delavke v OŠ

- nezadovoljstvo s svetovalno delavko (E13, H19)
- zadovoljstvo s svetovalno delavko v OŠ (G17, G18)
- ocena svetovalne delavke
    - grozna svetovalna delavka (C19)
    - neprijetna svetovalna delavka (D21)
- pozitiven odnos svetovalne delavke v OŠ
    - pripravljenost za pogovor (A15)
    - neobsojanje (A17)
    - prijaznost (E15, F13, G19)
    - podpora (E16, E17)
    - občutek za otroke (G20)
    - nesiljenje v stvari (G21)
    - učinkovito sodelovanje (G22)
    - poslušanje posameznikovih želja (H17)
- negativen odnos svetovalne delavke v OŠ
    - vsiljevanje odločitev (C20, C24, C25, D24, E14)
    - napačen pristop (D21)
    - strašenje (D22)
    - delo na podlagi predsodkov (D23)
    - nestrinjanje glede izbire srednje šole (F14)
    - kratek pogovor (F15)
- pogostost stikov
    - samo en obisk svetovalne delavke v OŠ (F11)

- način pomoči v OŠ
    - pomoč pri reševanju problemov (A16)
    - omejen čas (A18)
    - omejen stik s svetovalno delavko (D25)
    - dan za spoznavanje srednjih šol (E18)
    - pogovor glede vpisa v srednjo šolo (F12)
    - obisk srednješolcev – podeljevanje svojih izkušenj (E19)
    - vesela obiska (B21)
    - omejena razpoloženost svetovalne delavke (B22)
    - odsotnost poklicnega usmerjanja (B19)
    - brez stika (B18)
    - pomoč pri izbiri poklica (H15)
    - pomoč pri izbiri SŠ (H16)
    - svetovanje glede izbire SŠ (H18)
- želen odnos svetovalne delavke v OŠ
    - želja po podpori (C21)
    - želja po spodbudi (C22)
    - želja po upoštevanju mnenja (C23, D27)
    - želja po spoštovanju (D26)

Doživljanje svetovalne delavke v SŠ

- način pomoči v SŠ
    - malo stika (A19)
    - brez stika (B23, F16, G23)
    - prisotnost na spoznavnem taboru (A20)
    - pohvale (C27)
    - upoštevanje mnenja (C28)
    - nevsiljevanje mnenja (C29)
    - nevidnost svetovalne delavke (A21, C30, C31, D28)
- lastnosti svetovalne delavke
    - prijaznost (B20, H20)

Želene spremembe pri prehodu

- brez posebnih želja (B24, G24)
- načini ravnanja v OŠ
    - informiranje
        - več informacij o novostih v SŠ (A22)
        - obisk SŠ že v OŠ (A23)
        - več informacij glede SŠ (B25)
        - ustrezna priprava na srednjo šolo (F17)
    - enako vrednotenje vseh šol (C32)
    - podpora pri odločitvah (C33, E20)
    - pripravljenost prisluhniti (C34)
    - neprepričevanje (C35)
    - spodbujanje (C36, C37, D30)
    - odsotnost samogovorov (C38)
    - pogovor (C39)

    - podpora (D29)
    - manj pritiska (D31)
    - zadovoljstvo z reševanjem vprašalnika glede izbire poklica (E21)
    - dovolj pogovorov glede prehoda v SŠ (F18)
    - razredne ure na temo prehoda v SŠ (F19)
    - delavnice na temo prehoda v SŠ (F20)
    - več predstavitev SŠ (H22)
    - več obiskov SŠ tekom OŠ (H23)
        - pomoč pri izbiri SŠ (H24)
- načini ravnanja v SŠ
    - manj strašenja s strani šole (A24)
    - želja po spodbudi s strani šole (A25)
    - spoznavni tabor na začetku (D32)

Odnosi s starši

- ocena odnosa
    - nespremenjen odnos (A26, B26, D34, E22, G25)
    - boljši odnos v OŠ (C40)
    - dober odnos (D33, G26)
    - slabši odnos (F21)
    - bolj sproščen odnos v SŠ (H27, H28)
        - brez priganjanja k učenju (H29)
- pozitivna ravnanja
    - sprejemanje, spodbujanje (A27)
    - pogovor, druženje (B27, G27)
    - pomoč mame pri učenju (H25)
    - mamino motiviranje za učenje (H26)
- negativna ravnanja
    - zamera s strani staršev (C43)
    - občasno kreganje (D35, E23)
    - brez motivacije za pogovor s starši (D36)
    - nadzor staršev glede šolskih obveznosti (E25)
    - nesoglasja, nesporazumi (F23)
    - prepiri (F24)
    - manj pogovorov v SŠ (C42)
- aktivnosti
    - manj skupnega časa (A28)
    - skupni izleti (B28)
    - več stikov v OŠ (C41)
- počutje
    - utrujenost (E24, F22)

Spremembe zaradi prehoda iz OŠ v SŠ

- veliko sprememb (G28)
- aktivnosti
    - nov kraj (B30, G30)
    - vožnja z avtobusom (B31, D43, F29)

    - drugačen urnik (F25)
    - bolj zgodnje vstajanje (A29)
    - manj spanja (B33)
    - več učenja (A31, D41)
    - delo med vikendi (C45)
    - veliko domačega dela (F27)
    - manj prostega časa (B33, D39, G33)
    - manj časa za prijatelje (D40)
- stiki z drugimi ljudmi
    - nove prijateljice (A30)
    - novi prijatelji (B29, D37, E26, F28)
    - novi ljudje (B34, G29)
- načini ravnanja
    - samostojno reševanje stvari (A32)
- osebnostne spremembe
    - samostojnost (A33, B35, C44, E33, G31, H30)
    - organiziranost (B36, C46, E34, G32)
    - postaviti se zase (C47)
    - neupoštevanje negativnih komentarjev (C48)
    - več truda pri ocenah (F26)
    - vztrajnost (H31)
    - bolj začela ceniti stvari (H32)
- nova izkušnja
    - produktivno preživljanje prostega časa (A34)
    - nova priložnost za dokazovanje (E28)
- mladostnikovo doživljanje
    - sproščeno vzdušje (E27)
    - stres (D42)
- nezadovoljstvo z učitelji na OŠ
    - nezadovoljstvo zaradi primerjanja s sorojenci (E29)
- zadovoljstvo s svetovalno delavko na OŠ
    - dober odnos s svetovalno delavko (E30)
    - na voljo za pogovor in pomoč (E31)
    - pomirjanje in svetovanje (E32)

Potrebe mladostnika pri prehodu

- vse potrebe so bile izpolnjene (G34)
- brez posebnih težav (E36)
- netežaven prehod v SŠ (G37)
- dobra pozicija (E35)
- srednja šola
    - manj pritiska s strani OŠ o težavnosti v SŠ (A35)
    - več spoznavnih dejavnosti za lažje navezovanje novih stikov (A36)
    - večja odprtost učiteljev (A37)
    - zanimanje tudi za ne šolske stvari (A38)
    - manj stresno od pričakovanega (B37)
    - spoštovanje s strani učiteljev (D47)

- informiranje
    - več informacij glede SŠ (B38, H33)
        - od starejših dijakov (H34)
    - dobra informiranost s strani socialne delavke (G35)
- stiki z drugimi ljudmi
    - podpora družine (C49, E37, G36)
    - podpora svetovalne delavke (C50, E38)
    - odsotnost žaljivih komentarjev odraslih (C52)
    - več znancev ob začetku SŠ (D44, F30)
        - pomoč pri vzpostavljanju stikov (F31)
        - nasveti glede šole (F32)
    - več spoznavnega časa (D45)
- aktivnost
    - manj vožnje do šole (C51)
    - postopno stopnjevanje zahtevnosti (D46)
    - pozitiven vpliv informativnih dni (E39)
- načini ravnanja
    - spoštovanje s strani učiteljev (D47)
- osebnostne lastnosti
    - več samozavesti (H35)

Nasvet ostalim mladostnikom

- doživljanje izkušnje prehoda
    - brezskrbnost (A39, B39, F35, G39)
    - težek začetek (A40, D48, D49)
    - podpora novih prijateljev (A41)
    - večje zadovoljstvo z SŠ (B40)
    - neobremenjenost z mnenji drugih (B43, C53, C55)
    - neobremenjenost (G38)
    - novi prijatelji (B42, D52)
    - poslušanje sebe (C54)
    - sledenje svojim željam (C56)
    - naporen prehod (C57)
    - manj časa (C58)
    - utrujenost zaradi vožnje (C59)
    - postopno prilagajanje na nove stvari (D50, G42)
    - potrpežljivost (D51)
    - verjeti v svoje odločitve (D53)
    - manj spanja (D54)
    - več učenja (D55)
    - uspešno spopadanje vseh z izkušnjo (F34)
    - pomembnost prvega vtisa (F37)
        - vpliv na kasnejšo obravnavo (F38)
    - vse se uredi (G40)
    - začetna zmeda (G41)
- načini ravnanja
    - pogovor s starši (E40)

    - pogovor s svetovalno delavko (E41, H39)
    - pogovor z vrstniki (E42)
    - samoraziskovanje svojih želja (E43, E44)
    - sledenje svojim željam (E45, E46)
    - iskanje opore v razredu (F35)
        - podobna situacija (F36)
    - veliko spraševanja (H38)
- aktivnosti
    - iskanje čim več informacij (H36)
    - udeleževanje vseh dogodkov, namenjenih spoznavanju SŠ (H37)

Nasvet staršem in strokovnim delavcem

- strokovni delavci splošno
    - več spodbude s strani strokovnih delavcev (A42)
    - želja po spoznavanju namena dela svetovalne delavke (A45)
    - manj pritiska s strani učiteljev o težki prihodnosti (A46)
    - edinstveni pristopi za vsakega posameznika (F41)
    - edinstvene potrebe vsakega posameznika (F42)
    - razumevanje nepripravljenosti vseh za sodelovanje (F43)
    - zagotavljanje čim več informacij (H45)
    - več ur poklicnega usmerjana – predvsem individualnega (H46)
    - obisk zunanjih izvajalcev za predstavitve poklicev (H47)
        - lažja izbira učenca (H48)
- strokovni delavci osnovna šola
    - spodbujanje (E48)
    - podpora pri odločitvi za srednjo šolo (E49, E50)
    - organiziranje več obiskov na srednjih šolah (E51)
        - lažje odločanje (E52)
- strokovni delavci srednja šola
    - vidnost svetovalne delavke v SŠ (A43)
- starši
    - želja po spodbudi staršev (A44)
    - razumevanje staršev (F39)
        - glede slabih ocen (F40)
    - poslušanje in upoštevanje otrokovih želja (H40)
    - ne siliti v poklice, ki otroku niso blizu (H41)
    - zanimivo predstavljanje prehoda otrokom (H42)
    - brez strašenja, kaj jih čaka (H43, H44)
- učitelji
    - pretirano strašenje o težavnosti SŠ (B43)
    - nepotreben pritisk (B44)
- splošno
    - nesiljenje v stvari (C60)
    - možnost svobodnega odločanja (C61)
    - podpora pri odločitvi (C62)
    - sprejemanje (C63)
    - nepreprečevanje v svoj prav (C64)

- podpora, vera (C65)
- potrpežljivost (C66)
- upoštevanje posameznikove unikatnosti (D56, D57)
- nespraševanje o počutju (D58)
- pomembnost hranil (D59)
- nevmešavanje (D60)
- izogibanje iskanju problemov (D61)
- organizacija aktivnosti za boljše medsebojne odnose (D62)
- odsotnost kričanja (D63)
- želja po razumevanju (D64)
- koristne informacije o spremembah v SŠ (G43)
- pogovor z mladostniki (G44)
- spraševanje o dilemah mladostnikov (G45)
- pogovarjanje o dilemah z mladostniki (G46)

9.6.2 OSNO KODIRANJE INTERVJUJEV S SVETOVALNIMI DELAVKAMI V OŠ IN SŠ

Podpora mladostnikom ob prehodu iz OŠ v SŠ

- doživljanje svetovalne delavke
  - brez zaznane stiske (I1)
  - pomembnost vpisa v srednjo šolo (L11)
- akter v SŠ
  - razredniki (J1)
- način podpore in pomoči v OŠ
  - poklicno svetovanje (L1)
    - iskanje interesov (L2)
    - iskanje ustrezne srednje šole (L3)
  - svetovalna delavka na voljo za pogovor (L6)
    - glede vpisa v srednjo šolo (L7)
    - raziskovanje zanimanj mladostnika (L8)
    - iskanje ustrezne SŠ
    - tudi s starši (L10)
- način podpore in pomoči v SŠ
  - spodbude (J2)
  - nasveti (J3)
- aktivnosti v OŠ
  - roditeljski sestanki na temo prehoda (I2)
  - predstavljanje koristnih spletnih strani (I3)
  - deljenje promocijskega materiala SŠ (I4)
  - obveščanje na šoli in spletni strani (I5)
  - predstavitve SŠ, obiski SŠ (I6)
  - individualno svetovanje/ svetovanje s starši (I7)
  - vprašalnik o poklicni poti (I8)
  - program Kam in kako? (I9, L4)
    - iskanje primernih poklicev za posameznika (L5)
  - dve razredni uri na temo prehoda v SŠ (L12)
  - predstavitve SŠ s strani srednješolcev (L13)
    - zadovoljstvo mladostnikov (L14)
- aktivnosti v SŠ
  - delavnice za razrednike prvih letnikov (J4)
  - mladinske ure na temo čustev za mladostnike (J5)
    - spoznavanje mladostnikov (J6)
    - preverjanje o morebitnih stiskah (J7)
  - predstavitev svetovalne delavke (J8)
    - namen dela (J9)
  - pogovori za mladostnike, ki izkazujejo težave (J10)
  - delavnice na temo spoznavanja in sodelovanja (K1, K2)
    - organizira CPM (K3)
    - pozitivni učinki (K4)
    - zadovoljstvo s strani mladostnikov (K5)

    - trening socialnih veščin (K8)
        - delna prisotnost razrednika (K9)
    - brez programov (J11)

Ustreznost vidikov podpore in pomoči ob prehodu

- ustrezno urejeno (I10, L15)
    - dovolj informacij in možnosti (I11)
    - dovolj časa za učence (L16)
    - raziskovanje interesov učencev (L17)
    - trening socialnih veščin
        - pozitivni učniki (K11)
        - zadovoljstvo mladostnikov in staršev (K12)
- odziv mladostnikov na načine pomoči v OŠ
    - nezainteresiranost učencev pri odločanju za SŠ (I12)
    - majhna udeležba na predstavitvi SŠ (I13)
    - majhna udeležba individualnih svetovanj (I14)
    - majhna udeležba odprtih vrat SŠ (I15)
    - nezainteresiranost za brskanje po spletu za iskanje informacij o SŠ (I16)
- brez posebne ureditve (J12)
- potrebne spremembe v SŠ
    - več časa za preventivo (J13)
    - več časa za delavnice (J14)
    - več časa za individualne razgovore (J15)
    - več pomoči za dijake (K13)
    - več sredstev (K14)
    - več individualnega dela z mladostniki (K16)
    - več pogovorov s celim razredom (K17)
- pomanjkljivosti v SŠ
    - problemi z organizacijo aktivnosti (K15)
    - prepozno zaznavanje težav pri mladostniku (K18, K19)

Izzivi ob prehodu iz OŠ v SŠ

- aktivnosti
    - izbira ustrezne SŠ glede na sposobnosti in pričakovanja (I17)
    - vključevanje v razred (K20)
    - daljša pot do šole (K24)
    - manj časa za učenje (K25)
- način pomoči svetovalne delavke na OŠ
    - svetovalna delavka na voljo za pogovor (I18)
    - svetovalna delavka na voljo za usmerjanje (I19)
- mnenje svetovalne delavke na OŠ glede izzivov
    - veliko izzivov (L18)
    - strah pred uspešnim vpisom (L19)
    - novo okolje (L20)
    - novi ljudje (L21)
    - vožnja z avtobusom (L22)

    - spremenjen način šolskega dela (L23)
        - težave (L24)
    - nov razred (L25)
    - nova prijateljstva (L26)
    - izkazati se na učnem področju (L27)
    - višje šolske zahteve (L28)
    - dvomi v uspeh (L29)
- mnenje svetovalne delavke na SŠ glede izzivov
    - zahtevnost gimnazijskega programa (J16)
        - težava za dijake s šibkejšim predznanjem (J17)
    - nova vrstniška skupina (J22)
        - težave z vključevanjem (J23)
        - izločenost (J24)
        - norčevanje (J25)
- način pomoči svetovalne delavke v SŠ
    - pomoč dijakom z učnimi težavami
        - pogovor (J18)
        - predstavitev tehnik učenja (J19)
        - analiza močnih in šibkih področij (J20)
        - zahtevnost gimnazijskega programa – po potrebi iskanje bolj ustreznega programa (J21)
    - pomoč dijaku pri vključevanju v vrstniško skupino
        - pogovor (J26)
        - pogovor s starši (J27)
    - pomoč svetovalne delavke (K29)
        - pogovor z mladostnikom, ki ima težave (K33)
        - pogovor s starši mladostnika, ki ima težave (K34)
    - pomoč svetovalne delavke dijakom s slabšim učnim uspehom (K30)
        - pogovor s starši (K31, K32)
    - individualen pristop do mladostnikov (K35, K36)
- stiki z drugimi ljudmi
    - težave z izključenostjo (K21)
    - socialna fobija (K22)
    - težave z navezovanjem stikov (K23)
- občutki mladostnikov
    - strah (K26)
    - težek program (K27)
    - dvomi v pravilnost izbire SŠ (K28)

Potrebne spremembe za manj stresen prehod iz OŠ v SŠ

- načini ravnanja na OŠ
    - več obveščanja (I22)
    - spodbujanje k raziskovanju interesov mladostnika (I23, I24)
    - pazljivost pri posameznikih z visoko občutljivostjo na stres (I31)
        - vzeti čas, jih okrepiti (I32)
    - dobro karierno svetovanje na OŠ (K40)
- načini ravnanja na SŠ

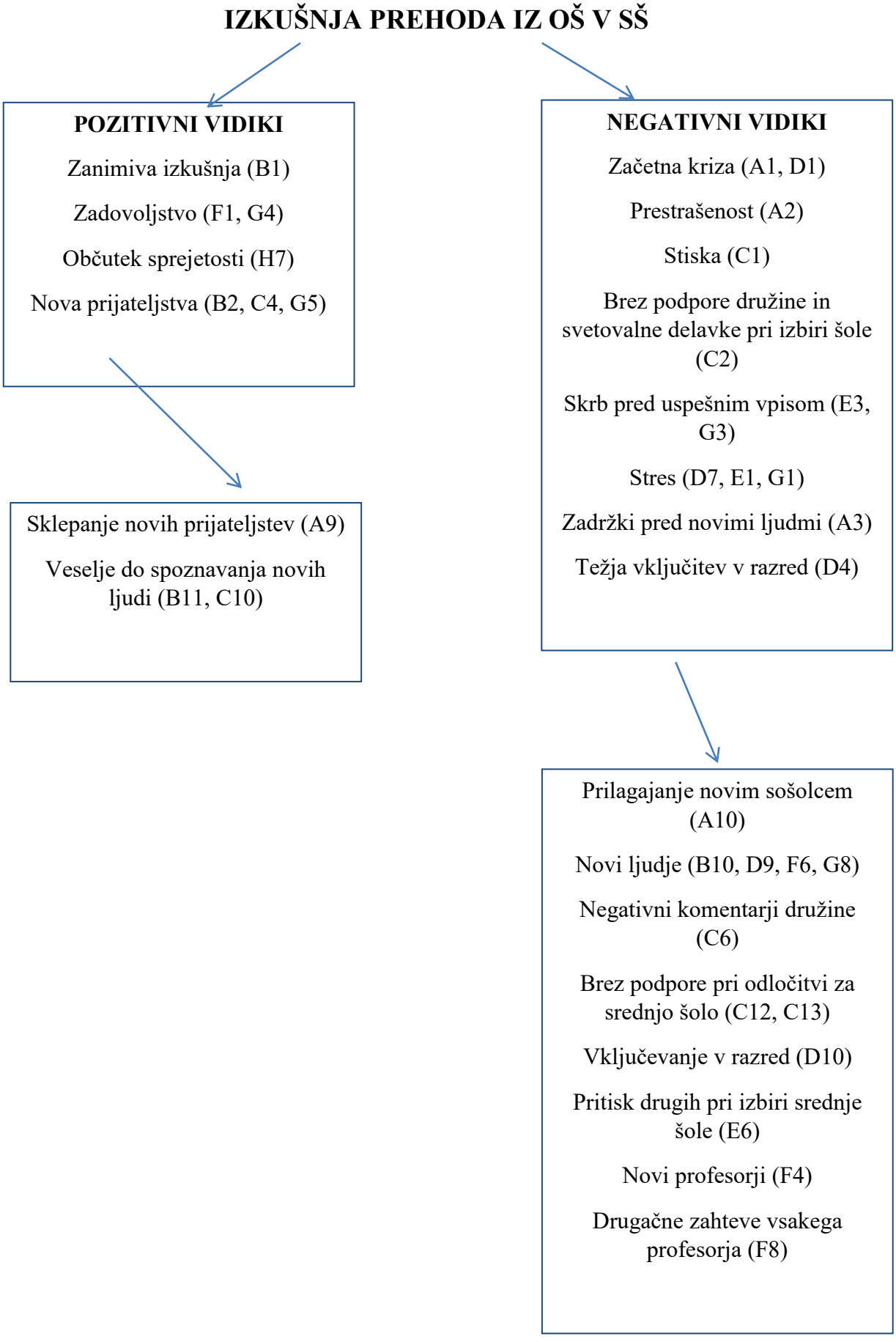
    - pogovor (K37, K38)
    - večja dostopnost strokovnih delavcev (K39)
- brez posebnih potrebnih sprememb na sistemski ravni (I25)
- aktivnosti
    - nadomestitev omejitve vpisa s sprejemnimi izpiti (I26)
    - uvedba sprejemnih izpitov (L33, L34)
        - enake možnosti za vse (I28, L35, L36)
        - lažje spopadanje s prehodom iz OŠ v SŠ (L37)
    - usmerjanje učencev na ustrezne programe tekom OŠ (J33, J34)
        - izogib nepotrebnemu stresu (J35)
- slabosti
    - omejeno izbiranje SŠ pri mladostniku zaradi omejitve vpisa (I27)
    - odvečen pritisk (L32)
- brez potrebe po reduciranju stresa (I29)
- prednosti
    - pozitiven vpliv stresa (J28, J29, J36, L30)
        - omogoča napredek (I30, L31)
        - ob podpori drugih odraslih (J37)
- mnenje svetovalne delavke na SŠ
    - pomembna vloga staršev pri prehodu (J30)
        - opogumljanje mladostnikov (J31)
        - vera v mladostnike (J32)

Nasvet staršem in mladostnikom

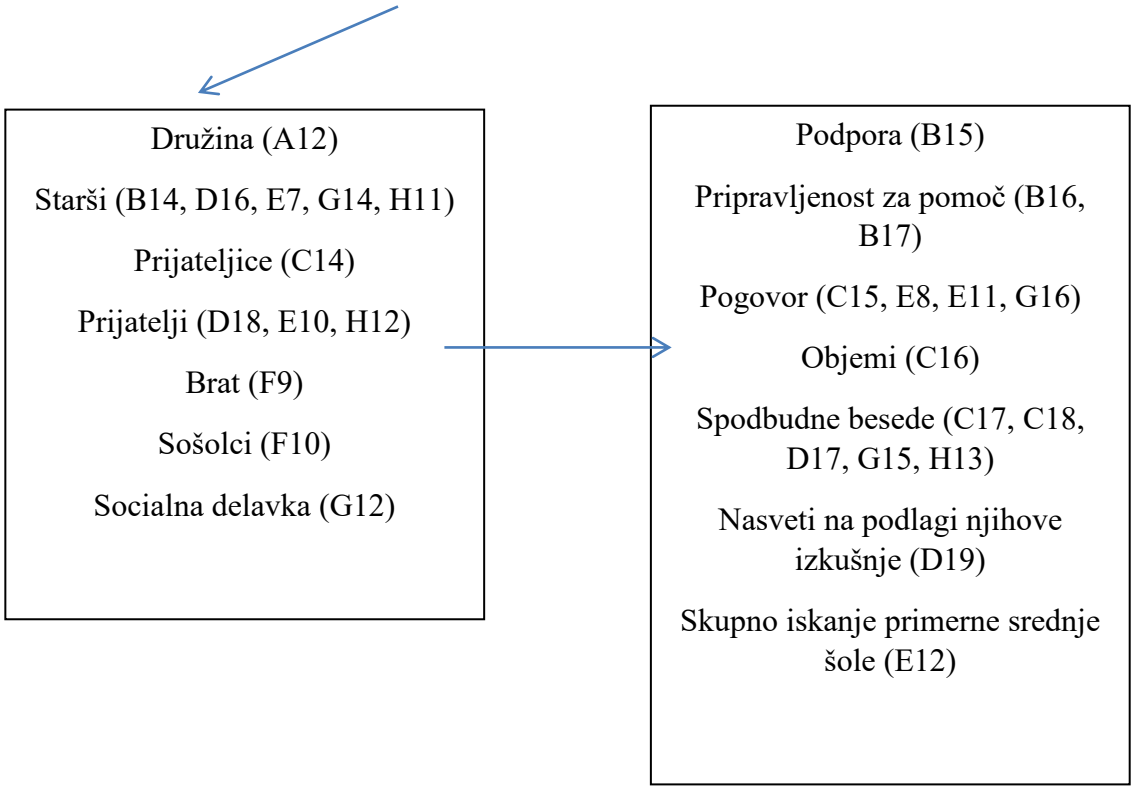
- mladostniki
    - izbiranje SŠ na podlagi lastnih interesov (I33)
    - neizbiranje SŠ na podlagi pričakovanj drugih ljudi (I34)
    - po potrebi prepis na drugo SŠ, ki te zanima (I35)
        - daljša pot (I36)
        - pot do pravega poklica (I37)
    - vztrajnost (J42)
    - ne se ustrašiti ob prvi oviri (J43)
    - pomembnost delovnih navad (J44)
    - sledenje svojim željam (L42)
    - iskanje čim več informacij o SŠ (L43)
        - pri dijakih (L44)
    - odkrivanje lastnih želja (L45)
    - pozitiven odziv na pomoč odraslih (L46)
- starši
    - upoštevanje mladostnikove želje (J38, J39, J40, J41)
    - začetna stiska mladostnikov (K41)
        - razumljiva reakcija (K42)
        - spodbujanje mladostnikov (K43)
        - ne takoj prepisati na drugo šolo (K44)
    - daljše izražanje nezadovoljstva s šolo (K45)
        - iskanje drugih programov (K46)
    - zmotno mišljenje o mladostnikovi odraslosti ob vstopu v SŠ (K47)

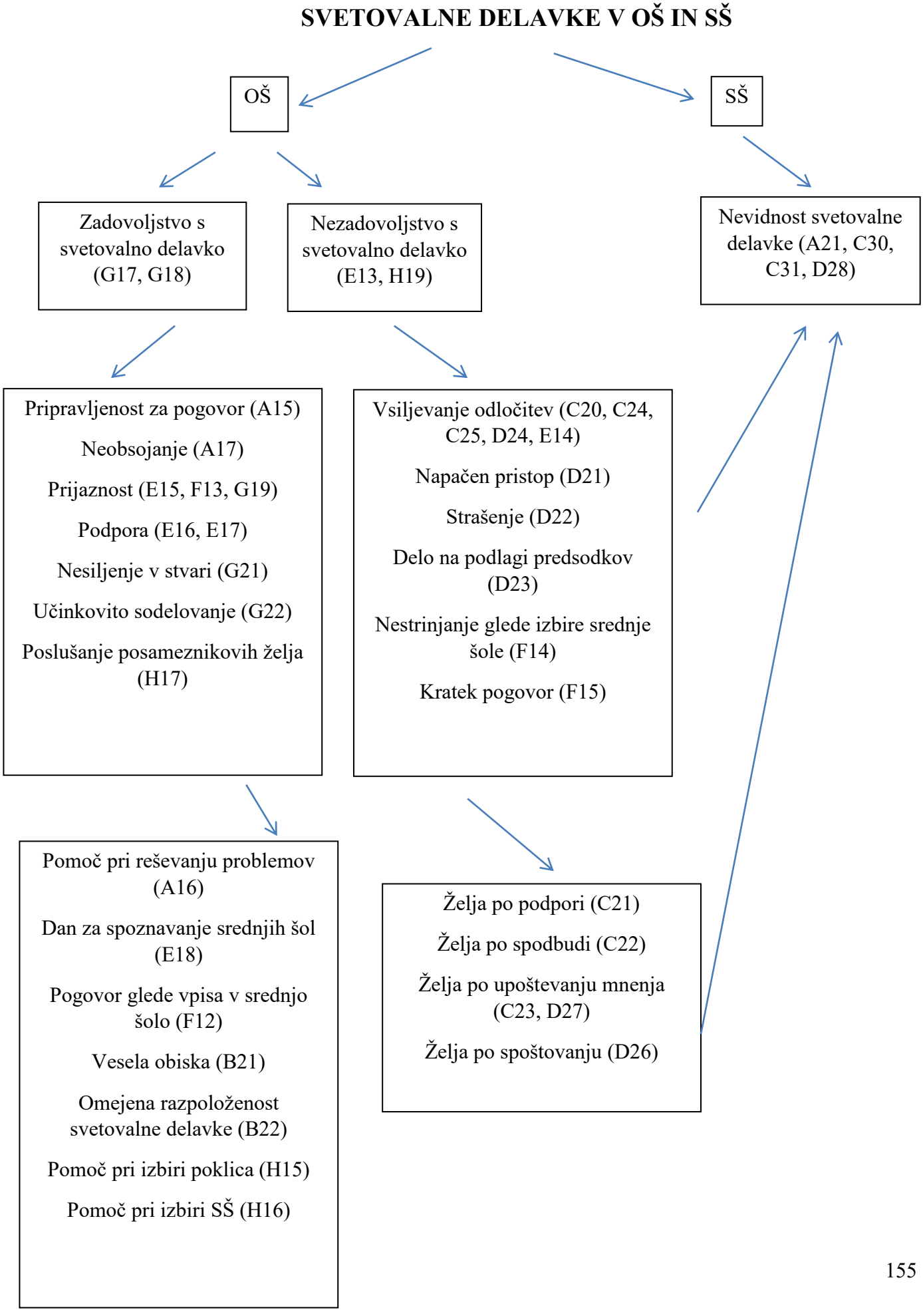
        - ravno takrat je pomemben nadzor (K48)
    - veliko pogovarjanja (L38)
    - pomoč otroku pri raziskovanju njegovih interesov (L39)
    - podpora otroku (L40, L41)

9.7 ODNOSNO KODIRANJE INTERVJUJEV Z MLADOSTNIKI

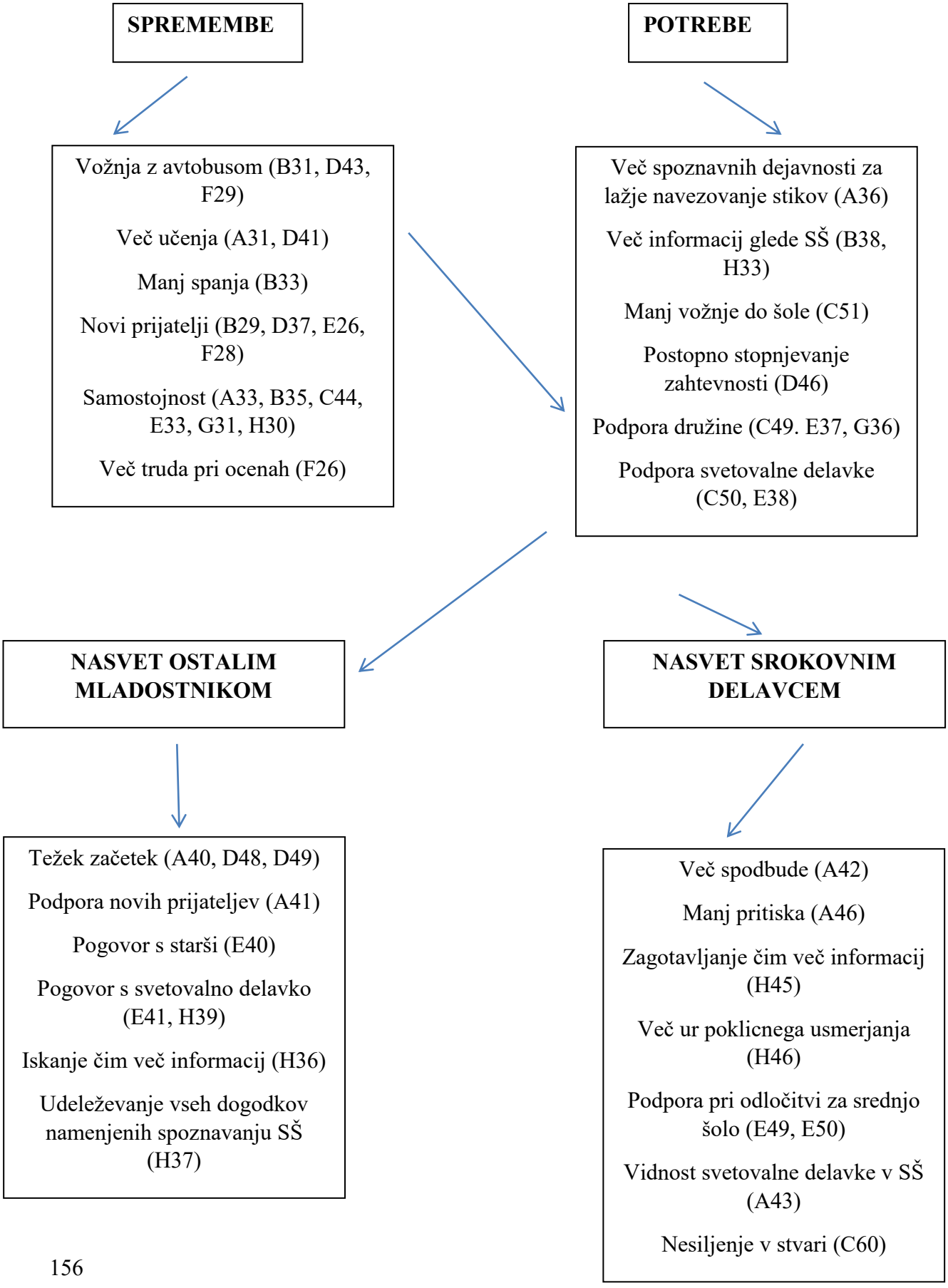

PODPORA PRI PREHODU IZ OŠ V SŠ

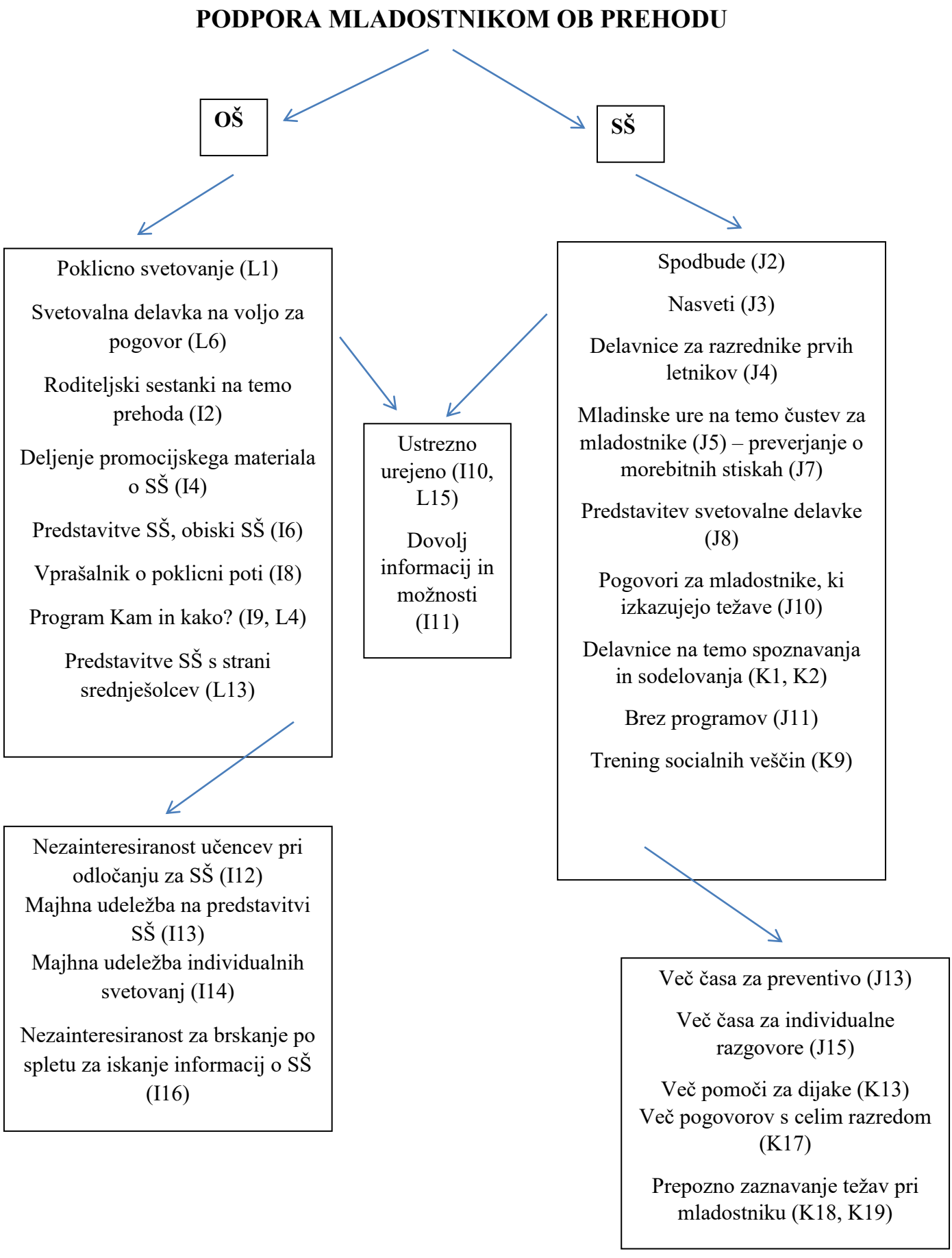

SVETOVALNE DELAVKE V OŠ IN SŠ
OŠ
SŠ
Zadovoljstvo s svetovalno delavko (G17, G18)
Nezadovoljstvo s svetovalno delavko (E13, H19)
Nevidnost svetovalne delavke (A21, C30, C31, D28)
Pripravljenost za pogovor (A15)
Neobsojanje (A17)
Prijaznost (E15, F13, G19)
Podpora (E16, E17)
Nesiljenje v stvari (G21)
Učinkovito sodelovanje (G22)
Poslušanje posameznikovih želja (H17)
Vsiljevanje odločitev (C20, C24, C25, D24, E14)
Napačen pristop (D21)
Strašenje (D22)
Delo na podlagi predsodkov (D23)
Nestrinjanje glede izbire srednje šole (F14)
Kratek pogovor (F15)
Pomoč pri reševanju problemov (A16)
Dan za spoznavanje srednjih šol (E18)
Pogovor glede vpisa v srednjo šolo (F12)
Vesela obiska (B21)
Omejena razpoloženost svetovalne delavke (B22)
Pomoč pri izbiri poklica (H15)
Pomoč pri izbiri SŠ (H16)
Želja po podpori (C21)
Želja po spodbudi (C22)
Želja po upoštevanju mnenja (C23, D27)
Želja po spoštovanju (D26)

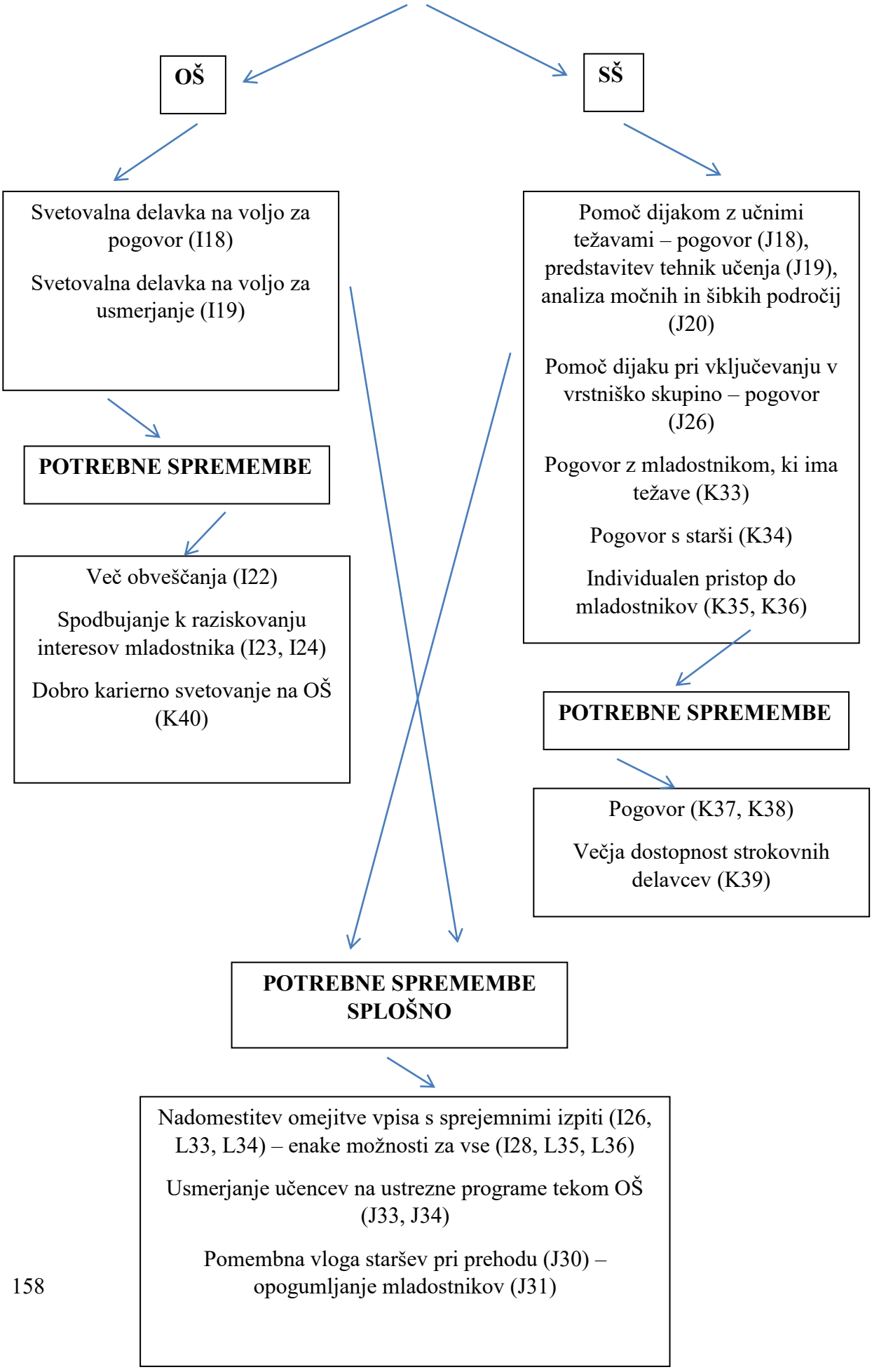
PREHOD IZ OŠ V SŠ

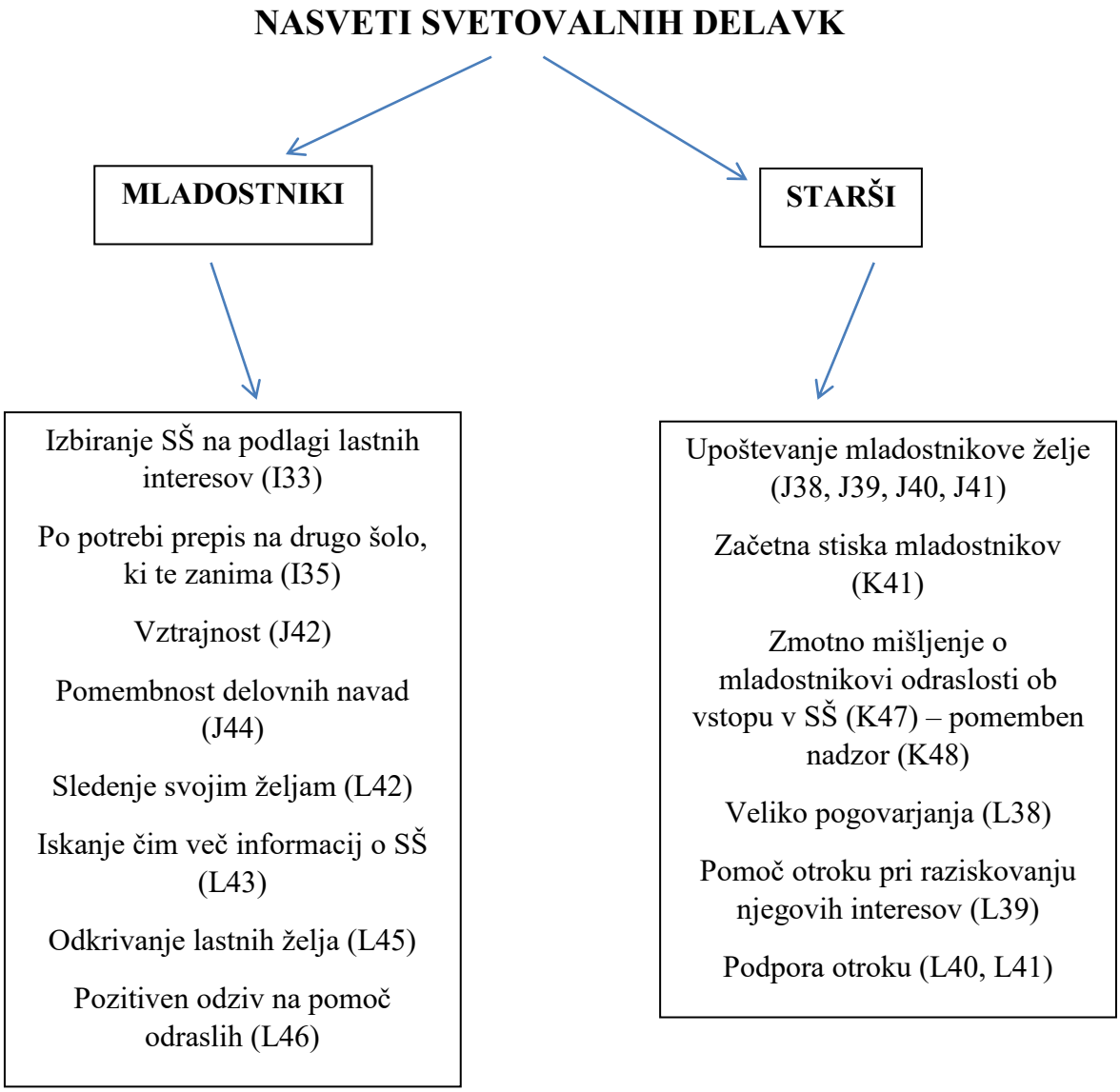

9.8 ODNOSNO KODIRANJE INTERVJUJEV S SVETOVALNIMI DELAVKAMI

NAČIN POMOČI SVETOVALNE DELAVKE

NASVETI SVETOVALNIH DELAVK
MLADOSTNIKI
STARŠI
Izbiranje SŠ na podlagi lastnih interesov (I33)
Po potrebi prepis na drugo šolo, ki te zanima (I35)
Vztrajnost (J42)
Pomembnost delovnih navad (J44)
Sledenje svojim željam (L42)
Iskanje čim več informacij o SŠ (L43)
Odkrivanje lastnih želja (L45)
Pozitiven odziv na pomoč odraslih (L46)
Upoštevanje mladostnikove želje (J38, J39, J40, J41)
Začetna stiska mladostnikov (K41)
Zmotno mišljenje o mladostnikovi odraslosti ob vstopu v SŠ (K47) – pomemben nadzor (K48)
Veliko pogovarjanja (L38)
Pomoč otroku pri raziskovanju njegovih interesov (L39)
Podpora otroku (L40, L41)